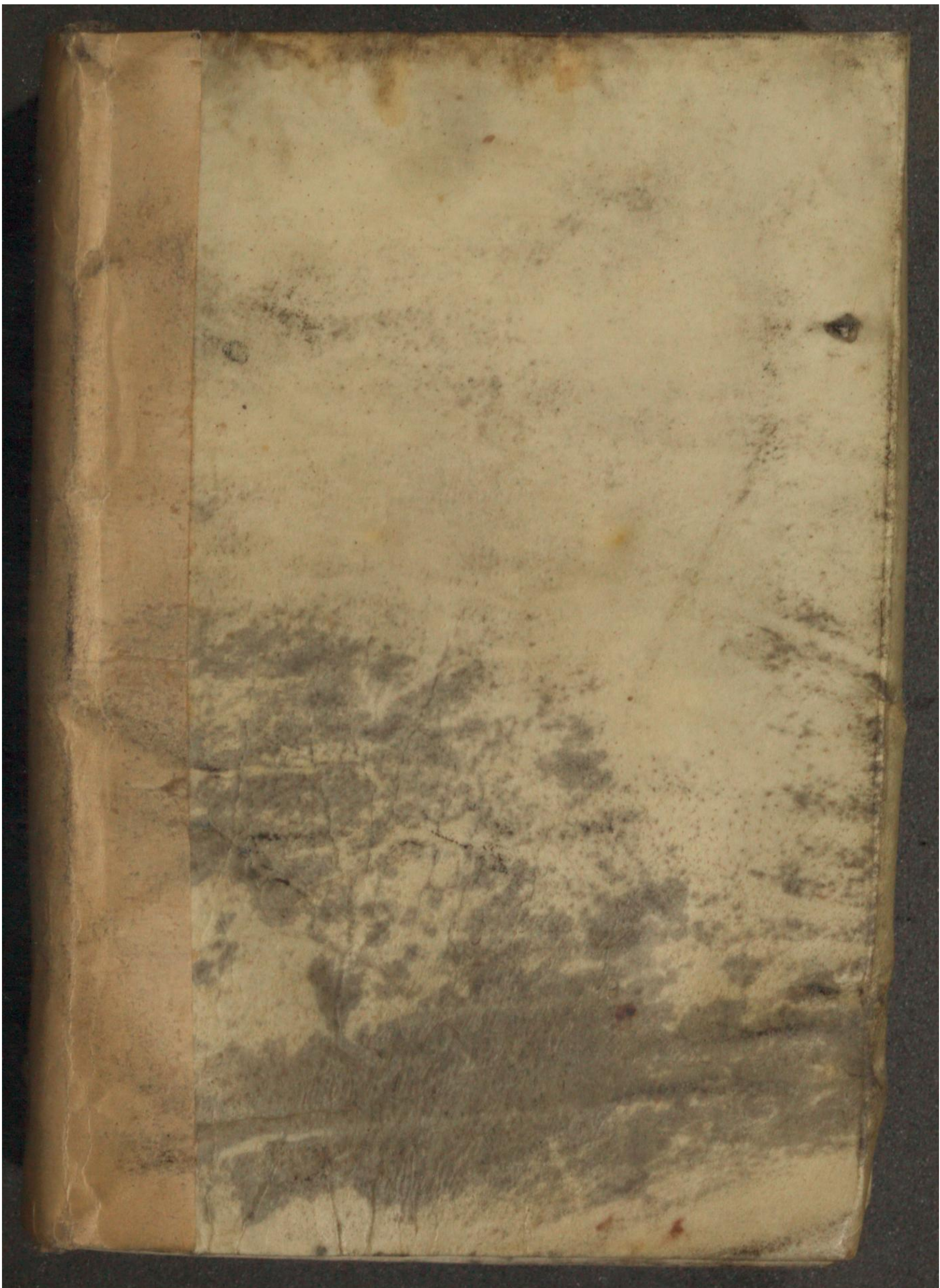
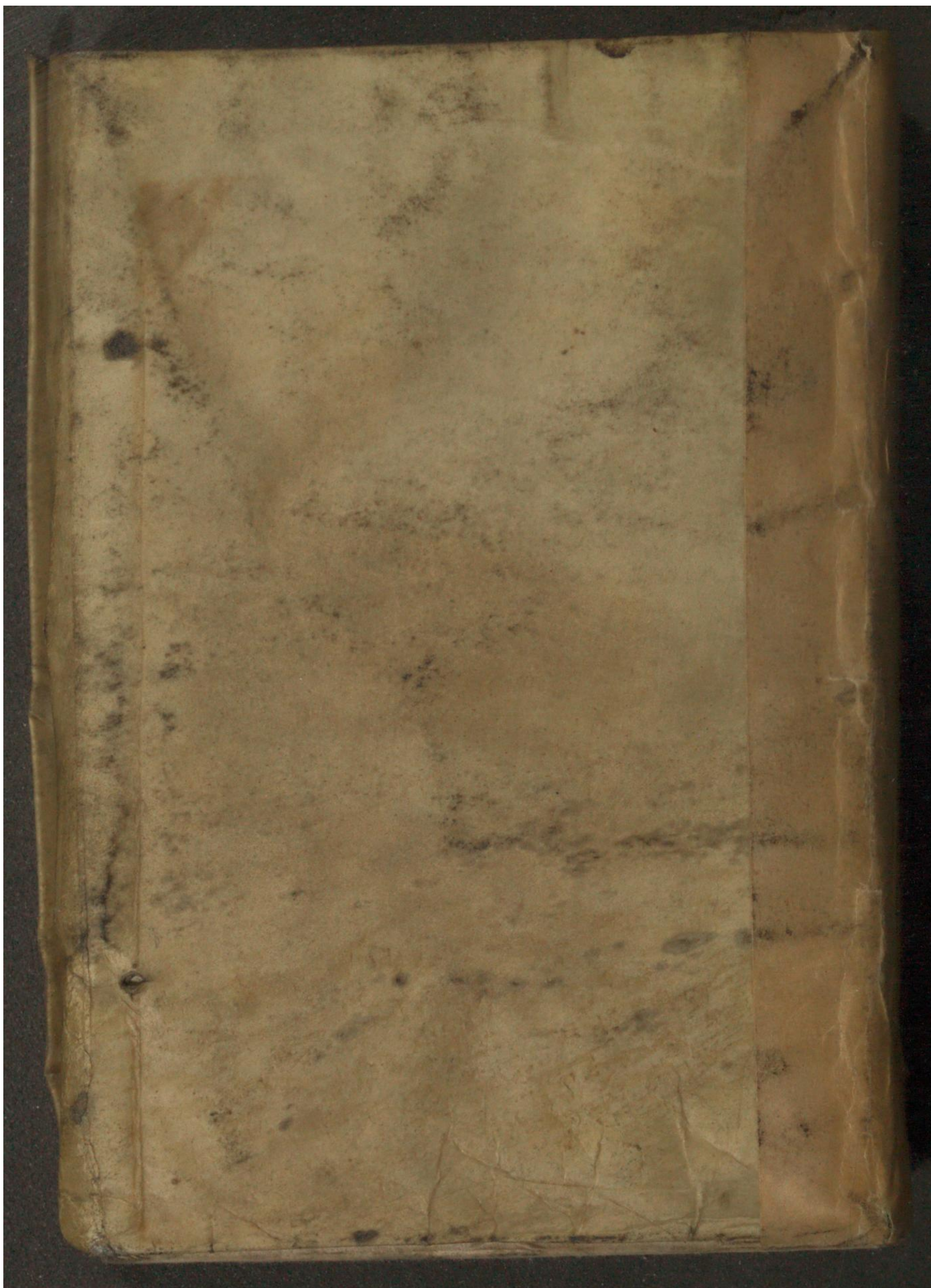
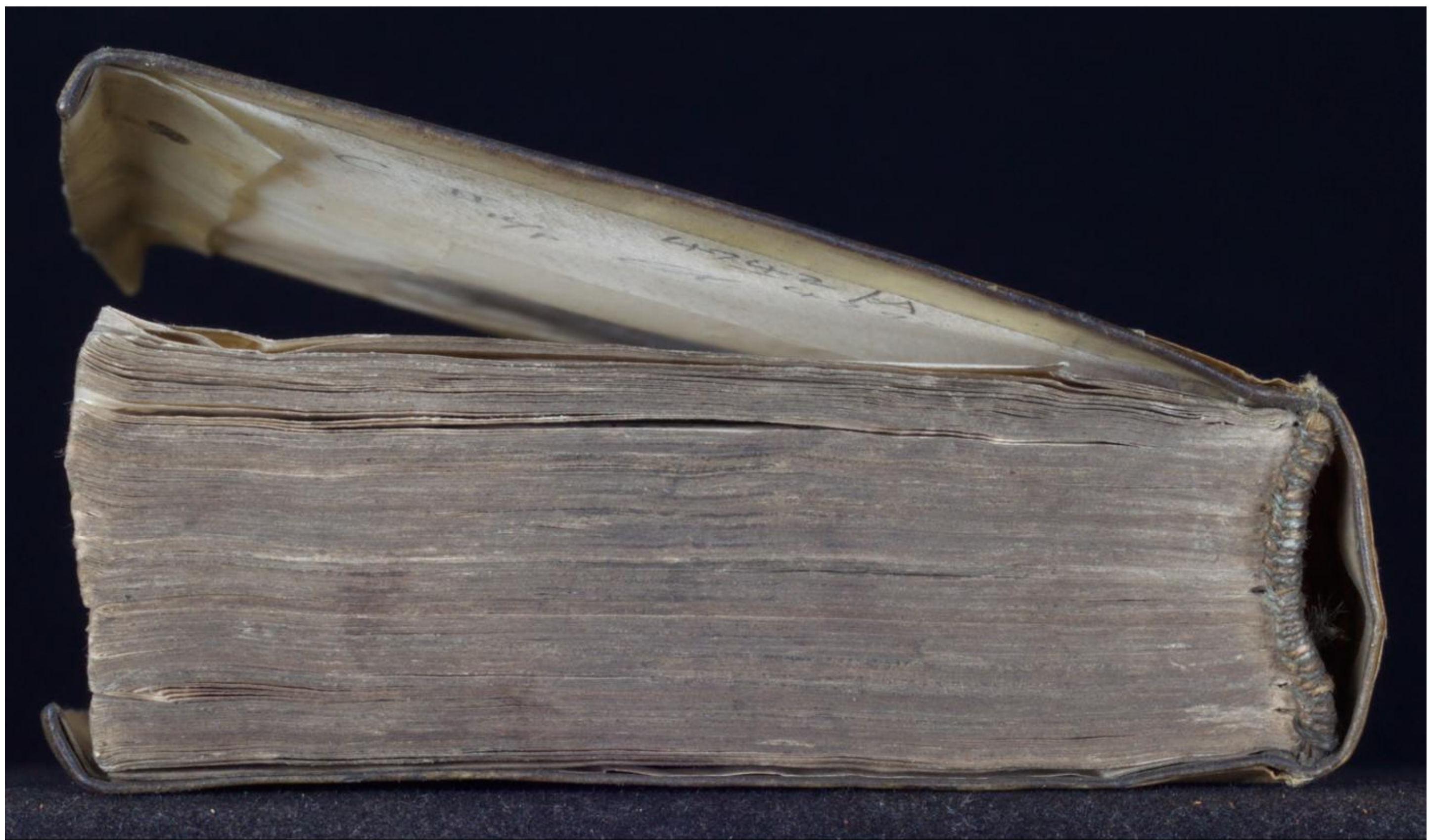
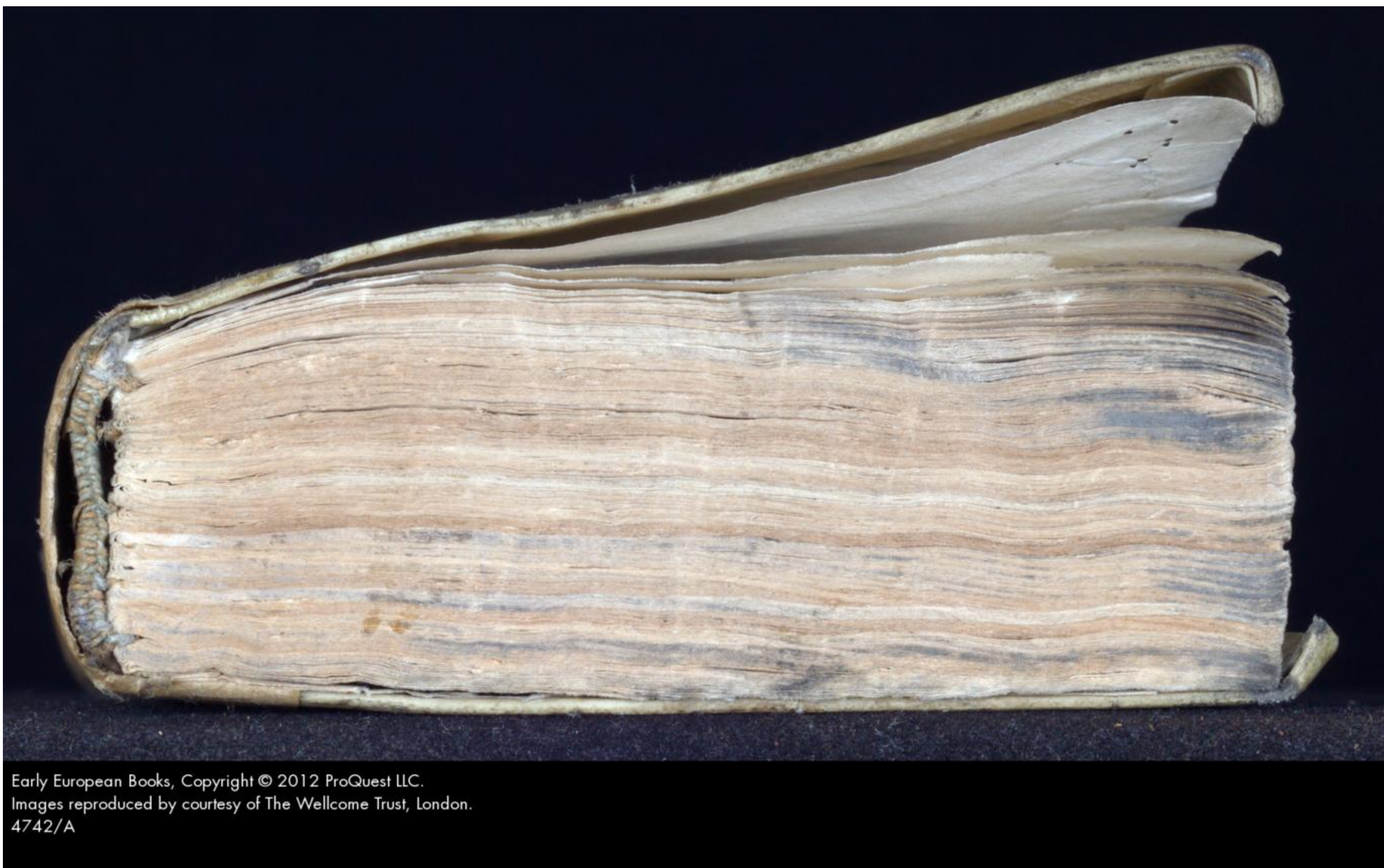

PARACELSUS.
1583

4795

(2)

IN THEOPHRASTI PARACELSI

Auroram Philosophorum, Thesaurum, & Mineralem Oeconomiam,

COMMENTARIA,

Cum quibusdam Argumentis:

Per GERARDVM DORNEVM.

FRANCOFORTI,

Anno M. D. LXXXIV.

CLARISSIMO ET ORNATISSIMO CVM PIETATE, TVM ERVDITIONE ET VIRTVTE VIRO, D. SAMVELI Siderocrati, sincerioris Philosophiæ & Medicinæ Doctori celeberrimo, Reuerendissimi D. Præsulis Episcopi Spirensis Medico, amico suo plurimùm honorando,

Gerardus Dorneus S. D.

ABsolutis iam in Paracelsi libellos quinq; De longa vita commentariolis, tibi meritò nuncupatis, animum erga te satiare continerévе meum nullatenus potui, quin & Explicationes quasdã in eiusdem authoris Auroram, & in Thesaurum Philosophorum dedicarem. Vt supernaturali Mercurio longæ vitæ, simile sulphur Monarchicum accederet, in cõstantissimam fixionem amicitiæ nostræ nuper initæ. Si quid postmodum salis inuenire queam, quod ista duo condiat, quoque Ternarius primorum principiorum in vnionẽ conuenire Monarchiæ quandoq; possit, ope-

ram nauabo ſedulam, ac pro viribus effi-
ciam, quod prodeſſe poſſit ſtudioſis ani-
mis & puris. Non eſt, quòd in iſtis peragen
dis, ornatum Ciceroniani ſermonis à me
requiras, qui medullam, quàm oſſa mor-
tua canibus cõuenientia, nucleum quàm
corticem, & rem ipſam quàm futiles vm-
bras, magis quæro. Pallium aureum non
accipiam Palladis pro Pallade ipſa, imò
potiùs ſub lanea veſte Palladem, & non
veſtem eius, intueri cupio. Quanquam
eam videre nudam æquum non eſt, niſi
fortaſſis talem ſe contemplandam præ-
buerit gratia ſua dignatis ingenijs. Ergo
dum præfabimur, conſideremus animi
ſolùm recreãdi cauſa, quid interſit eorum
quæ didicimus olim iuuenes in Acade-
mijs, ad iſta quæ nos docet, ex Deo tamen,
Adech ille noſter, differentia quæſo, &
comparatione facta horum ad illa, non
apparebit alia, quàm vnionum ad glan-
des, & nectaris ad ſordidam colluuiem.
Quàm ſæpe mecum conqueror ac doleo,
tritam, in ſcholis infidelium, iuuenilem
ætatem, quæ ad altiora collocari potuiſ-
ſet:

ſet: nec tam inutiles impenſas quàm irrecuperabile tempus! Non ſolùm enim cæcam iuuentutem, at longè cæciorem ſenectutem, ſeſe iuuenesque ſecum ſeducere (proh dolor) videmus indies. Quid autem poſſumus in hanc rem aliud, quod remedium adferre, ſi non omnibus, nonnullis tamen valeat, efficere, præterquam apertè fateri veritatem, vt in fonte Biblico veritatis intuemur, quæ nos inde veritatem artium & notitiarum docet omnium elicere? Nec eſt, quòd ſuperbos illos Gigantes metuamus, parata ſunt enim arma nobis validiſſima, calculus & funda videlicet: parent ipſi frontem, & aggrediantur nos. Hac fiducia nuper Leoni cuidam maxillas confregi nullo negotio. Sicunde mihi poſtmodum occurrat vrſus, qui faciat impetum, vt ille, viribus à Deo conceſſis mihi, non parcam, donec & iſte ruat. Totum hoc onus viginti iam plus minùs annos, calamo ſolus, & nemine ſecundante, ſuſtinui. Non me deſeruit adhuc veritatis author DEVS vnquam, nec deſeret, omnibus etiam deſi-

cientibus. At, vt ingenuè fatear, erubesco, tot ac tam varios inter Spagyriæ Paracelsicæ professores, ne vnicum quidem exurgere, qui lacessentem Philistinum audeat mecum repellere. Vires quidem ipsos nō deficiūt, sed animus. A me iam hoc ipsum audiant, & quocunq; velint animo ferāt: animum siquidem ipsis vt expergefaciam consopitum, non ira dictum existiment. Sed ad rem ipsam vt redeam. Postquā De vita longa tecum ex Paracelsi mēte, quod assecutus sum, libello suo priùs disserui, iam hoc de Monarchia siue medio conseruandæ huius in corpore vitæ, precor audias, benignè quoque feras, quicquid erratum comperies, & corrigas: nihil enim gratiùs abs te mihi contingere potest, quàm hoc indicio, notam experiri tui erga me bene affecti animi. Humanum equidem est errare, sed manifestos errores nolle retractare diabolicum. Cuperem itaque libros Paracelsi fore manifestos & claros, vt si quid erroris in ipsis, quod pietatē offenderet, ab eius inimicis pertinenter posset argui Biblicis authoritatibus, & non infi-

delium hominum, correctione potiùs indigentium, corrigeretur. Hac de causa labores interpretationum per commentaria suscepi, ne iustam occasionem inde sibi prætexant inimici, ideò non esse Biblicis confutandos, quia contrà pugnare videantur ipsis ex diametro, nec alijs authoritatibus quibuscunque, quòd authorem de studio tam intricatè scripsisse fingant, vt non intelligatur, indeq; censuram euadere conatus sit. Iam quid commenti adferant ampliùs, videamus, cùm clara sint ipsis ac manifestè plus satis elucidata Scripta Paracelsi De vita longa, De Aurora, Deq; Thesauro Philosophico, ad quæ accessit vocabulorum per Onomasticon expositio, indiesque magis ac magis Deo dante accedet. Nostros igitur conatus amice frater adiuua, qui potes, meque amantem tui redama, & vale.

AD LECTOREM.

POst libros quinque Paracelsi De vita longa, supercœlesti medio quidem adipiscẽda, per me iamiam clarißimis commentariolis diligẽter illustratos, verus ordo requirit, vt Tractatũ aliquem eiusdem authoris de cœlesti quoque medio, & naturali, de naturalibus tamen, supernaturali quodam, & quàm humano, diuino potiùs opificio, per Spagyriam adeptam comparato, cum suis etiam explicationibus annectam: Auroram nimirum Paracelsi, ac eiusdem Thesaurum Philosophorum adeptorum, de sua Monarchia disertißimè ac præ cunctis alijs dilucidiùs docentes. Medium enim hoc vitæ longæ nobis exhibent, sine quo difficulter, nec nisi specificis quibusdam arcanis acquiri, ac nõ perfectè satis potest: quorum in libris de vita longa peculiares methodos habes. At generale, de quo nunc agitur, non solùm specifica, verùm etiam generalia quæuis arcana sub se complectitur, vt vniuersale quoddam, ad omnes ægritudines indifferens medicamentum, sed Balsamum vitæ lõgæ summum rectiùs dixeris, cùm instaurandæ, tum conseruandæ. Vt de metallis interim

interim taceam, quorum lepram atq; tenebras aufert, quod & ipse legens meliùs intelliges. Quapropter his paucis admonitũ amicè te velim, vt nisi fortaßis arrideant, intactos mordicùs relinquas, quæ non intelligis, & sapies plus illis, qui sese hoc ipso ridendos exhibent hominibus veris. Vale.

THEOPHRASTI PARACELSI AVRORA PHILOSOPHORVM, quam aliàs Monarchiam ſuam vocat.

Cap. I.

De origine lapidis Philoſophici.

Rtium inuẽtor primus Adam, quòd rerum omnium cognitionem haberet, poſt lapſum æquè atque ante lapſum, inde præſagiuit mundum per aquam tranſiturum. Hoc ipſo factum etiam, vt eius ſucceſſores duas lapideas tabulas erigerent, quibus omnes artes naturales inſculpſerunt, idq́ue Hieroglyphicis characteribus, vt pręſagium hoc poſteris etiam innoteſceret, ac obſeruaretur, periculorum tempore prouidendum eſſe. Noach poſtmodum in Armenia tabularum vnam inuenit ſub monte Araroth, tranſacto diluuio. Qua quidem ſuperioris firmamenti, & inferioris globi, necnõ planetarum curſus deſignabantur. Tandem vniuerſalis hæc notio, particulatim in diuerſa diſtracta, viribus ſuis imminuta eſt, vt iſtiuſmodi ſeparatio, hũc aſtronomum, illum porrò magum,

gum, alium cabaliſtam, quartum verò alchimiſtam effecerit. Vulcanicus ille Abrahã Tubalchain aſtrologus & arithmeticus maximus, ex Ægypto in regionem Chanaan traduxit, vnde tantum in faſtigium Ægyptij ſurrexerunt, vt ab iſtis etiam ad alias nationes eiuſdem rei ſapientia tranſierit. Quandoquidem Patriarcham Iacob oues picturaſſe varijs coloribus, magiæ membro factum fuit. Semper enim Chaldæi, Hebræi, Perſæ, & Ægyptij, penes Theologiam has artes liberales, ſuis proceribus, atque ſacerdotibus, vti ſummam philoſophiam propoſuerunt addiſcendam. Non ſecus euenit Moyſis temporibus, quibus cùm ſacerdotes, tum ipſi medici, magos inter electi ſunt: iſti quidem in illorum iudiciũ, quod ſanitatem concernebat, prȩſertim in lepra cognoſcenda. Moyſes etiam cura & impenſis filiæ Pharaonis ſcholis Ægyptiorum inſtructus eſt, vt in eorum ſapientia præcelleret. Non aliter Daniel ab ineunte ætate Chaldæorum doctrinam ſuxit, vt in cabaliſtam euaderet. Teſtantur eius diuina præſagia, & expoſitiones iſtorum verborum: *Mene Mene Tecelphares.* Per propheticam & cabaliſticam artem verba hæc intelligenda ſunt. Artis huius cabaliſticæ traditio, apud Moyſen & prophetas familiaris admodum fuit, atque plurimùm vſitata. Elias propheta ſuis cabaliſticis numeris.

multa prædixit. Itidem & antiqui ſapientes hac arte naturali, & myſtica, Deum ex æquo noſſe didicerunt, ac in eius mandatis huiuſmodi legibus firmiùs perſtiterunt & ambularunt. Pariformiter & libro Samuelis habetur, Bereliſticos diaboli ſortem non fuiſſe ſecutos, verùm diuina permiſsione viſionum apparitionumq́ue verarum fuiſſe participes, quod quidem lib. de ſupercœleſtibus latiùs vrgebimus. Donum eiuſmodi ſacerdotibus in diuinis præceptis ambulantibus à Domino Deo cõceſſum eſt. Mos Perſis fuit, neminem in regem præter ſophum re ac nomine ſublimatũ admittere: quod vtique patet hoc ipſo regum ſuorum nomine Sophi. Tales etiam extiterũt illi ſophi ac magi Perſæ, qui Chriſtum Ieſum ab Oriente quæſiuerunt, & ſacerdotes naturales appellati ſunt. Ægyptij quoque à Chaldęis & Perſis hanc magiam & philoſophiam aſſecuti, ſuos ſacerdotes eandem ſapientiam addiſcere voluerunt: in qua etiam tantum fructum fecerunt, vt circumuicinis omnibus regionibus venirent in admirationem. Hac de cauſa Hermes verè Triſmegiſtus nominatus eſt, quia Rex tum Sacerdos atque Propheta, Magus, & Sophos rerum naturalium fuit. Talis etiam & Zoroaſtes extitit.

EXPLI-

EXPLICATIO.

Artes quæ ante diluuium extiterunt, fuisse in & post diluuium seruatas, argumento est, quod pariter & homines, quibus à Domino Deo datæ fuerant in vsum, in arca seruare, non penitus voluit extinguere neque delere, nouis denuò creatis omnibus. Semel enim crearat ista ad præfinitum suum terminum, siue æstatem, siue autumnum, quibus magna messis est futura cunctorum quæ creata sunt. Columnis igitur lapideis insculptas, ne transirent in obliuionem, qui futurum diluuium ex diuina reuelatione cognouerant, posteris seculis prouidentes, commendarunt. Eiusmodi cognitionem ab Adamo primùm in suam propagationē deriuasse, minimè dubium esse potest, quòd vnus hic primus omnium, artes omnes, atque notiones obtinuit à domino Deo creatore suo: testante scriptura Geneseos capitulo secundo in hanc sententiam: Formatis igitur, dominus Deus de humo cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatilibus cœli, adduxit ea ad Adam, vt videret quid vocaret ea: omne enim quod vocauit Adam animæ viuentis, ipsum est nomen eius. Appellauitq; Adam nominibus suis cuncta animantia, & vniuersa volatilia cœli, & omnes bestias terræ. Occurrit hoc loco disputatio contra nonnullos, qui contendunt id solùm de mobilibus vel animalibus brutis intelligi, non considerant interea differentiam inter animantia, & volatilia cœli, ac bestias terræ, triplicem expressè positam à Spiritu sancto, quo nos admoneret eius, quod nos intel-

ligere vult per animantia cuncta: scilicet omnia quæ sunt et in firmamẽto cœli, & sub eo in elemẽtis. Quandoquidem viuunt, animamq; habent omnia, quæ creata sunt ab authore vitæ, qui nihil vnquam anima & vita carens condidit, at viuit omne, quod ab æterna vita verboq; Dei factum est. Verùm istos hæc particula decipit, adduxit ea videlicet, ac si ex diuersis collecta locis Adami proposuisset oculis. Num vident eadem vti locutione Deum, cùm statim inde pòst dicat, & adduxit Euam ad Adam, quæ tamen præ conspectu præsens erat in eodem loco? Aliud igitur, quàm literam sonat, similis adductio, videlicet inductionem, siue impreßionem cunctarum rerum, quæ Deus in vsum Adami condiderat: notitiarum, artium & scientiarum, quæ circa illas versari poterant. Adduxit igitur, vt videret, id est, intelligeret quid vocaret ea, hoc est, quas vires atque virtutes haberent, à quibus, & vsum, & nomenclaturam desumeret, ipse cognosceret, suósque doceret posteros. Exempla similia paßim habemus in sacris scripturis, vt primo Regum primo, de Samuele postulato & posito à Deo propheta. Hinc sumpsit exordium ars illa diuina Cabala, quæ de diuinis Dei nominibus primùm, tum de aliјs differit à virtutibus impositis. Hîc ruit Græcorum ac infidelium schola, quæ vel ab externis formis, vel ex opinione sua quapiam, diuersa nomina rebus indunt, hinc inde corrasa, nulla rerum eiusmodi virium, neque virtutum habita ratione. Concludit igitur sacra scriptura, sub formatis à Domino Deo de humo cunctis animan-

nimian-

nimantibus terræ, & vniuersis volatilibus cœli, quicquid est, & in cœlo, & in terra creatum, in principio, Genesis primo & secundo capitulis. Ista generaliter comprehenduntur eo, quod habetur Adamũ appellasse nominibus suis cuncta animãtia, putato cùm mobilia, cum immobilia. Sed cõtinuò sequitur animalium duntaxat mobilium nomenclatura, vniuersorum nempe volatilium cœli, & omnium bestiarum terræ. His præmonuisse lectorẽ oportuit, quo meliùs de reseruatione artium instrueretur, in columnis. Arguet nasutulus quispiam ex infidelium schola dialecticus: Quid opus fuit (inquiet) ea per lapides, quæ per homines potuerant conseruari, vel in ipsorum memoria, vel scriptis intro in arcam assumptis, vnà cum animalib. cunctis? &c. Ad hæc & similes malignorum hominum argutas interrogationes, & impias magis quàm Christianas, per simile respondebitur: Non aliter opus fuisse, quàm Dei legem admodum breuem, insculpi tabulis marmoreis siue lapideis, quæ potuit imprimi hominum memoriæ: Sic voluit enim Altißimus, sic iußit, sit pro ratione nobis eius obseruandißima iustißimaq; voluntas. Lapidea sunt hominum corda, pariter et ingenia, quod quidem arcanum præfigurat sapientib. magis ac pijs, plura hinc esse colligenda, quàm rude hoc hominum genus scholarum infidelium percipere potest: intelligenti pauca hæc resolutio satisfacere debet. Hæc de conseruatione artiũ in duab. columnis allegoria, videtur alludere ad binas tabulas Moysi traditas, quarũ vnã siue priorẽ fregit: hoc loco traditur etiam, Noach post diluuiũ in

Armenia ſub monte Araroth, columnam vnam tãtùm è duabus inueniſſe, cui ſuperioris & inferioris globi ratio, virtus, & efficacia, per curſus planetarum deſignatæ fuerant: alterius columnæ, tabulam fractam figurantis, nulla prorſum facta mentione. Vt etiam bina ratio fuit poſterioris tabulæ legis, quæ Deum & homines concerneret, columna ſimiliter à Noach inuenta ſuperiorum, putà cœleſtium & inferiorum, videlicet elementalium ac terreſtrium, inſtructionẽ generalem continebat. Hactenus de reſtrictione ſpecialium artiũ ad ſua genera dictum eſt, nunc verò de generum iſtorum expanſione, ſiue dilatatione rurſum in ſuas ſpecies, à diluuio, deinceps audiamus. Vniuerſalis (inquit) hæc notio fruſtulatim in diuerſa diſtracta, viribus ſuis imminuta eſt. Monarchia ſiquidem verarum artium in diuerſas ac varias democratias partita fuit, in Aſtronomiam videlicet, Magiam, Cabalam, Alchimiam, &c. quæ omnes ex vnico fonte veritatis, ac lucis vtriuſque ſupernaturalis & naturalis cognitione, perfectiſſimæ prodierunt: iam per diſtractionem, peculiares quæq; ſibi finxit origines, & fundamenta poſuit, quo factum, vt Monarchia vera ſuis viribus diminuta ſit. Hæc equidem eſt Magia vera, cuius membrum intelligendo hoc vnicum, quo Iacob in picturandis ouibus fuit vſus, reliqua nõ potes ignorare. Naturaliter enim conſiderare, grauidi & prægnantis deſiderij ex potu nutrimentum, à coloratis variegatiſq; hauſtibus, per virgas, immutaturum naturam atq; partus ouium in pellibus, cortici virgarum correſpõdentibus, naturalis

Magiæ sapientiæq́ membrum est, ex imaginatione supernaturaliter inuẽtum. Quod si iam contingeret per quempiam sapientem nostro seculo fieri, iudicaretur à mundi sapientibus, nedum ad superstitionem, verùm etiam ad necromantiam, quòd per Iacob factum non esset: ac si Deus hac tempestate non impertiret hominibus bonæ voluntatis, dona suæ gratiæ et misericordiæ, vt olim patribus, quamuis non ita affluenter, propter peiorem dispositionem duntaxat. Quandoquidem sibi semper æqualis est Deus, & vbique sibi similis omnipotentia, quanquam absolutißimam voluntatem habet, cui resistere nihil potest, neq́ præscribere. Sapientiam siue Magiam distribuit igitur, quibus, & quando vult. Magos enim Deus non detestatur, id est, sapiẽtes. Moyses AEgyptiorũ magia instructus, Daniel Cabala Chaldæorum, tres illi qui Christum natum adoratum venerunt ab Oriente, Persarũ Sophia, sic & reliqui prophetæ Elias, Samuel, &c. Deo fuerunt gratißimi. Cur tu detestaris Ethnice, quod Deus non reijcit, nisi quia Dei virtutem in diaboli vitium conuertere scholæ tuæ docent? Vt semel tandẽ concludamus, artes omnes à Deo sunt bonæ, si quid accesit mali, à diabolo hoc omne satum est, à quo propemodum ita sunt inuersæ hoc seculo, vt nihil penè prioris formæ retineant. Quinimò & earum nomina sic immutata sunt, vt Magia, Necromantia, falsò tamen, appelletur, Sophia Philosophia, sapientia verò stultitia, & econtra, sic de cæteris omnibus. Huius potißima causa fuit Monarchiæ distractio, qua de mẽtionem fecit author, in diuersa prin-

cipia, centrum suæ Monarchiæ non retinentia. Siquidem quælibet natio ad quam peruenerunt, peculiare cuilibet arti centrum, suasu Diaboli, finxerūt, cùm vnicum esset, ac esse debet omnium, & non plura, sicuti non plures Dei, sed solus & vnus in omnibus.

CAP. II.

Quo declaratur, bonam partem huius sapientiæ Græcos ab AEgyptijs hausisse, & ab istis ad nos deriuasse.

POstmodum vbi filius Noach tertiā mundi partem occupauit à diluuio, hæc ars in Chaldæam & Persiam vi quadam irrupit, & inde in Ægyptum. Idipsum superstitiosi & idololatræ Græci cùm subodorassent, eorum aliqui qui sagaciores erant, ad Chaldæos se contulerunt, & ad Ægyptios, vt ex eorum scholis eandem haurirent sapientiam. Verùm enimuero, cùm non arrideret eis theologicum biblicúmve legis Mosaicæ studium, proprio suo genio cōfisi, à recto fundamento naturalium eiusmodi secretorum & artium exciderunt. Exemplo patet, cùm tam fabulosè de Moysis doctrina senserint ac titubarint. Ægyptijs mos fuit, eiusmodi traditiones excellentis sapientiæ, non nisi figuris, ænigmatibus, & abstrusis histo-

hiſtorijs atq; vocabulis proponere. Quæ poſtmodum Homerus artificio mirando poëmatum adumbrauit. Acceſsit & Pythagoras, qui plurima ex lege Moyſis & veteris Teſtamenti permiſcuit. Pariter & Hippocrates, Thales Mileſius, Anaxagoras, Democritus & alij, ſua non deſierunt ingenia his applicare. Quamuis eorum nullus Aſtrologiæ, Geometriæ, Arithmeticæ vel Medicinæ verarum peritus eſſet. Impediuit eos nimirum ſua ſuperbia, quæ diſcipulos aliarum nationum admittere noluit. Cumque nonnihil à Chaldæis & Ægyptijs percepiſſent, longè ſuperbiores, accidente quàm antea natura, facti, ſubtilioribus figmentis rem ipſam acuere non verentes, philoſophiam quandam deſcribere conati ſunt, quæ poſtmodum à Græcis ad Latinos deriuauit. Qui tandem hac imbuti & inſtructi, ſuis quoque dicterijs adornarunt. Ab his omnibus, per totam Europam diſſeminata philoſophia hæc, multas Academias conſtruxit, in eius dogmatum propagationem, qua iuuentus inſtrueretur, & in hunc vſque diem penes Germanos & alias nationes viget.

EXPLICATIO.

Hoc ſecũdo capite ſuſiùs narrat eiuſmodi deſtructio-

nem artium, & causam eius fuisse, quia post diluuium, columna quam repererat Noach, trāslata fortè sit per filium eius in Chaldæā, Persiam, & inde in AEgyptum dispersæ fuerint artes, ex eiuscemodi principijs renatæ, per tertiam mundi partem, quæ filio Noach competijt. Ista principia artium columnæ insculpta, dependebant ex vnico centro sacrarum literarum, iuxta sen tentiam authoris, tanquam ex fonte omnis sapientiæ. Cùm igitur æmuli simearum instar Græci, nihil non alijs inuidentes, vt & nunc sequaces faciūt, ea de causa in AEgyptum & Chaldæā ijssent, vt eas addiscerent: hanc lucem, ex Biblico centro fulgentem, nequaquam ferre potuerunt. Quo factum, vt à luce naturæ deflexerint ad fabularum & figmentorum suorum tenebras, quibus lumen hoc diuinum obfuscarunt in hunc vsq; diem, ac veluti porci, margaritas artium conculcarūt idololatræ ac superstitiosi Græci (inquit author) ac deinceps sophiam, veram sapientiam, sinistrè nimirum, hac de quod acceperant à Chaldæis, Persis, et AEgyptijs, cùm interpretantes, tum scribētes, in stultam suam philosophiam contorserunt, quæ postmodum ad Latinos deriuauit, & ab istis aucta multis alijs figmentis quoq;, ad Germanos & cæteras nationes.

CAP. III.

Quidnam docebatur in AEgyptiorum scholis.

CHaldæi, Persæ, & Ægyptij habuerunt eandem arcanorum naturæ cognitionem, & eandem

eandem religionem, mutatis duntaxat nominibus. Chaldæi, & Perſæ ſuam doctrinam vocant Sophiam atque Magiam. Ægyptij verò, ob ſacrificium, ſuam ſapientiam appellant ſacerdotium. Perſarum Magia, & Ægyptiorũ Theologia docebantur olim in ſcholis ſimul ambæ. Quamuis in Arabia, Africa, & Græcia ſcholæ multæ, doctique viri fuerint, vt Albumazar, Abenzagel, Geber, Raſis, & Auicenna: apud Arabes, Machaon, Podalirius, Pythagoras, Anaxagoras, Democritus, Plato, Ariſtoteles, & Rodianus penes Græcos, nihilominus varij ſenſus inter ſe fuerunt, & quod ad ſapientiam Ægyptiorum attinet, diſcordes extiterunt. Pythagoras ea de cauſa Sophus appellari noluit, quia ſacerdotium Ægyptiorum & ſapientia perfectè, vt par erat, minimè docebatur, etſi multa nihilominus inde reportaſſet myſteria & arcana; Anaxagoras quoque plurima. Patet ex diſputationibus, quas de ſole, & eius lapide facit, & quas à morte ſua reliquit. Ægyptijs tamen contrarius in multis fuit. Quapropter & ipſi noluerũt appellari Sophi, nec Magi, ſed Pythagoram ea in re imitantes, philoſophię nomen aſſumpſerunt: ipſi tamen non niſi ſcintillas quaſdam vt vmbras ex Magia Perſarum & Aegyptiorum reportarunt. Verùm Moyſes, Abraham, Salomon, Adam, Elias, & Magi ab Oriẽte ad Chriſtum venien-

tes, veri Magi fuerunt & Sophi diuini, necnon Cabaliſtæ. Cuius artis & ſapientiæ Græci, parum aut prorſus nihil experti fuerunt. Quapropter iſtorum ſcilicet Græcorũ philoſophicam ſapientiam, vt ſpeculationem ab alijs veris artibus & ſcientijs, longè lateq; diſtantem ac ſeparatam relinquimus.

Explicatio.

Sapientia vera, Magiæ vel Sophiæ nomen accepit à Chaldæis & Perſis, quorum Reges Magi fuerunt, ideo Sophi denominati: ab Aegyptijs nomen ſacerdotij ſiue Theologiæ ſortita eſt. Inter Magiam Perſarũ, et AEgyptiorũ Theologiã, differentia hæc videtur eſſe, quòd iſta de ſupernaturalib. atq; diuinis rebus potißimùm tractet: illa verò de naturalibus ſuperiorum & inferiorũ aſtrorum, & elementorũ naturis atq; proprietatibus. Adam, Abrahã, Moyſes, Elias, Salomon, & qui ab Oriente venerunt ad Chriſtum in Bethlehem, veri Magi fuerunt, Sophi diuini, & Cabaliſtæ, à ſpiritu Dei ſolùm edocti. Horum omnium ac aliorum ſimiliũ ſapientiam, nullatenus Græci deguſtarunt: ſolùm habuerunt inanem quandam ſpeculationem à vera ſapiẽtia prorſum alienam. Hinc, fatoq; factum, vt indigni Magiæ vel Sophiæ nomine, Philoſophiæ ſortiti ſint appellationẽ, quòd nil aliud ex Magia Perſarum, ac AEgyptiorum Theologia, quàm fumos & vmbras dũtaxat reportarint, quibus naturæ lucẽ per vniuersũ obtenebrarũt hactenus.

CAP.

CAP. IIII.

Quales Magi fuerunt Chaldæi, Persæ & Aegyptij.

MVlti tentarunt ſecretiſsimam iſtorum ſapientum Magiam, cùm ſcrutari, tum in vſum reducere. Idipſum tamen hactenus factum non extitit. Plærique hac noſtra tempeſtate exaltant Trithemium, alij Baconem, & Agrippam, ob Magiam & Cabalam, quæ minimè concordare videntur, ignorantes cur faciant. Magia quidem eſt ars & facultas, per quam ad elemẽtorum, corporũ, & fructuum eorum, proprietatũ, virium, operationumq; abſtruſarum notitiam peruenitur. At ipſa Cabala, ex anagogia, viam ad Deum hominibus ſtruere videtur: quînam cum ipſo agendum, & ex ipſo prophetandum. Nam plena eſt diuinis myſterijs Cabala, vti Magia naturalibus arcanis: præſagia ſiquidem illa ex natura futurorum & præſentium effari docet. Eius enim operatio conſiſtit in creaturis omnib. tam cœleſtibus, quàm terrenis corporib. cognoſcẽdis intrinſecus, quid in ipſis occultetur, quæ vires lateant, cui deſtinata ſint ab initio, tum quib. proprietatibus dotata. Hæc & ſimilia vinculum ſunt, quo cœleſtia terrenis cõiunguntur, vt oculariter etiam aliquando percipi poteſt.

ac ſenſualiter, ab operationibus ſuis. Talis influentiarum cœleſtium cõiunctio, vel impreſſio, qua operantur in inferiora corpora cœleſtes vires, Gamahea Magis, vel matrimoniũ virium & proprietatum cœleſtium cum elementaribus corporibus, dicta fuit olim. Inde fluxerunt excellẽtiſsimæ commixtiones corporum omnium cœleſtium atq; terreſtrium, Solis videlicet ac planetarum, item vegetabilium, mineralium, & animalium. Diabolus tentauit conatibus totiſque viribus, eiuſmodi lucem obfuſcare. Nec in totum ſua ſpe fruſtratus, cùm totam Græciam ea priuarit, & eius loco ſpeculationes humanas, & meras blaſphemias in Deum, & filium eius, eò gentium introduxit. Magia vtiq; ſuam ex diuino Ternario, & ex Trinitate Dei duxit originem. Etenim creaturas omnes hoc Ternario Deus inſigniuit, ac digito ſuo Hieroglyphicum hunc Ternarium ipſis inſculpſit, vt nihil etiam in rerũ natura valeat aſsignari, vel adduci, quod hoc myſterio diuini Ternarij careat, quódve hunc oculariter non demonſtret. Creatura quidem, nobis Creatorem ipſum intelligere ac videre docet: vt etiam diuinus Paulus ad Rom. teſtatur. Fœdus hoc diuini Ternarij per totam ſubſtantiam rerum diffuſi, eſt indiſſolubile: per quod etiam habem⁹ arcana totius naturę ex elementis quatuor. Ternarius enim

cum

cum magico quaternario, perfectum ſeptenarium producit, multis arcanis dotatum, notisque demōſtratum. Et quum quaternarius in ternario quieſcit, oritur lux mundi in Orizonte æternitatis, totumque vinculum cum Deo nobis exhibet. Ad hæc etiam accedūt vires & operationes creaturarum omnium, & vſus earum ſuis arcanis, ſignis, characteribus, & figuris inſignitarum, vt in eis vix minimū punctum occultū relinquatur, quod non examinatione pateat. Quandoquidem vbi quaternarius & ternarius ad denarium aſcendūt, eorum ſit ad vnitatem regreſſus. In eo concluditur omnis occulta rerum ſapientia, quam Deus, cùm verbo ſuo, tum creaturis manuum ſuarum, palàm fecit hominibus, vt veram noticiam haberent earum: quod alio loco latiùs declaratur.

EXPLICATIO.

Differentiam antea præcedenti capitulo ſobriè poſitam inter Magiam & Cabalam, hoc loco dilucidiùs interpretatur author noſter. Magia quidem (inquit) eſt ars ſiue facultas, viam ad cognitionē eorum omniū, quæ ſub firmamento concluduntur, naturalium, vt elementorum, elementatorum corporum, & fructuum eorum virium atque virtutum, proprietatum, & abſtruſarum operationum, commonſtrans ac docēs. Hinc

patet ipsam non versari supra firmamẽtum, neq; circa ea, quæ sunt extra materiam corruptibilem, siue trãsituram posita: sed solùm scrutari, et quidnam in creaturis Dei, cùm cœlestibus incorporeis, tum terrenis & corporeis abditi lateat, occultarumq; virium, & cui rei destinatæ sint ab initio, quas proprietatum naturas habeant, quásve poßint operationes demonstrare, docet. Non sine medio tamen, quod vinculum est, quo cœlestia terrenis influentiarum viribus coniungi possint, similitudine sumpta quidem à naturalibus eiuscemodi coniunctionibus, id fieri credendum. Si tamen coniunctio fieri debeat inter duo quæ dicta sunt, operæprecium fuerit eius compositi, quod Gamahea dicitur apud magos, partes cognoscere. Antea diximus cœlum, id est, firmamentum, coniungi naturaliter indies, & in singula momenta, idq; latiùs in Physicis nostris De luce naturæ, cum inferioribus atq; terrenis elementis: modò verò supernaturaliter id fieri posse docetur, coniunctione cœlici ternarij, cũ quaternario magico. Ternarius enim quid sit iste diuinus, etiam ibidem De luce naturæ physica, satis amplè deducitur, quid quaternarius etiam sit, habetur. Quare his non immorãdum esse duco, sed eò relegandum, vbi hac de re satis amplè, imò ad nauseam vsq; lectorum indigniorum, studioso conatu tractaui. Diuinus hic ternarius, qui nobis ob oculos carneos à Domino Deo positus est, occultißimè latet in omnibus creaturis, tanquam anima siue spiritus in corpore. Mentis oculis autem conspicuus est,
parti-

partibus etiam in toto manentibus: quæ si disiungantur, tum demum carneis apparet manifestè. Quaternarius idipsum efficit, qui si coniungatur cum ternario, sic vt in isto quiescat, inde consurgit septenarius ille Magicus in hebdomadem quietis naturalis, in qua lux oritur mundi siue naturæ, in orizonte æternitatis, id est, in solaris naturæ constantia, quæ vinculum nobis cum Deo exhibet, hoc est, medium, quo Dei magnalia, quadantenus per ipsum conceditur, videre cognoscerève facit. Accedente nempe diuino, supernaturalíque ternario, ad magicum ex naturalibus consurgentem septenarium tanquam ad idoneum habitaculum, fit regressus ad vnitatem per denarium. Hoc opus hic labor est, in septenario videlicet præparando, vt vires & operationes (ait) creaturarum omnium, & vsus earum, suis arcanis, signis, characteribus, & figuris insigniantur, hoc est, sibi proprijs & conuenientibus applicentur. Hactenus de Magia naturali diximus. De Cabala, quia non est nostri iam instituti, summariè duntaxat, quod ad propositam cum Magia differentiam attinet, sciatur ipsam in diuinis atque spiritualibus, ac supra omnem naturam versari.

CAP. V.

De potissima summaque rerum essentia.

MAgi per suam sapientiam affirmarunt, omnes creaturas ad vnitam substantiam adducendas, quã suis mundationibus & purgationibus asserunt in tantam subtilitatem ascendere, diuinamque naturam, & occultam proprietatem, vt operetur admiranda. Considerarunt enim in terram redituram, & per supremam separationem magicam, perfectam quandam substantiam emersuram, quæ tandẽ plurimis industriosis & valde prolixis præparationibus, ex vegetabilibus substantijs in mineralia, ex mineralibus in metallica, & ex perfectis metallicis substantijs attollitur in perpetuam ac diuinam essentiam quintam, omnium cœlestium ac terrestrium creaturarũ essentiam in se concludentem. Arabes & Græci, per characteres occultos, & Hieroglyphicas descriptiones Persarum & Aegyptiorum, ad secreta & abstrusa mysteria peruenerunt, quibus adeptis, & partim intellectis, partim verò non, admiranda quædam experiundo viderunt oculariter. Sed quia supercœlestes operationes profundiùs laterent, quàm captus eorum posset assequi, arcanum hoc non iuxta Magorum sententiam vocarũt supercœleste, sed

ſed philoſophorum arcanum, & ex ſententia Pythagoræ, lapidem eorum. Hunc quicunq; aſſecuti ſunt, varijs adumbrarunt figuris ænigmaticis, deceptorijsq; ſimilitudinibus, comparationibus & vocabulorum fictionibus: vt poſteris eius materia ſaltem occulta foret, cuius nulla vel minima haberi poſſet notitia.

EXPLICATIO.

Conſequenter, ac per ordinem præcedentia quæque capitula, ſequentib. elucidare conatur author, vti quæ de regreſſu ad vnitatem ſuprà ſobriè tetigerat, nunc dilucidiùs reſumat, inquiẽs, omnes creaturas ad ſuam vnitatem adducendas, aſſeueraſſe Magos, & hanc in ſubtiliſsimam atq; diuinam aſcendere naturam, operariq; miracula. Nec ſubticuit qua ratione, quóve medio id fieri debeat: purgationibus, inquit, ac mundationibus, arte putato factis. Iam ponit, qua conſideratione Magi peruenerint ad inuentionem admirandi huius arcani magici. Conſiderarunt (inquit) in terram redituram vnitam ſubſtantiam, id eſt, ſicuti cuncta quæ ſunt ex terra, in terram ſemel ſunt reditura, nõ ſecus & iſta materia de terra ſumpta, magicè venit ad vnitatem terream adducenda, multisq; prolixis, & induſtrioſis operationibus, ſumma ſeparatione factis, in perfectam quandam ſubſtantiam, quam quintam eſſentiam vocant, omnium creaturarum eſſentiã complexam. Tandem ex quibus id fiat ſubſtantijs docet, ex

vegetabilibus nempe in mineralia, ex mineralibus in metallica, & ex istis postremis in perpetuam essentiam quintam. Hic locus est valde difficilis intellectu, his qui nondum in hac arte sunt operati. Nam dubitare cogit, num velit author vegetabilia transmutari in mineralia, hæc in metalla, & ista rursum in quintam essentiam, quod quidẽ videtur impoßibile, vt ex saluia fiat vitriolũ, & ex isto fiat aurum, atq; ex postremo quinta essentia: vel ex quouis prædictorum generum, fieri velit eandem essentiã. Ego meam hac in re sententiam adferam, aliis, & cuilibet suam integram ac illæsam interea relinquens. Authoris itaq;, meo iudicio, hæc est opinio. Possunt, si nõ omnes, aliquot saltem, aut leuiùs vnica species, ad suum genus generalißimum adduci, quod quidem erit simile primo generi generalißimo. Siquidem pars totius, similis est suo toti per substantiã, licet non per accidens. Cùm igitur totum partes omnes in se complectatur, si pars ad naturam totius reducatur substantialem, quare quæso dialecticè, substantia partis iam totum factæ, non erit similis totius prioris substantiæ, cuius non est ampliùs pars, sed totum quid vt illa? Consideratio desumitur ex eo, quod etiam admonitione quadam ad Thomam Erastum facta, in approbationem trium primorum principiorum Paracelsi, latißimè declaratur, videlicet omnes species inferioris naturæ, congregatas fuisse à concauitate firmamenti, in centrum vnicum, & globulum vnum aquæterreum, in quem simul compressæ, tandem, sic æterno iubente verbo, rursum in propatulum

lum emerserunt omnes, quæ priùs in extensione delitescebant vnà cum suis formis, sub vniuersali forma, ad quam reduci posse, vt etiam ad vniuersalem materiam, tacitè docet author hoc loco, singula. Sed notandum, forma destructa naturali per artem, hac minimè fieri posse, ni fortè per naturam id fiat, vt in priorem speciem res vlla redeat, sed in aliam longè meliorem, & non corruptibilem, vt priùs.

Arcanum hoc à sapientibus magis, supercœleste vocatum est, quia viderunt supercœlestes quasdam operationes concurrere, tanquam totius generationis huius effectrices, ac potissimas causas. Illi verò qui per characteres occultos, & hieroglyphicas descriptiones Persarum, & AEgyptiorum, experiundo miranda viderunt, partim intellecta, partim verò non, à suis fundamentis non appellauerunt arcanum, at iuxta Pythagoram lapidem philosophorum, de supercœlesti nihil sentientes. Qui autem hoc, vel quocunque modo, sunt assecuti mysterium, occultis figuris ænigmaticis, ac alijs adumbrarunt, vix intelligibilibus vni tantùm inter doctissimorum millena multa millium, idq; diuino potiùs afflatu, quàm humanis laboribus, post quos & intolerabiles, et senio maximo confecto tã rarus vir adeptus fuit. Quo factum vt hinc in infinitos errores prolapsi, quotquot fermè huic rei nauarunt operam, alios in similem traxerint labyrinthum errorum, vt audietur infrà in sequentibus capitulis.

CAP. VI.

De varijs erroribus in genere, quoad materiam, inuentionem eius & notitiam.

PHilosophi varia huic materiæ lapidis nomina præfixerunt occultissima, à similitudinibus allata. Hoc Arnaldus obseruãs in Rosario, summam, inquit, in materiæ lapidis huius inuentione difficultatem existere. Vegetabilem enim appellarunt, mineralem, & animalem, non iuxta literalem sensum, vti norunt sapientes diuinorum arcanorum & miraculorum eiusmodi lapidis experti. Huius exemplum præ se fert Raymundi Lullij lunaria, quæ flores mirandarum virtutum edit, familiares ipsis philosophis. Hæc nõ fuit eorum opinio tamẽ, vt per eam intelligeretur aliqua super metalla proiectio, vel præparatio talis inde fieret: verùm abstrusa mens philosophorum aliò spectat. Non aliter materiam suam appellarunt nomine Martagon, cui operationem occultam alchimisticam applicuerunt, cùm tamen id prorsus nihil denotet prȩter occultissimam quandam similitudinem. Error etiam non minimus in vegetabilium liquoribus ortus est, quibus mercurium coagulare plurimi conati sunt, & postmodum fixatorijs aquis

aquis in lunam conuertere, existimantes eũ qui hac via citra metallorum auxilium coagulare posset, maximum assecutum esse magisterium. Et quamuis nonnullorum vegetabilium liquores id efficiant, non aliunde fieri, quàm ob resinam, pinguedinẽ aut sulphur terrenum quo abundant, iudicabitur: Hoc mercurij humiditatem, & vitam ad se trahit, quo sese permiscet illius substantię, coagulando præter omnem vtilitatem. Nam crassum & externum sulphur nullum, in vegetabilibus ad perfectam proiectionem in alchimia aptum esse, compertum est mihi: quod etiam non sine maximo dispendio experti sunt plurimi. Etsi nonnulli succo Titimalli albo lacteoque propter calorem intensum & acutũ in eo existentem, coagularunt mercurium, & eiusmodi liquorem lac virginis appellarunt, falsum tamen fundamentum hoc fuit. Non secus de succo Chelidoniæ existimandum, licet colore suo imponat oculis, ac si dotatum esset auro. Colligentes inde vanum quid, certo ac determinato tempore, vegetabile hoc eradicarunt, ex quo animam vel quintum esse venati sunt, vnde coagulantem ac permutantem tincturam efficerent, verùm & hinc nihil præter fatuum errorem ortum.

EXPLICATIO.

Totam huius artis difficultatem, in eo consistere palàm est, quòd materia, ex qua deducendum autumant arcanũ, varijs nominib. adumbratur, ne quibusuis innotescat. Potißima primaq; sunt, vegetabilis, animalis & mineralis appellationes, non iuxta literam, sed à varijs medijs, & colorum varietatibus in opere hoc necessarijs, & apparentibus. Exemplo sit Raymundi Lullij Lunaria, quæ varios diuersorum colorum flores profert. Maxima de hac inter chymicos versatur controuersia, nonnulli enim volunt esse herbam quandam vigintiocto foliorum duntaxat, iuxta numerum dierum lunaris mensis siue reuolutionis, quæ augmentum atq; defectum pateretur vt luna, sed à frondiũ dimißionib. & reassumptionibus duntaxat. Alij volunt esse liquorẽ quendam solutorium, velut Chrysulcam, quo metalla dissoluuntur. Cæteri propriam aquã esse dicunt suæ materiæ, in quam resoluitur: cui postremæ opinioni magis, quàm præcedentib. ausim subscribere. Quanquam, aiunt philosophi, in præparatione multa concurrunt, quæ non intrant magisterium nostrum, sed amouenda sunt. Nonnulli succos vegetabilium exprimunt, quibus coagulare mercurium siue argentum viuum, conãtur, vt sunt Titimalli, Chelidoniæ, &c. at quamuis efficerẽt vt congelaretur, nec propterea fixus erit. Istos decipere videtur, quod suprà capitulo præcedenti scriptum est, videlicet per summam separationem magicam, perfectam quandam substantiam emersuram, ex vegetabilibus

libus substantijs in mineralia, ex mineralib. in metallica, et ex perfectis metallicis substantijs hæc attollitur in essentiam quintam: non animaduerterũt quod antea habetur, scilicet vnitam substantiam ex creaturis omnibus, vel vniẽdam esse, priusquam in terram redituram siue redigendam, vt suprà declaraui. Nemini quicquam persuadere volo, iuuare solùm quod possum. Qui meliùs intellexerit, in medium adferat, libenter enim audiemus. Non veremur à doctioribus addiscere, quod ratio verum esse demonstrat, ex apparentibus operibus Dei. Verùm ex inanib. hominum opinionibus, præter eas demonstrationes, ampliùs omnino nihil addiscimus, qualiscunq; sit ipsorum authoritas. Liquores igitur vegetabilium (ait) ob resinam, pinguedinẽ siue potiùs terreum sulphur in ipsis existẽs coagulari mercurium posse, falsum tamen hoc esse fundamentũ. Non intelligi vult igitur vegetabilem substantiam in mineralem transmutari, et si dicat perfectam substantiã ex vegetabilibus substantijs in mineralia, sic de reliquis, emersurã, at potiùs vnitã in sua terra subãstiã, debitis operationib. artis, in mineralẽ naturã, & hanc in naturam metallicam, hoc est, terram in aquam siue lunariam, & istam in ignem aëris medio, trãsituram.

CAP. VII.

De erroribus eorum, in specie, qui lapidem quærunt à vegetabilibus, vt suprà.

ALchimistarum aliquot, expressum è che-

lidonia ſuccum ad ſpiſsitudinem vel conſiſtentiam excoxerunt, expoſueruntque ſoli, vt in maſſam duram per ſe coagularetur, quæ poſtmodum in puluerem minutiſsimum cõtuſa nigri ſpadiceíve coloris, mercurium proiectione verteret in ſolem, quòd vanum eſſe compererunt. Alij admiſcuerunt huic pulueri ſal armoniacum: alij colchotar vitrioli, opinantes ea via ſe ad optatum peruenire finẽ potuiſſe. Solutionibus in flauam aquam adduxerunt, vt ſal armoniacum tincturæ præberet ingreſſum in mercurij ſubſtantiam, nihil tamen inde factum eſt. Nonnulli prædictorum loco, ſuccos Perſicariæ, Bufonariæ, Dracunculi, foliorum ſalicum, Titimalli, Cataputiæ, Flammulæ, ac ſimiliũ ſimul vnà cum ipſo mercurio, per dies aliquot, vitreo vaſe cõcluſos, in cineribus tenuerunt, accidit vt inde mercurius in cinerẽ verteretur, ſed perperam &nullo fructu. Decipiebantur enim iſti, vanis vulgi rumoribus, quibus iactatum fuit, eum qui mercurium, abſq; metallis coagulare poſſet, habere magiſterium integrũ, vt ſuprà meminimus. Eorum plurimi ex vegetabilibus ſalia, olea, & ſulphura traxerunt arte, ſed fruſtra. Nã ex ſalibus, oleis, aut ſulphurib. eiuſmodi, nulla coagulatio mercurij, vel perfecta proiectio, neq; tinctura fieri poteſt. Quòd verò philoſophi, materiam ſuam arbori cuipiam au-

reæ ramorum ſeptem comparent, intelligunt eam in ſuo ſpermate metalla ſeptem concludere, & in eo latere. Quapropter materiam ſuam vegetabilem eſſe dixerunt: tum etiã quia non aliter quàm naturales arbores, ſuo tempore varios flores proferunt, materia lapidis colores pulcherrimos patefacit, in florum ſuorum productione. Item ea de cauſa, quia ex terra philoſophica, materia quædam exurgit, vt virgultum ſpongiæ terræ ſimile, dicunt arboris ſuæ fructum ad cœlum tẽdere. Ideo protulerunt in vegetabilibus naturæ, totius rei cardinem verti, ſed non in vegetabilibus materiæ: tum etiam quia ſuus lapis animam, corpus, & ſpiritum in ſe continet, vt vegetabilia.

EXPLICATIO.

Quod priore capitulo de vegetabilibus in genere poſuit, hoc loco ſpecialiter etiam repetit, à ſucco chelidoniæ, quem ob aureum colorẽ exiſtimarunt ſolis naturæ quid in ſe continere. Quo factum, vt hunc ad ſpiſſitudinem coctum & exiccatum in puluerem, ad argentum viuũ in aurũ tranſmutandũ, adſumpſerint, quod cùm fruſtra tentatũ fuiſſe viderent, nec adhuc eo contenti, ſuo puerili magis errore, quàm ſtolido, plæraq; alia adiunxerunt, nedum huic, ſed aliarum ſuccis herbarum, idq; omne fruſtra ſomniatum eſt. Non conſiderarunt enim quod ſuprà tetigimus, genera non commiſceri,

nisi destructis omnino speciebus. At si vegetabilia formalem speciem deponant, vel specificam formam, tum demum acquirunt vniuersalem, ad quamcunque specificam suscipiendam idoneam, sic de cæteris, vti mineralibus, & animalibus generibus intelligendum. Nulla pariter olea, salia, neque sulphura, de quibusuis tracta, nisi spiritualem & generalem absolutè formam acquirant, erunt in hanc rem apta. Materia philosophica non dicitur esse vegetabilis ratione materiæ, sed ob similitudinem quam cum vegetabilibus habet, cùm in terram suam vnita materia, virgultum in ouo suo producit arbori persimile, frondes, flores atq; fructum suum proferens. Hinc facilè colligere potest quiuis ingenio valens, eiusmodi materiam non esse materiam naturæ, sed artis: item in vegetabilibus naturæ positam esse materiam hanc, & non in vegetabilibus materiæ, hoc est, materialibus à natura nudè productis. Nam vegetabilia naturæ, non considerantur ex nuda materia vegetabilium, sed ex potestate siue potentia in vnaquaque materia, siue sit vegetabilis, animalis, vel mineralis, quæ quidem omnia vegetabilem facultatem habent, non secus atque vegetabilia minerale m & animalem, id est, spiritum, animam & corpus habet omne, quod natura produxit ex elementis elementatum. Monarchia lapidis igitur, hæc tria continet potentia nedum, sed etiam actu proueniente, per medias operationes, ex ea.

CAP.

CAP. VIII.

De his qui philoſophorum lapidem in animalibus quæſiuerunt, in genere & in ſpecie.

SImilitudinaria quadã appellatione materiam ſuam, lac virginis eſſe dixerunt, & roſei coloris benedictum ſanguinem, qui tamẽ ſolis prophetis & filijs Dei conuenit. Inde Sophiſtæ collegerunt materiam philoſophicam hãc, in animalium ſanguine, vel hominis exiſtere, occaſione ſumpta, quòd ex vegetabilib. nutriantur. Alij in capillis, in ſale vrinæ, in Rebis. Alij in ouis gallinarum, in lacte, in ouorũ corticum calce: quibus omnibus mercurium figere poſſe putarunt. Extraxerũt aliqui ex fœtido lotio ſal, credentes lapidis eſſe materiam. Non deſierunt qui lapillos in Rebis repertos materiã eſſe iudicarent. Alij membranas ouorum aſperrimo lixiuio macerarunt, quib. etiã ouorum calcinatos cortices albiſsimos niuis in modum admiſcuerunt, his attribuentes arcanum fixationis ad mercurium inuertendũ. Alij ouorum albumen argento comparantes, & auro vitellum, in ſuam elegerunt materiam, admiſtis ſale communi, armoniaco, tartaroq; vſto, ſimul ea vitro cõcluſerũt, balneóque maris putrefecerunt, idq; tantiſper dum

albus color in rubicundiſsimum, ſanguinis inſtar, abiret. Hoc ipſum in fœtidiſsimum deſtillarunt liquorem, prorſum inutilem, ad opus quod quærebant. Alij putrefecerunt albumen & vitellum ouorum, & inde Baſiliſcus generatus eſt, quem in rubicundiſsimum pulnerem exuſſerunt, eoque tingere putabant, cuius autor fuit Gilbertus Cardinalis in ſuo tractatu. Plærique fella boum, & aliorum animalium, ſale permiſto communi macerata, deſtillarunt in liquorem, quo cæmentationũ pulueres imbutos, exiſtimarunt metalla ſua tingere poſſe magiſterio quodam, quod partem cum parte nuncuparunt, & inde nihil actum eſt. Aliqui tutiam, ſuis cum additionibus, vt ſanguine draconis, & alijs, cuprum aut electrum in aurũ permutare conati ſunt. Alij iuxta Venetorum artem (vt aiebant) viginti ſtelliones, plus minúsve concludebant olla, fameque redigebant ad inſaniam, vt vnam alia deuoraret, vnica ſuperſtite, quam limaturis cupri vel electri paſcebant, exiſtimantes genus hoc animalium in ventriculo ſuo digeſtione ſola permutationem optatam efficere: poſtremò exurebant animal hoc in rubicundum puluerem, quem putabant aurum eſſe, verùm & eo decepti fuerunt. Alij tandem in piſcibus quos Trutas vulgò ſolent appellare, crematis per liquationem, aurum aliquoties inue-

inuenerunt, non alia de causa, nisi quia genus hoc piscium, in fluminibus atq; torrentibus, squamas, aureasq; scintillas colligere mandereque solitum sit, raro tamen id contigit. Tales impostores potissimũ inueniuntur in aulis Principum. Non est materia philosophorum in animalibus quærenda: hoc omnes admonitos velim. Attamen est quod sciatur, philosophos lapidem suum animalem appellasse, quòd postremis suis operationibus, virtute nobilissimi huius ignei mysterij, liquor obscurus ex ea materia in suo vase guttatim exudet. Inde protulerunt præsagium hoc, scilicet postremis temporibus, purissimum hominẽ in terras venturum, per quem liberatio mundi futura esset, guttas hũc ipsum hominem, rosei rubeive coloris & sanguineas emissurum, quo medio mundum à labe redimeret. Pariformiter & sanguis sui lapidis (in suo genere tamẽ) leprosa liberabat metalla, suis ab infirmitatibus, & contagio. Quare non immeritò dixisse putarunt, suum lapidem animalem esse. Hoc de mysterio Mercurius ad Regem Calid ita loquitur: Mysteriũ hoc solis Dei prophetis permissum est cognoscere, quo fit, vt lapis hic animalis vocetur. Nã in sanguine lapidis huius latet anima sua: componitur etiam ex corpore, spiritu & anima. Simili ratione vocarunt suum microcosmum, quòd rerum omnium

totius mundi similitudinem habeat, & inde rursus animalẽ esse dicunt, vti Plato magnum mundum animal vocat.

EXPLICATIO.

Ea ratione qua philosophi, similitudine quadam, suam dixere materiam animalem esse, lac virginis appellantes, & sanguinem humanum, plurimi seducti fuerunt, in animalibus quærẽtes eiusmodi materiam. Aliud enim intellexerunt, quàm scripserunt, non vt seducerent, sed vt ad hunc loquendi modum artem detegerent ijs tantùm, quos Deus ad arcanum hoc elegerat. Putarunt enim alios, eiusmodi suum sermonem intricatum mille figuris, intelligere minimè posse. Quicquid enim apparuit, ab initio suarum operationum, in finem vsque Monarchiæ sui lapidis, hoc nomen in artis descriptione sortitum est eius, cuius rei similitudinem retulit, veluti lactis virginis, à similitudine liquoris apparentis instar lactis muliebris: item sanguinis humani, propter eiusmodi rubicundißimum liquorem etiam apparentem. Indigni pariter atque digni hac de causa, quia credebant ista de animalib. dici, non pepercerunt omnibus, quæ ex eis haberi poterant, etiam ad spermata, Rebisq; deuenientes, atq; mẽstrua, hoc est, excrementa quæuis, cùm hominum, tum aliorum animalium quorumcunq;, etiam infectißimorũ venenis ad mortem perimentibus, vt stellionibus ac alijs. Imò tam fuerunt nonnulli temerarij, vt basiliscum

ex

ex ouo generare putrefactionibus præsumerent, cuius fatuæ fuit opinionis Cardinalis quidã nomine Gilbertus, vt ex opusculo suo patet edito in hanc sententiam. Legerant enim ouum in scriptis philosophorum, atq; venenum, vnde concludebant, basiliscum esse materiam eiuscemodi lapidis, quia fertur portentosum hoc animal ex ouo galli veteris, à rubeta siue bufone foto, nasci. O stultum genus hominũ, qui tam futilia somniãt, nedum indigna philosophis, sed fatuis etiam ridicula! Quid corruptibile cum incorruptibili, de quo materia hæc potissimùm elicienda venit, commune habet? Philosophos materiam suam animalẽ appellasse, ratio hæc est, sub finem operationum suarum, virtus arcani sui mysterij, materiam exudare guttas instar sanguinis obscuri concitat, quoquidem præsagiuerunt, in postremis temporibus purissimum hominem venturum, qui mundum corruptissimum à labe liberaturus erat, vti sanguis eiusmodi sui hominis arcani videlicet, liberabat vel expurgabat metalla quæuis à lepra, & sua contagione. Duabus alijs de causis animalem esse dixerunt, vna quia conceditur eius vera notitia solis hominibus anima pura supercœlestíque viuentibus, vti Prophetis, &c. non mundanis hominibus, qui bruta sunt potiùs, quàm animalia vera: tum etiam in dicto sanguine lapidis, latet eius anima. Secunda ratio est, quia philosophi hunc suum hominem vocant microcosmum, ideo quòd rerum omnium totius mundi similitudinem referat, quapropter animalem vocant, vt hominem etiam naturalem, totius

magni mundi siue magni animalis naturam, in se continere dicunt, ac verè.

CAP. IX.

De his qui lapidem quæsiuerunt in mineralibus generaliter.

ACcesserunt ignari, credentes lapidem esse triplicem, atque triplici genere secretum, vtputà vegetabili, animali, & minerali. Quo factum, vt in mineralibus quæsierint. Hæc sententia longè distat à philosophorum opinione. Asserunt enim, suum lapidem vniformiter vegetabilem, animalem & mineralē. Notandum ad hęc, naturam sperma suum minerale, in varia genera distribuisse, videlicet in sulphura, salia, boracia, nitra, armoniaca, alumina, arsēnica, atramēta, vitriola, tutias, hæmatites, auripigmenta, realgara, magnesias, cinnabarim, antimonium, talcum, cachimiam, marcasitas, &c. In istis omnibus, natura nondum assecuta est materiam nostram. Quanquam in aliquibus dictarum specierum, miro se patefacit aspectu, in transmutationem imperfectorū metallorum, ad perfectionem adducendorum. Lōga siquidem experientia, & igneum exercitium, multifariam ostendunt permutationem, in materia mineralium: nedum

dum ex coloribus in colores, verùm etiam ex vna eſſentia in aliam, & ex imperfectione ſui, in perfectionem. Quamuis etiam natura, medijs mineralibus, aliquam perfectionẽ, præparationibus ſit proſecuta, non ideo volunt philoſophi, ſuam lapidis philoſophorum materiam, ex vllo mineralium progredi, licet lapidẽ ſuum eſſe mineralem dicant. Vnde Sophiſtæ, ſumentes occaſionem, ipſum mercurium, varijs torturis perſecuti ſunt: aliqui ſublimationibus, coagulationibus, præcipitationibus, mercurialib. aquis, fortibus, &c. Quæ omnes erroneæ viæ vitandæ ſunt, cum cæteris Sophiſtarum præparationibus mineralium, purgationibus, & fixationib. ſpirituum, atq; metallorum. Quapropter lapidis præparationes omnes, vti Geberi, Alberti Magni, & ſimilium ſunt ſophiſticæ, purgationes eorũ, cemẽtationes, ſublimationes, deſtillationes, rectificationes, circulationes, putrefactiones, cõiũctiones, ſolutiones, aſcẽſiones, coagulationes, calcinationes, & incerationes, prorſum inutiles: cùm in tripode athanore, furno reuerberatorio, liquefactorio, accidioneo, fimo, cinere, arena, ſimilibusq;: tum in cucurbita, pellicano, retorta, phiala, fixatorio, &c. Idipſum de ſublimatione mercurij, per minerales ſpiritus ad album & rubeum, vti per vitriolum, ſal petræ, alumen, crocũ Martis, exiſtimandũ. De quib.

omnibus, falsò fabulatur ille Sophista, Ioãnes de Rupecissa, tractatu suo de lapide philosophorũ, albo & rubeo. Quæ simul ementita somnia sunt omnia. Fugienda sunt etiam particularia sophistica Geberi, prout sunt septenæ sublimationes, aut mortificationes itẽ reuiuificationes Mercurij, cũ suis præparationibus, per sal vrinæ, vel per sepulchrũ factis, quæ singula falsa sunt. Quidam alij, mineraliũ & metallorum sulphuribus, mercuriũ fixare conati, summè decepti fuerũt. Vidi siquidem, hac arte mercurium in corpus metallicum, per eiusmodi fixationes adductum, similitudine quidem, in omnibus, & per omnia, bonum argentum fingentem ac repræsentantem, verùm in testa, falsum vt extitit, etiam apparuit.

EXPLICATIO.

Nonnullorũ opinio est, ex vegetabilibus & animalibus, non secus atque ex mineralibus, singulatim fieri posse lapidem istũ, Hermetis dicto cõfirmatorum, de se loquẽtis ad hunc modum, videlicet in tabula sua Smaragdina: Hac de causa vocatus sum (inquit) Hermes Trismegistus, quia habui tres partes Philosophiæ totius mundi. Quicquid sit, opinionem istorum disputabilem relinquere statui, tantisper donec refutetur ea specierum ad suum genus generalißimũ reductio, de qua suprà meminimus. Hæc enim si confutari debeat, non ab ignaris

ignaris ſpagyriæ ſcholarum infidelium diſcipulis, fiat oportet, ſed ab igniuomis ſpiritibus, qui ſupercœleſtem illum hauriunt aërem, vnà cum cœleſti iunctum. Non negarim interea triplicem iſtorum gradum, vt mineralib. quidem ſummus competat, non propterea duob. reliquis generibus de ſua perfectione derogādum, cùm ex eadem radice proueniant, quam illud mineralium genus in origine ſua primùm habuit, putà principio myſterioq; magno. Quanquam ex ſecundis radicibus diuerſis, poſtea proueniunt, vt ex terra vegetabilia, ex aqua mineralia, & animalia permixtim, vti volatilia, ex aëre & aqua, reliqua ex terra & aëre, vel ex aqua ſola. Verùm non alia de cauſa mineralia præcellere videntur, niſi quòd iſtorum generatio cæteris omnib. magis ad centrum, ac propiùs accedit, in quo maximè vigent cœleſtes vires, non deſtitutæ tamen ſupercœleſtibus virtutibus, at magis imbutæ his, quæ longiùs ab eo recedunt ad ſuperficiem, quapropter genus hoc præ cæteris duobus elegerunt. Et quamuis author ignaros vocet eos, qui triplici genere diſtinctum lapidem putant, non alia de cauſa id facit, niſi quia non percipiunt philoſophos faciliorum, propinquiorum, & ſolidiorum electionem ſemper feciſſe, neque norunt cur mineralia per ſe magis eligāt (ignaros putà) quàm alia ſola. Hanc etiam opinionem longè diſtare dicit à philoſophorū ſententia, videlicet eligendi mineralia pro materia huius Monarchiæ, cùm nō ſit à natura immediatè data. Aſſerūt itaq; philoſophi materiam ſuam vniformiter, id eſt, ſub vna forma, vegeta

bilem, animalem & mineralem esse. Ex suo spermate, siue semine mẽstruali, natura varia genera distribuit, salium, sulphurum, boracium, nitrorum, armoniacorum, aluminum, arsenicorum, atramentorũ, vitriolorum, tutiarum, hæmatitum, auripigmentorum, realgarum, magnesiarum, cinnabarium, antimoniorum, talcorum, cachimiarum, marcasitarum, &c. Hæc omnia mineralia media sunt, ad metallicam generationem facientia, nondum tamen per naturam gradum lapidis acquisierunt. Et si nonnullæ dictarum quandoq; specierum, admirandas demonstrãt in metallis mutationes colorũ, essẽtiæ, & perfectionis, nõ propter ea philosophi volũt, suã lapidis monarchiæ materiam ex vllo mineraliũ esse, quãuis numeralẽ esse dicãt suũ lapidẽ. Ex ista lapidis appellatione, tormenta mercurij varia sumpserunt originẽ, i. argenti viui martyria, simul & metallorum inani prorsum labore suscepta fuerunt. Manuales enim operationes, siue Geberi, siue sint Alberti cognomento Magni, vel aliorum quorumcunque, sunt merè sophisticæ, simul & instrumenta sua, de quibus ineptissimè fabulatur ille Ioannes de Rupecissa, cũ suis ex Gebero desumptis mercurij septenis sublimationibus, alijsq; stultificationibus in textu positis. Quanquam se vidisse fatetur author, mercurium vel argentum viuum, in duram substantiam solidam, & corpoream, ac veluti metallicam, eiusmodi falsis operationibus, argento vero persimilem coaluisse, in examine tamen, totum id quod fuit, euanuit in auras per Saturni fulmen.

CAP.

CAP. X.

De his qui lapidem et particularia quæsiuerunt in mineralibus.

SOphiſtarum nonnulli tentarunt ex mercurio ſepties ſublimato, ac toties diſſoluto, fixum oleum emũgere, medio quidem aquarum fortium, quo metalla imperfecta, in perfectionem adducerẽtur: at fruſtraneum opus hoc relinquere coacti ſunt. Aliqui vitriolum ſepties purgarunt, calcinatione, ſolutione, & coagulatione, & cum duarum partium armoniaci ſalis additione, ſublimationeque, vt in aquam albam reſolueretur, cui tertiã partem addidere mercurij viui, vt ea coagularetur aqua: mercurium toties poſtmodũ à dicto vitriolo, & armoniaco ſale ſublimarunt, vt in lapidem abierit. Hunc affirmarunt, ex vitriolo conceptum, rubeum ſulphur eſſe philoſophorum, quo cum ſolutionibus, & coagulationibus progreſsi ſunt ad lapidem, ſed in proiectione fecerunt nihil. Alij mercurium coagularunt, per aquam aluminis, in maſſam durã alumini ſimilem, quam fixatorijs aquis fixarunt inutiliter. Sophiſtæ plurimas rationes fixandi mercurium, ſibi fruſtra præfigunt, quòd in mercurio nihil perfecti cõſtantiſve habea-

tur. Hoc fit, vt in vanum addantur ei mineralia, per ſophiſticos proceſſus, quib. omnibus ad maiorem ſui malitiam excitatur, viuusque magis efficitur, & potiùs ad maiorem impuritatem adducitur, quàm ad aliquam perfectionem. Non eſt igitur ab eo materia philoſophorum petenda: cùm ſit imperfectũ quid, quod ſi ad perfectionem adduci queat, ſophiſtarum progreſsibus valde difficile fuerit, imò impoſsibile, cùm in eo nihil ſit, quod in perfectionem excitari cogíve queat. Aliqui ſumpſerunt arſenicum aliquoties ſublimatũ, ac multoties oleo tartari diſſolutum & coagulatum, idq; fixare prętenderunt, quo cuprũ in argentum verterent, idipſum & nihil, præter ſophiſticam dealbationem quandã prę ſe tulit. Etenim arſenicum ſanè minimè figi poteſt, niſi operator artiſta, ſpiritũ eius tingenté ex æquo cognitum habeat, in quo quidem omnes dormitarunt philoſophi, fruſtra conantes ex eo quid efficere. Quicunq; igitur ſpiritum hunc ignorauerit, ſpem ipſum figẽdi nullã habeat, nec virtuté illi tribuẽdi, qua tranſmutationis perfectionem acquirat. Quamobrem notum facio cũctis, dealbationem de qua mentio facta eſt, ex falſo fundamẽto depromptam, eaq; falsò cuprum dealbari, non immutari. Sophiſtæ, venerem ad hunc modum laruatam, atque fucatam, ſui duplo admiſcuerunt lunæ,
aurifa-

aurifabris vendiderunt,& monetarijs:postremò verò in falsos monetarios sese transmutarunt, nedum qui vendiderunt, verùm etiam illi,qui emerunt. Aliqui ex sophistis,albi loco, rubeum arsenicum sumpserunt, & hocipsum in falsam artem abijt. Quoniam quocunque modo præparetur,nihil prętер albedinem exhibet. Nonnulli progressi sunt vlteriùs ad sulphur commune, quod ita flauum coxerunt aceto,lixiuio,vel vrinis acerrimis,per diem & noctem,vsq; dum album emersit. Postmodum eleuarunt ipsum à sale communi, & calce ouorum, per sublimationem coxerunt, & sublimarunt, idque multoties, combustibile semper nihilominus extitit, licet album: eo tamen, crudum fixare mercurium, in aurum conati sunt, at frustra tentatum est, optima tamen inde cinnabaris, & pulcherrima omnium, quam viderim vnquam, resultauit. Hanc fixare putantes, oleo sulphuris per cæmentationem, & fixationem, apparentiæ nonnihil habuit, verùm secus atque res ipsa desiderabatur, euenit. Alij sulphur commune redegerunt in formam hepatis, olei lini,laterini,vel oliuarum admistione,coquentes in aceto. Postmodum in lapidem marmoreum effundentes formam hepatis effecerunt. Hoc destillarunt in oleum citrinũ, igne lento primùm, sed suo damno sunt experti,

ſe nihil egiſſe, ad lunę tincturam in aurum, vti putarunt. Vt mineralium infinitus eſt numerus, non aliter & præparationum eorum multa varietas: quarum hoc loco latiorem facere mentionem diſtuli, quòd peculiarem tractatum requirant. Cauendum etiam à ſophiſticis oleis vitrioli, & antimonij. Itidē ab oleis metallorum imperfectorum & perfectorum, auri, ſiue argenti. Quoniam, etſi horum operatio potentiſsima ſit in rerum natura, tamen verus proceſſus, in hunc vſq; diem, paucisſimis cognitus eſt. Abſtinendum etiam à ſophiſticis præparationibus mercurij vulgi, arſenici, ſulphuris, & aliorum ſimilium, per ſublimationem videlicet, per deſcenſum & fixationem cum aceto, ſale petræ, tartaro, vitriolo, ſale armoniaco, ea tamen via & ratione, quam libri ſophiſtarum docent. Item fugite ſophiſticas tincturas à marcaſitis, & croco Martis deſumptas, & ab ea ſophiſticatione, quæ partis cum parte nomen habet: lunæ fixę, ſimiliumq; nugarum. Nam, etſi aliquam ſuperficialem veritatis apparentiam exhibeant (quæ quidem lunæ fixatio, parui laboris ac induſtriæ) tamen eiuſmodi progreſſus præparationis, eſt nullus, & inualidus. Compaſsione motus igitur, erga beneuolos operarios artis huius, volui verum philoſophiæ fundamentum patefacere, tribus particularib. arcanis, videlicet: vno per

per arſenicum: alio per vitriolum: tertio verò, per antimonium explicatis. Ex quibus docebo veram proiectionem ſuper mercurium & imperfecta metalla.

EXPLICATIO.

Iam de ſophiſticatis operationibus agit ſingulatim, circa potiſsima mineralia, per ignaros artifices paſsim vſurpatis, vti circa mercurium, vitriolum, arſenicum, ſulphur, antimonium, &c. Quæ omnia, quia in textu latiſsimè poſita ſunt, ac per ordinem, hoc loco tranſibimus, at explicare ſolùm conabimur, quæ videbũtur in iſtis obſcuriora. Sæpiùs itaque mecum agens, admirari nequeo ſtoliditatem hominum quærentium aliquid eo loco, in quo non habetur quod quærunt, vel ſi haberi poteſt, modum inueniendi, vel eliciendi priùs non addiſcunt, quàm quærant. Huius defectus potiſsima cauſa eſt, quòd finem rerum non perpendant, nec ſuorum laborum. Si roges igitur in quem finem alchymiſta laboret, non aliter tibi reſpondebit, quàm vt aurum & argentum ad medicinam, vel ad opes accumulandas inueniat. Verùm ex quo, vel in quo ſi petas ab eo, reſpondere nihil niſi dubius poterit, modò huc atque illuc diſcurrens, iam ex vegetabilibus, mox inde ad animalia conuerſus, & in iſtis vacillans, ad media mineralia ſe conferet, nec in iſtorum prouincia tutus, ad metalla, cùm imperfecta tum perfecta refugiũ quæret, ad eum itaq; modum vagabundus, tempus, oleum, & operam

perdit. Singulos tandem conatus istos examinemus, vt pateat, qua ratione tam pauci hanc artem inueniant. Primò ditari sibi cupiunt omnes ferè, vllo vix eos inter excepto, vel per medicinæ pallium, quæ alioquin dare dicitur opes, vel sine medio, viliorum transmutationibus in preciosissima metalla monetaria. Quid quæso? an Deus tam abdita suorum thesaurorum arcana, in hunc vsum aperit hominibus indignis? Summum hoc est omnis sapientiæ mysterium, quo decorare pater filios suos in hoc mundo vult, idq; paucissimos, quanquam in alio, multos alios longè præstantiori dono coronat, prioribus etiam non denegato. Filiorum igitur panem putásne canibus dabit, qui omnibus inuident, etiam coniunctissimis ossa, nedum quæ soli deuorant, sed & quæ habere nequeunt? Hæc est potissima & absolutissima causa, cur tam infinitus alchymistarum numerus in perditionem abit. Testis aduocetur ab vnoquoque propria conscientia, et seipsum, non artem ipsam condemnabit. Ad secundum sui responsi membrum vt veniamus, in quo videlicet quærendus, & ex quo sit habendus eiusmodi thesaurus. Si dicat ex vegetabilibus, quæritur, qua ratione tandem horum naturam in mineralem transmutabit? Non dubito quin proponat mihi, quod antea dixi de specierum ad sua genera generalissima reductione. Sed quid hac opus tantóque labore, cùm natura nobis absoluta mineralia proponat lõgè meliora his, quæ per artem, si tamen fieri queant, parabuntur? Dicet fortè, vegetabilium naturam non esse ad naturam minera-

lem

lem adducendam, sed per seipsam exhibere posse lapidis Monarchiæ materiam. Interrogatur hoc an fieri, quóve modo poßit, vt vegetabilis virtus per se mineralia transmutet, cùm transmutatio naturam sequatur transmutantis, & non transmutati? alioquin fieret, quod hoc loco, vt nobilius per ignobile transmutaretur in degenerem naturam: id autem esset præter spem ac desiderium, cùm naturæ, quæ ad altiorem gradum anhelat semper, tum artificis qui detrimentum inde pateretur? Rursum, vbi dixerit materiam dictam ex mineralibus esse petendam: Quæritur quamobrem potiùs in imperfectis perfectio, quæ ipsis non inest, quàm in perfectis, in quibus est summa perfectio mineralium, atque metallorum omnium, quærenda sit? Tritum hoc philosophorum dictum in medium adferamus, videlicet: vbi natura desiit operari, ibidem incipere debet artifex. At natura non desinit indies operari in mineralibus, & metallis imperfectis, alioquin imperfecta dici non possent, sed in perfectißimis, quo fit, vt ex istis postremis, iuxta sententiam allegatam, sumi debeat materia lapidis Monarchiæ spagyricæ. Replicabit perfecta iam demeritam habere formam, & carere ad hãc desiderio, quo tenẽtur imperfecta, propter quod faciliùs arte ducantur ad perfectionem. Nisi perfectionem solam in arte nostra quæras, parum sanè profeceris, vt ex libra Saturni, libram æqualem auri cõficias: plus enim exposueris, & sumptuum feceris, vt interim de laborib. taceam, decuplo, quàm aurũ hoc valeat, & ad hunc modũ non assequeris quod optas, nẽpe diuitias.

Concludes inde dubio procul, ſi non ex vegetabilibus, mineralibus, et animalibus haberi materia hæc valeat, ergo ex nullo, quòd præter iſta nihil aſsignari generũ, ſpecierum, vel indiuiduorum naturaliũ, & corporeorum poſsit in hac inferiori natura. Reſpondere tibi nemo poteſt ad hæc meliùs, ipſomet authore ſuo textu, his verbis: Quoniam (inquit) et ſi horum operatio potentiſsima ſit in rerum natura, tamen verus proceſſus, in hunc vſque diem, pauciſsimis cognitus eſt. Abſtinendum igitur à ſophiſticis dictorum præparationibus, ac alijs omnibus, ea ratione tamen & via, quam libri ſophiſtarum docent. Non omnino negat author, ex prædictis Monarchiam hãc noſtram extrui poſſe, alioquin in ſequentibus non poſuiſſet huius rei fundamentum tribus tactum ab initio mineralibus, videlicet arſenico, vitriolo, & antimonio, tanquam lapidibus ad tincturam plurimùm facientibus, idq; particularibus, ſi non vniuerſalibus tamen. Sed redeamus ad hunc vel vnicũ inter millena millia, qui ſeſe probare poteſt, vtrum ſit à Deo dignificatus, vel electus ad artem, ne ſuas fruſtra dilapidet opes, laboresq; vanos obeat, ac tandem in deſperationem actus, Deo maledicat, quod quidem ſe facere non credit, cùm eius arcanis myſterijs, & arti maledicit, veritatemq; deteſtatur, quam aſſequi non potuit, non alia de cauſa, niſi quia Deus noluit ipſum, hac via, reddere beatum in hac vita, ſed in alia per filium ſolum. Propriam igitur ſuam conſcientiam examinet, ſumma cum pietate, ab hypocriſi prorſum aliena, in quem finem ipſe diuinum hoc myſterium expetat, quo

animo cordéq; & in quem vſum proſequatur: ſi ad honorem Dei primùm, vt ſapiens euadat in veritatis cognitione, tum demum in vtilitatem proximi, nulla penitus interueniente, vel ambitione honorũ huius mundi, vel, diuitiarum appetentia, vel exercendæ tyrannidis, etiam aduerſum inimicos, aliorúmve ſimilium affectuum. Niſi enim ab his omnibus cor purum & immaculatum habere ſe cõperiat, hinc procul abeat, nam in eius ruinam hæc ars omnino poſita eſt, quod niſi perſuaſum habeat, experiatur. Qui verò ſe liberam à vitijs dictis, penitus habere conſcientiam ac ſanam verè iudicabit, præmiſſis fuſiſq; pijs ad Deum orationibus, aggrediatur opus alacri prorſum animo, & vbi perſeuerarit in ea pietate, fieri nulla ratione poteſt, quin exaudiatur, et voti compos fiat. Faxit Deus Opt. Max.

CAP. XI.

De vero & perfecto arcano particulari ex arſenico ad albam tincturam.

SCripſerũt aliqui compoſitum arſenicum ex mercurio, & ſulphure: alij ex terra & aqua, plærique ex natura ſulphuris. Quocunq; modo id ſit, eius natura talis eſt, vt rubeum cuprum in album tranſmutet. Ad eam etiã præparationis perfectionem adduci poteſt, vt verè perfecteq; tingat. Non ea via, quam docent praui ſophiſtæ, vt ſunt Geber in ſumma perfe-

ctionis, Albertus Magnus, Aristoteles Chimista in libro perfecti magisterij, Rasis, & Polydorus: nam scriptores isti quotquot sunt, errant, vel ex inuidia falsa quæq; scribunt, proponuntque recepta, quia veritatem etiã ignorarunt. Arsenicum in se tres continet spiritus naturales: primum volatilem, adustibilẽ, corrosiuum, & omnia metalla penetrantem. Hic spiritus dealbat venerem, & post aliquot dies reddit spongiosam. Quod artificium ad eos pertinet duntaxat, qui causticam artem exercent. Secundus spiritus crystallinus est, ac dulcis. Tertius, est spiritus tingens, segregatus ab alijs prædictis. Has tres in arsenico proprietates naturales inquirũt veri philosophi, ad perfectam sapientum proiectionem. Barbitonsores verò chirurgiam exercentes, dulcem & crystallinam expetunt naturam, à tingente spiritu separatam in vsum curationis vulnerum, & ad bubones, carbunculos, antraces & cætera similium vlcerum vitia, non nisi miti quodam artificio curanda. Cæterùm spiritus ille tingens, nisi purum eius ab impuro seiunctum sit, à volatili fixum, & à combustibili tinctura secreta, proiectionem super mercurium, venerem, aut aliud quodcunque metallum imperfectum, haudquaquã expediet ex voto. Philosophi omnes, arcanũ hoc, vt mysterium excellentissimum occultarunt.

Spiri-

Spiritum eiuſmodi tingentem, ab alijs duob. ſecretum, vt ſuprà, coniunges ſpiritui lunæ, ſimulq; digeri permittes, ſpatio triginta duorũque dierum, ac vſq; dum corpus nouũ induerint. Poſtquã ad quadrageſimum diem naturalem, calore ſolis, in inflammationem accenſus fuerit, apparet ſpiritus cãdore nitido, perfectoque tingendi præditus arcano. Tandem ad proiectionem aptus eſt, videlicet eius pars vna, ſuper ſedecim partes imperfecti corporis, iuxta præparationis acuitatem. Apparet inde luna lucens, & excellẽtiſsima, tanquam è terræ viſceribus eruta.

Explicatio.

Pollicitus eſt ſuprà fundamẽtum artis, palàm facere trib. arcanis particularibus, quapropter ab arſenico facit exordiũ. Negauit priùs (inquies) mineralia materiam exhibere lapidis, quî fit vt modò laudet arſenicum ad tranſmutationem? Scio maximam lectorum partem, hac via ſeduci per ſeipſos, quia non animaduertunt in ſingula philoſophorũ verba diligenter, vt intelligant ſagacitatem ingeniorum, artem iſtam, in deſcribendo, velantium, idq; nudiſsimis aliquando verbis, ne tamen appareat nuda cunctis, & præſertim indignis hominibus. Nõ pollicetur antea materiam lapidis Monarchiæ, ſed fundamentum ponere ad particulares tincturas metallorum, lõgè differentes adhuc à lapide,

qui quidem ad medicinam humani corporis desideratur magis, ad quam arsenici tincturæ, & aliæ similes, conducere hoc loco minimè videntur. Originem itaque ponere non curat arsenici, nec nisi naturam eius in tingendis metallis, veluti rubeum cuprum in album, idq́; duobus modis, priore per sophisticationẽ electriq́; compositionem, vt vocant: posteriore verò, in tincturæ argenteæ veram perfectionem, nõ ex processu doctrináve sophistarum in textu positorum, sed ex arte verissima. Triplicem igitur ponit arsenici spiritum, primum volatilem & adustibilem, secundum crystallinum, et tertium tingentem, ad hanc rem solùm idoneum. Vtilitates duorum præcedentium in textu sunt, vsum verò tertij iam examinare libet. Huius tinctura separanda venit à suo corpore, in spiritum suum, eumq́; tingentẽ, qui spiritui Lunæ iunctus, & præparatus, vt in textu, metallum tingit in argenti colorem naturali præstantem, vel æqualem. Notãdum hoc loco, vt alijs, eiusmodi tincturas non solùm ex mineralibus procedere, sed etiam & potissimùm ex fermento perfectorum, pastam imperfectorum conuertente in fermento similem pastam, accedente ad formam tinctura extranea, formæ tincturam intrinsecam augente, quo corpus, animæ, nobilioris quàm antea, medio, spiritum peregrinum perfectissimè retineret. Ecquis non videt in eiusmodi tincturis, tria in vnum conuenire, videlicet spiritum, animam, & corpus, id est, vegetabilem, animalem, & mineralem, vires, virtutes, atq́; facultates? Dicet fortè quispiam, quid hoc audio contra sententiam philosophorum,

ſophorum, vno omnium ore ſimul aſſeuerãtium, ex vnica materia tantùm conſtare ſuæ Monarchiæ ſiue lapidis materiam? Supra quod ſolui poteſt argumẽtum, eo quod antea dixi, nullam hîc fieri lapidis mentionẽ, ſed metallorum tincturæ tantùm: eadem eſt radix mineralium & metallorum quorumcunq;, quapropter in identitate & concurrentia radicum ſimilium, non eſt multitudo, ſed vnitas per idẽtitatem. Aſcendunt enim mineralia, per infimos & medios gradus, ad vnicũ & ſummum vltimatæ perfectionis, qui eſt in auro ſolo, vel in argento ſolo. Sunt itaq; mineralia cuncta, ſi non actu, potentia tamen aurum, vel argentum, ſucceſſu tranſmutationis vnius in alterum, idq́; tantiſper dum ad ſcopum perueniant, ni fortè per immaturam meſſem abſcindantur, & hoc ipſo naturæ conatus, qui nunquam ceſſant, quouſque prædeſtinatum finem generationis pertigerint, impediantur. Tum demum, introducta finali forma debitæ materiæ, quieſcit motus naturæ. Iã, vt opinor, intelligis, quod priùs allegauimus, artificem incipere debere motum artis, vbi naturæ quies incepit. Hæc erant obiter diſcurrenda proponendaq́; lectoribus, vt præcedentia, tum quæ ſequuntur intelligerent.

CAP. XII.

De arcano vitrioli, rubeaq́; tinctura ex eo proliciendа, generalis inſtructio.

VItriolum, nobile admodum inter cætera minerale, plurimæ ſemper exiſtimatio-

nis, penes philoſophos exiſtit, quòd præ cunctis altiſsimus Deus hoc dotib. miris adornarit. Eius arcanum figuris ęnigmatibusque velarunt, vti hoc eſt: *Viſitabis interiora terræ, rectificando inuenies occultum lapidem veram medicinam.* Per terram intellexerunt vitriolum ipſum, & per interiora terræ, dulcedinem eius, ac rubedinem. Quoniam in occulto vitrioli ſubtilis, nobilis, & fragrantiſsimus ſuccus, ac purum oleum latet. Cuius prolectionis modus, calcinatione, vel deſtillatione haudquaquam aggrediendus. Etenim viriditate ſua priuari minimè debet: qua quidem ſtatim atque ſpoliatum erit, arcano pariter, & viribus carere neceſſum eſt. Notandum vtique hoc loco, mineralia nedum, verùm etiam ipſa vegetabilia, ſimiliaque virorem extrinſecus demonſtrãtia, rubeum ſanguinis inſtar oleum in ſe continere, quod arcanum eorum eſt. Inde patet, pharmacopœorum deſtillationes irritas, vanas, atque ſtultas, nulliusq; momenti eſſe, quòd ſanguineum ruborẽ vegetabilium prolicere minimè norint. Ipſa natura ſagax, vegetabilium aquas omnium, in citrinum colorem vertit, & inde pòſt, in rubicundiſsimum vt ſanguis oleum. Tardiùs idipſum fieri, cauſa potiſsima eſt, deſtillantium operariorum ignorantium nimia præcipitatio, quà viriditas abſumitur. Naturam ſuis viribus corroborare non didicerunt,

cerũt, quo nobilis ille viror, per ſeipſum in ruborem debet rectificari. Exemplo vinum album eſt, ſeipſum in citrinum colorẽ digerens, & ſucceſsiuo tempore, botri ſui virens color, in rubeum ſub cœruleo latentem per ſe vertitur. Deperdita igitur vegetabiliũ & mineralium viriditate, per ignauiam operantium, eſſentia pariter & ſpiritus olei, balſamique arcanorum nobiliſsimi perierit.

EXPLICATIO.

Poſtquam de primi mineralis tinctura dictum eſt, ad metalla, nunc de minus volatili minerali metallo primo, vitriolo videlicet, eiusq́; tinctura, dicere ſtatuit ſub ænigmate hoc: Viſitabis V. Interiora I. Terræ T. Rectificando R. Inuenies I. Occultum O. Lapidem L. Veram V. Medicinam M. Viſitabis igitur interiora terræ, hoc eſt, ſcrutaberis dulcedinem ex vitriolo, rubedinémque. Non ea ratione hanc vult extrahi, neque via quam tenent falſißimi proceſſus calcinationum, vel deſtillationum. Viriditas enim eſt conſeruanda, præter quam arcano ſuo priuatum eſt, ac virtutibus potißimis. Ex eiuſmodi viridi ſubſtantia vitrioli, oleum purum fragrantißimum & rubicundiſſimum eſt extrahendum. Nec ſolum in vitriolo, ſed etiam in vegetabilibus omnibus eſt obſeruanda viriditas ipſorum, in ea ſiquidem anima latet, ac oleum ſanguinis inſtar rubeum, quod optimum eſt arcanũ eiuſmodi

rerum. Videmus per naturam idipsum nedum in vegetabilibus, verùm etiã in animalibus, vt ex cibi potusq́; substantia cuiuscunq; coloris, viriditas quædam in stomacho generetur, ex qua, per epatis opus, enascitur sanguis, animæ potißima sedes, & balsami, siue olei spiritus vehiculum, arcanumq́; nobilißimum. Apprimè notandus est viror eiusmodi, cùm naturalis, tum artificialiter extra corpora naturalia tractus, ne cum eo pereant rerum potißimæ virtutes. Memini iam excellentißimi cuiusdam paradoxici verbi, nobilißimi viri D. Ioannis Comitis Mirandulæ, qui cæteras inter ænigmaticas suas sentẽtias, hanc difficilimam intellectu, neq; per ipsum, neq; per alium, quod sciam, vt oportuit ex genuina mente authoris, expositi: Linea viridis (inquit) gyrat vniuersum, id est, anima mundi viridis, id est, viuens & ex Deo viuificans, gyrat, hoc est, circunuoluit vniuersum mundum, intelligito naturam superiorem totam, nedum circumagit, verùm etiam inferiorem gubernat viuificando, ac in singulos annos instaurando virorem, id est, vitam, globulum terræ & aquæ renouando. Mirandum sanè admirãdi plurimùm ingenij dictum hoc est, ex quo multa colligi poßunt arcana, potißimùm à sublimatis pariter & ingeniosis viris. Consideretur primùm omnia virescere dum viuũt extensiùs, nempe terram & maria, flumina, cœlum ipsum, & cætera, quæ alium interdum colorem accipiunt per vices, dum remißiùs viuunt, hoc est, occultatur vel recolligitur intrò vita magis, quàm vbi manifestatur. AEstate renouata facies terræ viuens magis

viret:

viret: hyeme verò minùs, at potiùs läguet induto mœroris fusco & nigricante colore. Maria tum maximè virent, dum feruidißimè viuunt, id est, agitãtur. Item cœlũ, sub cæruleo colore, virori proximo cæteros inter, lætißimè viuere cernitur, dum sereniùs sub dicto colore viret. Quid multis? Læta viror vita est, mœrori conuenit alter color, qui ab illo, quantò remotior, tantò languidiorem vitam indicat. Cõcludimus inde, totam vitam, cùm naturæ, tum hominum vicißitudine, mœroris & læticiæ gubernari, sed omnium sapientißimè prouidißimeq́; regi, cùm extrema dicta copulat medium. Plura colligere liceret ex ea pulcherrima pulcherrimi ingenij sententia, si pateretur institutum, quod iam suscepi breuiter exequendum: alijs, & me doctioribus in adepta Philosophia, locum cedo libenter, in quo, & per quid, mœror & lætitia, vere & autumno suis contemperanda sunt, enucleandi.

CAP. XIII.

De processu vitrioli ad rubeam tincturam, specialis instructio.

VItriolum in se multas lutosas & viscosas imperfectiones continet: quapropter aquâ viriditas eius elicienda sæpiùs, & rectificanda, vsque dum terræ omnes impuritates exuat. Quibus transactis rectificationibus omnibus, apprimè cauẽdum, ne materia soli sit

exposita, quòd hic virorem illius in pallorem vertat, absorpto simul arcano. Calido seruetur hypocausto cõtecta, ne puluere sordeat. Digeratur postmodum vitro clauso, mensium aliquot spatio, ac tantisper, dum varij colores appareãt, supremaq; rubedo. Nec dum isto processu rubedo satis fixa fuerit existimãda, quin ab interioribus accidentalibusq; terræ sit inquinamentis repurganda latius, ad hunc modum: Rectificãda venit aceto, donec terreum inquinamentum prorsus ablatum sit, fecesq; semotæ. Hæc est eius tincturæ vera, & optima rectificatio, de qua benedictum oleum est eliciendum. Ab eo vitro conclusa diligentiùs, alembico superposito mox, & bituminatis cõmissuris, ne spiritus exhalet, eius olei destillatione spiritus igne suaui lentoque proliciendus est. Oleum hoc pharmacopolico balsamo quouis & aromatico delectabilius atq; dulcius est, acredine carẽs omni. Residebit in fundo cucurbitæ terra quædam albissima, nitens candensq; niuis instar, hanc serua tuereq; ab omni puluere. Ea ipsa terra prorsum à sua rubedine separata est. Inde subsequitur maximũ arcanum, vtputà super cœleste matrimonium animæ summè purificatæ, & ablutæ per agni sanguinem, cum splendente, nitido, purificatoq; suo corpore. Hoc est verum matrimoniũ supercœleste, quo vita prolongatur in diem postre-

postremum, destinatumque. Ad hunc igitur modum, anima spiritusque vitrioli (qui sanguis est eius) cum suo corpore copulantur purificato, vt in æternum sint inseparabilia. Quapropter, excipe terram hanc nostram foliatam phiala vitrea, cui sensim oleũ suum affundatur. Animam suam corpus, momento recipiet amplectéturque. Quandoquidem corpus animæ desiderio plurimum afficitur, & anima corporis amplexu perfectissimè delectatur. Coniunctionem eiusmodi positam in arcanorum furnum, quadraginta diebus ibidem contineto. Quibus trãsactis oleum habebis absolutissimum mirandæ perfectionis, quo mercurius, & reliqua metalla quæuis imperfecta, vertuntur in aurum. Iam ad multiplicationem animũ applicemus. Recipe mercurium corporalem, portione duarum partiũ, quẽ tribus eiusmodi põderis partib. olei dicti perfundas, ac maneant simul diebus quadraginta. Hac proportione ponderis & ordine multiplicatio fit in infinitum.

Explicatio.

Absolutis in genere virtutibus viroris in vitriolo delitescentis, nunc particularius docet artem habendæ huiuscemodi vitæ, cuius praxin, quia habetur in textu clarius, quàm declarari queat, ea

iam elucidabo, quæ videbuntur obſcuriora. In primis conſideranda eſt vita, cùm mineralium, tum metallorum, tam occulta, quàm manifeſta, quæ relucere cernitur in vitriolo ſub charactere Veneris, quæq; vita prima, primumq; metallum in adepta Philoſophia nuncupatur. Hæc ſanè præbet veris & ſincerioribus philoſophis ampliſsimum argumentum latiſsimæ doctrinæ in adepta Medicina. Non enim præcedenti capitulo fruſtra dictum fuit ab authore noſtro: Viſitabis interiora terræ, putà metallicæ, hoc eſt, vitrioli, &c. Generalis vita, metallorum & mineralium ſpecies ac vitas in ſe complectitur, quo fit, vt iſtæ particulares ad ſuum genus redire poſsint. Si vitam igitur omnium rerum intelligere velis, à virore ſuo, tandem ad ſanguinem, et vitæ nutrimentum deuenias oportet. Omnis enim vita naturalis nutriri debet, alioquin recedit à corpore quod hoc inhabitat, ad fontem vitæ rediens, in quo viuit abſque nutrimento. Nam vita vitarum fons æternus, æternè per ſe, ſuaq; vita viuit ſola, non indigens aliena, ſed alijs omnibus vitam abundantiſsimè tribuit, abſque detrimento, vel imminutione propriæ ſuæ vitæ. Quamobrem vita non propter ſeipſam, at ratione corporum quibus ineſt, nutritur: eſtq; nutrimentum copula vitæ cum corpore, ſiue medium quo retinetur in hoc illa tantiſper, dum præfinitus adſit iam terminus, qui nutrimentum impedit, ne recipiatur à vita: alioquin tam diu vita manet in corpore, vſque dum nutritur abſq; nocumento. Quantò verò nutrimentum eſt vitæ conuenientius ac ſpiritualius, tantò maiore delectatione

ctatione recipitur, & econtrà. Cardo hic eſt, circa quem vitæ longæ negotium potiſsimè vertitur. Quapropter adepto medico ſummè neceſſarium eſt, operam nauare diligentiſsimam, vt ſimile nutrimentum vitæ parare diſcat, eoq́ vitam inſtaurare tendentem ad ſuam hyemem, æſtiuo, cùm ſuſtētatiuo, tum per inſtaurationem medicaminoſo cibo. Tale reperiet in vitriolo, cæteriſq́ id genus, virore vitaq́ reliquis præſtantioribus corporibus. Hactenus de vita, medicinam humani corporis concernente, dictum ſit. Iam de medicina metallorum, vt ex ipſo textu nobis audiendum eſt, in tranſmutationem eorum quæ mortua ſunt, id eſt, imperfecta, comparatione duntaxat ad tranſmutantem medicinam, & non aliter ſic dicta. Nam viuunt omnia ſuo modo quæ creata ſunt, vti metalla perfecta, pariter & imperfecta, licet impeditè, vel liberè magis vnum altero. Sed elixir hoc minerale ſiue metallicum, quod ab impedimentis metallorum imperfectorum, vitam liberare debet, excellentiſsima & intenſiſsima viuere vita neceſſum eſt, ac velut in centrum coarctata, quo per extenſionem vehementiſsimam, excitare vitam in ipſis ſoporiferam, imò narcoticam, valeat. Quò cùm adduxeris, vt iſtam in ſolidiſsimis corporibus efficiat mutationem, curabis diligentiore quam potes opera, vt citra noxam, & periculum ſimile quid operetur in humanis. Hoc opus, hic labor eſt, efficere ſcilicet, vt metalla ſimiliter curentur humana, & vita ſupernaturali, ſupernaturaliter excitata, viuificētur, eámque longam viuant. Paratur vt in textu, medicina hæc

primùm ex ſupercœleſti matrimonio, quod interpretatur author eſſe coniunctionem, at potiùs vnionem animæ ſummæ purificatæ, & ablutæ per agni ſanguinem, cum ſplendente, nitido, purificatoq́; ſuo corpore. Hoc loco videtur authoritatem ſumere à ſacroſanctæ Reſurrectione, ac ſi ad imitationem diuinorum operum & ſupercœleſtium, opera hæc adeptæ Medicinæ, ſpagyricè, quantùm ex Deo, tantùm liceret illuſtratis ſuis hominibus, ad eius honorem & vtilitatem proximi facere. Quis tãdem audebit, niſi temerarius quiſpiã cenſor omnium, ea quæ pietatis & charitatis maximè ſunt, ad aliquam ſuperſtitionem & impietatem contorquere? Non intelligit author, ſimilem naturalium corporum fieri reſurrectionem, vllis humanis viribus, neque ſapientia, ſed virtute ſola Dei, cuius omnipotentia latet in omnibus, operatrix omnium operum admirabilium, optimorûmque. Sed ad rem vt redeam, inuidis ac perfidis à tergo relictis hominibus malæ voluntatis, Magneticum hoc loco vinculum naturæ, Paracelſus apertiſsimè docet inquiens: Quandoquidem corpus animæ deſiderio plurimùm afficitur, & anima corporis amplexu perfectiſsimè delectatur. Videmus id iterum ex ſacra Geneſi redundare per diuinam affluentiam. Siquidem creator omnium, poſtremam ſuam creaturam Adamum vnicum hominem, in duas partes diuiſit, maſculum & fœminam, at maſculo ſapientiam dedit primò, cognitionem eiuſmodi vinculi ſiue coniugij ſupernaturalis

agnoſcendi, vltro & non interrogatus, eiuſcemodi verbis videlicet: Hoc nunc os ex oßibus meis, & caro de carne mea, hæc vocabitur virago, quoniam de viro ſumpta eſt. Quamobrem relinquet homo patrem ſuum, & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ: & erunt duo in carne vna. Ecce nunc vinculum ſupernaturalis matrimonij veri hominis, id eſt, viri & mulieris, ſine quo, etſi carnali copula, perq́; ſingulas externas ceremonias etiam in Eccleſia factas, coniungantur, non ſunt hoc ſupercœleſti, ſed mundano carnalíque matrimonio iuncti, quod leui quoque flamine diſſoluitur.

Hoc poſterius, per Adami verba priora, hæc videlicet, notatur: Ecce (inquit) os ex oßibus meis, & caro de carne mea: hæc vocabitur virago, quia de viro ſumpta eſt. Nil ibidem reſonat præter mundani matrimonij copulam. At quod ſequitur, nempe, Quamobrem relinquet homo patrem & matrem ſuam, hoc eſt, omne quod ſibi charißimum eſſe vnquam poteſt, & adhærebit vxori ſuæ, hoc eſt, nihil ipſi charius eſſe poterit, quod ipſum alienare poßit ab ea, ſi modò matrimoniū ſupercœleſte fuerit, ſimul ac corporeū. Hæc eſt vna pars vnionis pro parte maſculi, iā pro vtroq; ſequitur indiſſolubile vinculum: Et erunt (inquit) duo in carne vna, hoc eſt, duo ſpiritus, ſiue animæ duæ formales, conſentientes in vnicam voluntatē, & materiam formalem, ac indiſſolubilē vnionē. Vt igitur hoc loco duo videntur matrimonia, pariter & in vitriolo, quorū vnū eſt naturale, ſiue per naturam coniunctum ab initio ſuæ gene-

rationis: alterum verò, supernaturale cœlesteq́, non solubile, conueniens in arte, supernaturaliter tamen absoluta, licet inchoata sit artificialiter, in præparatiõe. Plurima de duplici matrimonio poßēt in medium adduci, veluti de firmamento superiori, & inferiori globulo, vt in meis De luce naturæ Physicis habetur latiùs, at quia peculiarem tractatum requirunt, tum etiam quòd multa paucis concludere semper mihi studium fuit, hæc de satis.

CAP. XIIII.

De secretis & arcanis Antimonij, ad rubeam tincturam, in transmutationem.

ANtimonium est verum auri balneũ. Philosophi autem vocarunt illud examinatorem & Stilangem. Poëtæ verò dicunt, in eo lauacro Vulcanum lauisse Phœbum, & ab omnibus sordibus, imperfectionibusq́; repurgasse. Natum est ex purisimo nobilisimoque mercurio & sulphure, sub vitrioli genere, in metallica forma splẽdoreq́ue. Nonnulli philosophi vocarunt album plumbum sapientũ, vel simpliciter plumbum. Sumito igitur antimonij, eiusq́ue perquã optimi, quantum voles, hocipsum in aqua forti sua dissolutum, in aquam frigidam eijciatur, addito tantillo croco Martio, vt in sedimentum ad fundum vasis deci-

decidat:aliter enim feces nõ exuit. Postquam ad hunc modum solutum erit, summam acquisierit pulchritudinem: ponatur in vitrum, luto compactissimo circumquaq; munitum, vel in bociam lapideam, & admisceatur tutiæ calcinatæ, sublimatæ, ad perfectum gradum ignis: cauendum accuratiùs à liquefactione, quoniam disrumpit vitra nimio calore. Ab vna libra hui⁹ antimonij, habetur sublimatio, dierum spatio duorum perfecta. Sublimatum hoc, in phiala positum, vt tertia parte aquam attingat, lutato vase, ne spiritus euolet, suspendatur supra tripodem arcanorum, & vrgeatur opus igne lento primùm, solis caloris instar æstate media. Tum demum, decimo quoque die, sensim augeatur. Etenim calore nimio rumpuntur vitra, nonnunquam & furnus in frusta dissilit. Dum vapor ascendit, varij colores apparent: moderetur ignis tantisper dum rubea materia conspiciatur. Postmodum aceto soluatur acerrimo, fecibus abiectis: abstrahatur acetum, iterumq; soluatur in aqua communi destillata, quę rursum abstrahatur, & sedimentum igne vehementissimo destilletur, vitro clauso accuratissimè: ascendet corpus totum antimonij, in oleum rubicundissimum, rubini colorem referẽs, in vasq; receptorium guttatim defluet, odoris fragrãtissimi, dulcissimique saporis. Hoc est summum arcanum

philoſophorum in antimonio, quod inter o-
leorum arcana plurimi faciunt. Poſtremò tan
dem, oleum ſolis fiat ad hũc modum: Sumito
puriſsimi ſolis quantum voles, hoc ſolui cura-
bis in ſpiritu vini rectificato. Spiritus abſtraha
tur aliquoties, totiesq; ſoluatur iterum: poſtre
ma ſolutio ſeruetur cum ſpiritu vini, & circu-
letur per menſem. Poſtmodum deſtilletur au-
rum volatile, & vini ſpiritus per alembicum
ter quatérve, vt in recipiens vas defluat, ac in
ſummam ſuam eſſentiam adducatur. Ad me-
diam vnciam iſtius auri ſoluti, addatur vncia
vna olei antimonij. Hoc oleum illud ample-
ctitur, in calore balnei, vt à ſe non facilè dimit
tat, etiamſi ſpiritus vini abſtrahatur. Hac via
habebis ſummum naturæ myſterium & arca-
num, cui par in rerum natura haudquaquam
aſsignari poteſt. Bina hæc olea modo qui di-
ctus eſt, vnita concludantur in phiala, & ſuſ-
pendantur in tripode per mẽſem philoſophi-
cum, igneq; lentiſsimo foueantur. Quanquã,
ſi temperetur ignis debita proportione, trigin
ta & vno diebus negotium hoc abſoluitur, &
in perfectionem adducitur, qua mercurius &
imperfecta metalla quæuis auri perfectionẽ
acquirunt.

EXPLICATIO.

Antea duobus tribúsve præcedentibus capitulis de
arſe-

arsenico & vitriolo, tanquam sulphure & mercurio dictum fuit, nunc verò de tertio quodam minerali, sub vitrioli genere in metallinam formã resplendente, audiamus, antimonio videlicet, quod natum esse de vitrioli stirpe ex sulphure & mercurio nobilißimis, atq; purißimis, asseuerat author, ac apud veteres nomẽ Saturni siue plumbi sortitum esse. Narraui præcedenti capitulo matrimonium inter duo, tracta quidẽ ex vno & eodem, at hoc loco tractatur aliud matrimonium, inter duo tracta de duobus, idq; diuersis, auro nimirum & antimonio, quæ licet forma diuersa videantur, vel actu, potentia tamen eadem & substantia ni sint, in vnum conuenire matrimonium haudquaquã possunt. Nam deficiente vinculo naturæ vnius & alterius partium participe, nõ est facilis regressus ad vnũ. Quapropter si debeat antimonium vniri cum auro, necesse fuerit inter ista concordantiam, quam sympathian vocant, haberi. Quis dubitat inter initium & finem, vinculum esse medium eorũdem in eis occultũ? Ambo sunt ex aquarum genere minerali et metallico, sic vt minerale vicem gerat materiæ, menstrui, vel argenti viui: metallicum verò sulphuris. Inter sulphur & argentum viuum, si tamen spiritualia vel volatilia facta sint, est maxima cõcordantia. Quod alibi meis libellis indicaui ad hunc modũ videlicet: Nulla (inquã) stabilis aut firma fit corporũ cõiunctio, verùm vnio spirituũ est indissolubilis, quoquo modo fiat. In textu habetur de spiritu solis, vel auro volatili, tum de spiritu vel oleo antimonij, quod optimè quadrare potest veterũ sententiæ di-

centium, fixum volatile fiendum, & vice versa volatile fixum, vt magisterium adeptum perficiatur: tum illud: Fac pacem (inquiunt) inter inimicos, & totum habebis magisterium. Quæ maior inimicitia, quàm inter ea, quæ fugiunt vnum ab altero, propter naturam contrariam, qualia cœlum & terra sunt? hæc semper ad centrum, vti grauia quæque, tendit: illud autem à centro, pro natura leuium, refugit. Verùm si terra cœlum fiat, id est, in volatilem substantiam adducatur, fieri poterit, vt cœlum terra fiat, hoc est, fixetur. Etenim vnius cœli, volatilis nempe, natura, naturam alterius cœli, fixi nimirum, induit. Ad id fortè quispiam dicet: Quare volatile fixi magis naturã induit, quàm fixum volatilis naturam? In promptu causa est, ignis caloris officium, qui vaporem exiccando, quò magis, eò vehementiùs, congelando fixat, quod humorum beneficio volatile fuerat antea. Matrimonium igitur spagyricum fit inter volatile & fixum, eo vinculo videlicet interueniente, vt pax fiat inter inimicos. Fixum sulphur ac terra monarchia nostræ, est aurum: Volatile cœlum eiusdem est argentum viuum. Si aurum igitur, vt ex præcedentibus, reducatur in argentum viuum, facilè tandem, & nullo negotio, fixabitur argentum viuum in aurum. Si arguas, cur de argẽto viuo loquar hoc loco, cùm in textu nulla sit eius mentio, sed antimonij tantùm? Causam habe, quia vicem argenti viui refert antimonium, in quo magna quantitas argenti viui delitescit. Quamobrem etiã dicere iure possum, argentum viuum esse plumbum, vt in textu dicitur de

tur de antimonio, hoc videlicet esse plumbum, cui etiã, vt isti, inest maxima quantitas argenti viui: testatur ipsa grauedo. Quin & aurum hac eadem ratione plumbum dici potest, cùm illius substantia tota sit argẽtum viuum, tantillo vix sulphure fixo coagulatum, quod pondere similiter demonstratur? Qui phrases spagyricorum philosophorum non intelligit, non est quòd sese ingerat, vel immisceat ipsorum negotijs, nisi vel dispendium, vel ignominiam quærat, hãc in reprehendendo id, cuius est ignarus: illud autem, in incognitis versando, vel operando. Quapropter suadendum est omnibus, vt priùs addiscant, quàm carpant, vel operentur in similibus. Quisq; namq; peritus est in arte quam didicit, & ignarus in ea, quam non didicerit antea.

CAP. XV.

De proiectione per mysterium, & arcanum antimonij facienda.

NVllum potest assignari iustum pondus, in hoc opere proiectionis, licet ipsa tinctura trahatur ab aliquo subiecto, proportione certa, ac debitis instrumentis. Etenim, ista medicina tingit aliquando triginta, quadraginta, nonnunquam sexaginta, octuaginta, centum, imperfecti metalli partes, vt eius negotij cardo, potissimùm circa medicinæ mundationem, & operantis industriam vertatur,

item iuxta maiorem vnius, quàm alterius im-
perfecti corporis prę manibus aſſumpti mun-
ditiam & puritatem. Quandoquidem vna
venus purior altera, quo fit vt determinatum
pondus haberi nequeat in proiectione. Hoc
ſolum notatu dignum, vt ſi contingat opera-
torem tincturæ nimium aſſumpſiſſe, additio-
ne poterit imperfecti metalli, hunc errorẽ cor
rigere: ſi verò ſubiecti nimium, quo tincturæ
vires debiliores effectæ ſint, vitium hoc cine-
ritio facilè, vel cæmentationibus, aut per cru-
dum antimonium ablutionib. tollitur. Nihil
in hac parte, quod operantem remoretur, vel
impediat: ſolùm id ſibi proponat, quod à phi-
loſophis omiſſum eſt, & ab aliquibus ſtudiosè
velatum, ſcilicet in proiectionibus, reuiuifica
tionem imperfectorum corporum eſſe neceſ-
ſariam, id eſt, animationem, vel, vt ita loquar,
ſpirituationem, de qua nõnulli dixerunt, me-
talla ſua non eſſe vulgaria, quia viuunt, ani-
mamque habent.

Animatio fit ad hunc modum.

Sumito Veneris in bracteas tenues addu-
ctæ quantum voles, decem, viginti, quadra-
gintáve libras, pultibus ex arſenico & tartaro
calcinato ſubactis incruſtentur, & ſuo vaſe cal
cinentur ſpatio viginti quatuor horarum. Tũ
demum in puluerem tuſa venus abluatur, ac
mũdetur optimè. Iteretur calcinatio cum ab-
lutione

lutione ternis quaternísve repetitionib9. Hac via mundatur & purgatur à crasso virore, & immundo suo sulphure. Cauendum vtique à calcinationibus cõmuni sulphure factis: nam quod bonum est in metallo, prorsum deprauat, malumq; peius efficit. Ad marcas decem istius purgatæ veneris, addatur vna purę lunę. Verùm vt medicinæ per proiectionem opus acceleretur, ac imperfectum corpus faciliùs penetret, cunctasque partes naturæ lunæ contrarias expellat, fermenti perfecti medio idipsum fieri poterit. Etenim ab immundo sulphure coinquinatur opus, vt ad superficiem transmutati nubes obducatur, vel loppis sulphuris permisceatur metallum, & vnà cum illis abijciatur. Verùm enimuero, si proiectio fieri debeat rubei lapidis ad rubeam transmutationem, super aurum primò cadat oportet, postmodum super lunam, vel super aliud metallum repurgatũ, vt suprà narrauimus. Inde perfectissimum aurum exurgit.

EXPLICATIO.

Postquam trium particularium arcanorum præparationem apertissimè docuit, vt elucidatione haudquaquam indigeant, progreditur ad vsum proiectionis in metallorum trãsmutationem. Primùm omniũ, quid

ſibi velit proiectio videamus. Certum eſt eiuſmodi tincturarum vires atq; virtutes, cùm naturales, tum ſupernaturales, in vnicum centrum ad eum eſſe modum conſtrictiſsimas, vt proiectæ ſuper metallum fuſum, vt infrà dicetur, aperiantur ignea violentia ſic, vt centrum hoc in ampliſsimam latitudinem & profunditatem diſtendatur, non ſubſtantia quidem, ſed virtute ſolùm. Inde colligi poteſt multiplicationem eiuſmodi virtutum, fuiſſe factam à cœleſti potentia tantùm, & non arte quapiam: hæc ſiquidem nihil attuliſſe videtur, præter miniſterium in præparatione materiæ duntaxat, reliquum eſt opus diuinum, quo materia dicta reſuſcitatur in tantam virium & virtutum gloriam, vt antea tetigi. Nam ſi virtutes in materia priùs non exiſterent ſupernaturales, ex naturalibus ſolummodo nulla fieri poſſet reſurrectio, quæ cauſa eſt omnis trãſmutationis in proiectionibus factæ. Hoc alibi declaraui, elementa ſcilicet viuere ex firmamento, hoc autem ex inuiſibili mundo, & iſtud ex fonte vitarũ omnium, Deo videlicet, in ſeipſo, & ex ſeipſo, & non ex alio, ſed in æternum viuente, & viuiſicante ſolo, per ſe ſolum, & per omne medium quodcunq; vult. Et quia nullo poteſt excludi loco, virtus eius & omnipotentia nedum, ſed ipſemet in omnibus regit & gubernat pro ſuo libero arbitrio, bonaq; voluntate, quæ ſola nobis eſſe pro ratione debet. Non eſt igitur opus hominum, conſtruere Monarchiam hanc noſtram, at ſolius Dei, qui nos materiæ præparationem docet, in quam vult operari per ſe, & non per alium. De pondere proiectionis autem in

textu

textu potißimùm agitur, proportionis videlicet inter transmutans & transmutandum. Dicit author inibi, nullum pondus proportionatum aßignari posse, duabus de causis: priore, quia medicina quandoq; negligentia, vel ignorantia potiùs artificis, non satis mundata, vel malè præparata fuit: posteriore verò, ob corporis transmutandi nimiam impuritatem. His impedimentis cuique suum remedium ponit, in textu per se clarum. Quare ad alia transibimus, ne replere voluisse papyrũ dicamur à calumniantibus.

CAP. XVI.

De vniuersali materia lapidis philosophorum.

POst mortificationem vegetabilium, concurrentia duorum mineraliũ, vtpote, sulphuris & salis, in mineralem naturam transmutantur, vt inde tandem perfecta mineralia resultent. Etenim in terrę cuniculis mineralibus & latifundijs vegetabilia reperiũtur, quæ longo successu temporis, & continuato calore sulphuris naturam vegetabilem exuerunt, induerunt que mineralem. Idq; potissimùm accidit, vbi huiuscemodi vegetabilibus, propriũ adimitur nutrimẽtum vt coacta sint postmodum à sulphuribus & salibus terræ, suum alimentum sumere tantisper, dum in minerale perfectũ, quod antea vegetabile fuerat, abit,

Et ex minerali conditione hac, metallica quędam essentia perfecta nonnunquam oritur, idque progressu vnius gradus in alterum. Sed redeamus ad lapidem philosophorum, cuius (vt meminerunt aliqui) materia præ cunctis est inuentu difficillima, & abstrusior intellectu. Huius, vt aliarum quarumcunque, modus inuestigationis & norma certissima, quid contineant valeantque, radicis est earum & spermatis examinatio sedula, qua peruenitur ad cognitionem: ad hanc facit plurimùm con sideratio principiorum valde necessaria, tum qua via, quóve medio natura primùm ex imperfectione ad perfectionis finem deuenerit. Cui considerationi conducit in primis habere compertissimum, creata quæuis à natura, tribus constare primis, Mercurio scilicet, sulphure, & sale naturalibus in vnum permistis, vt in nonnullis volatilia sint, in alijs verò fixa. Quoties corporale sal cum spirituali mercurio & animato sulphure permiscetur in corpus vnum, tum demum incipit operari natura locis, quæ loco vasorum suorum habet, subterraneis, per separantem ignem, quo sulphur crassum & impurum separetur à puro, & à sale terra segregetur, necnon à mercurio nubes, seruatis purioribus partibus istis, quas natura decoquit iterũ simul in constans corpus geogamicum. Quæ quidem operatio habetur à Magis,

Magis, vt mixtio coniunctioq; per vnionem trium, vtputa corporis, animæ, & ſpiritus. Adimpleta hac vnione, reſultat inde purus mercurius, qui ſi per meatus ſubterraneos defluat, eiusque venas, & obuiam factus chaoico ſulphuri, hocipſo coagulatur mercurius, pro conditione ſulphuris. Eſt tamen adhuc volatilis, vt vix cẽtum annis decoquatur in metallum. Inde ſumpſit originem vulgatum hoc nempe, mercurius & ſulphur, materiam eſſe metallorum, vt etiam ex relatu foſſorum mineralium conſtat. Non tamen vulgaris mercurius, neque ſulphur commune, metallorum ſunt materia, ſed mercurius & ſulphur philoſophorum incorporata ſunt ac innata metallis perfectis, eorumque formis, vt nunquam ab igne fugiant, nec vi corruptionis elementorum deprauentur. Vtique per eiuſmodi naturalis mixtionis diſſolutionem mercurius noſter domitus eſt, vt loquũtur omnes philoſophi. Sub hac verborum forma noſter mercurius ex perfectis corporibus, viribusq; terrenorum planetarum venit eliciendus. Quod Hermes aſſerit his verbis: Sol (inquit) & Luna ſunt radices huius artis. Filius Hamuel ait, philoſophorum lapidem aquam eſſe coagulatam, ſcilicet in ſole & luna. Vnde ſole clariùs patet, materiam lapidis nihil aliud eſſe præter ſolem & lunam. Idipſum etiam eo

confirmatur, quòd ſimile quodque ſibi ſimile parit, generatque. Et non aliter, quàm duos eſſe ſcimus lapides, album & rubeū, duæ ſunt etiam lapidis materiæ, ſol & luna ſimul copulata proprio matrimonio, cùm naturali, tum artificiato. Et ſicuti videmus virum & mulierem abſque ſemine vtriuſq; minimè generare poſſe, pariformiter vir noſter ſol, fœminaq; ſua luna ſine ſemine ſpermateque vtrunque ſuo concipere non poſſunt, neque ad generationē aliquid moliri. Collegerunt inde philoſophi, tertium eſſe neceſſarium, videlicet animatum ſemen amborū, hominis & fœminæ, ſine quo totum opus eorum irritum eſſe iudicarunt, & inane. Huiuſmodi ſperma mercurius eſt, qui per naturalem coniunctionem amborum corporum, ſolis & lunæ, recipit eorum in ſe naturam in vnione: tum demum nec priùs aptum eſt opus ad congreſſum, ingreſſum, & generationem, per vim & virtutem virilem ac fœmineam. Hinc moti philoſophi, dixerunt mercurium iſtum componi corpore, ſpiritu, & anima, eumq; naturam elementorū omnium, & proprietatem aſſumpſiſſe. Quapropter, ingenio & intellectu validiſsimis aſſeruerunt lapidem ſuum eſſe animalem, quem etiam vocarunt Adamum ſuum, qui ſuam inuiſibilem Euam occultam in ſuo corpore geſtaret, ab eo momento, quo virtute ſummi Dei creatura-

rum

rum omnium opificis vniti ſunt. Ea de cauſa meritò dici poteſt, mercuriũ philoſophorum nihil aliud eſſe, quàm compoſitus eorum abstruſiſsimus mercurius, & non vulgaris ille. Sapienter igitur dixere ſapientibus, eſt in mercurio quicquid quærunt ſapientes. Almadir philoſophus ait, Nos extrahimus noſtrum mercurium ex vno corpore perfecto, duabusq́ue perfectis cõditionibus naturalibus, ſimul incorporatis: qui quidem perfectionem ſuã extrinſecus protrudit, qua reſiſtere valeat igni, & vt intrinſeca eius imperfectio ab extrinſecis perfectionibus defendatur. Per hunc philoſophi locum acutiſsimi, materia lapidis intelligitur Adamica, limbus microcoſmi, materiaq́ue homogenea vnica philoſophorũ omniũ, quorum etiam dicta, de quibus antea mentionem fecimus, merè ſunt aurea, plurimæq́; ſemper exiſtimationis habenda, quòd nihil in ſe habeãt ſuperflui, nihil inualidi. Summatim ergo, lapidis philoſophorum materia nihil aliud eſt, quàm igneus perfectusq́; mercurius. per naturam & artem extractus, id eſt, artificialiter præparatus, & verus hermaphroditus Adam, atque Microcoſmus. Hoc ipſum philoſophorum ſapientiſsimus ille Mercurius aſſerens, lapidem vocauit orphanum. Noſter itaque mercurius, is ipſius eſt, qui ſolis perfectiones, vires, atque virtutes in ſe continet, quiq́;

per vicos ac domos planetarum omniũ transcurrit, & in sua regeneratione acquisiuit vim superiorum & inferiorum, quorum etiam matrimonio comparandus, vt patet à candore & rubore simul in eo conglomeratis.

EXPLICATIO.

Iam ad Monarchiam ex Ternario in Vnarium adductam deuenire opportunum est, postquam de matrimonio duorum in vnum conuenientium, beneficio sui magnetici vinculi venereiq́ꝫ, satis amplè tractatum fuit in præcedentibus. Sed priùs docet naturalẽ quandam vegetabilium transmutationem, in mineralem naturam, eamq́ꝫ fieri dicit per mortificationem ipsorum, & concurrentiam duorum mineralium, intelligito ex ipsis existentium. Sensus hic est: Si vegetabilia mortificentur aliquando naturaliter, in sua tria separantur, mercurium videlicet vegetabilem, sal, & sulphur. Et cùm duo posteriora concurrunt, id est, conueniunt simul, aut concordant, quia sua natura mineralia sunt, hoc est, mineralis naturæ, mercurium suum, qui priùs erat naturæ vegetabilis, transmutant, ipsum conuincendo, in mineralem, vt ipsa, naturam. Idq́ꝫ ad hunc modum fieri maximè dicit, cùm vegetabilibus mercuriale nutrimentum adimitur, aut vegetabile sic, vt cogantur aliunde suum alimentum accipere,

pere, videlicet à salibus & sulphuribus terræ: hinc fit vt vegetabilium tres dictæ partes facilè minerales fiant, cùm solùm vna, videlicet mercurialis, id est, vegetabilis, conuincenda fuit, reliquis duabus, quæ minerales sunt, à minerali nutrimento similiter corroboratis. Vnde concludi potest, per nutrimentum quandoque mutari naturam, id est, intrinsecam formam, extrinseca retenta, vti sub terra sunt olim inuentæ lapideæ, cùm arbores, tum herbæ, quæ priùs vegetabiles de terra natæ fuerant, non immutata forma siue figura externa, & vegetabili. Simile videmus in hominibus, qui ferocium animalium nutriuntur carnibus, ferociam contrahere sui nutrimenti, hoc est, formam atque naturam intrinsecam, sed moralem potius, immutare ex humanitate in ferociam brutalem, imaginem verò externam hominis non mutare, sed mores & conditiones. Nec solùm ex vno generaliori genere in aliud, ista contingere transmutatio solet, verùm etiam specialiori, hoc est, mineralium in mineralia: repertæ sunt enim lapideæ monetæ suis imaginibus adhuc insignitæ, quas acceperant, cùm cuderentur, existentes in metallica forma. Materiam igitur vniuersalem nostræ Monarchiæ, siue lapidis, ex istis omnibus prosecutus, docere conatur Paracelsus à tribus primis principijs suis, mercurio videlicet, sulphure, & sale, tanquam ex spiritu, anima, & corpore conflatam esse. Quoties (inquit) corporale sal cum spirituali mercurio, & animato sulphure permiscetur in corpus vnum, tum demum incipit

operari natura. Hoc loco naturalem præparationem docet, à qua nostram artificialem addiscere nos tacitè commonefacit, ac si diceret. Considerate quónam ordine progrediatur natura in præparatione suæ materiæ, non aliter & vos facite. Tum demum (inquit) incipit operari natura. Nunquid (inquies) operabatur priùs separando tria prima quæ dicta sunt, quodq; repurgando permiscendoq; simul? Maximè, sed non ea, quæ hic operatur ex postrema sententia. Prior namq; fuit Archeus vniuersalis ille, naturæ dispositor siue dispensator sub terra degens materiam disponens ac præparans: posterior verò particularis est Archeus materiæ insitus, ad formam supernaturalem suscipiendam, præparatæ iam ac dispositæ. Rursum, prior nobis præfigurat artificem nostrum externum, & operantem in prima præparatione tantùm, vt auditum est. Nihil enim aliud hîc efficere potest in opere nostræ Monarchiæ, præterquam administrare naturæ. Posterior tamen per se solùm operatur in materia latẽs: arcanum summum, hoc est, præ cæteris in honore maximo semper habendum. Operatur itaque natura in suis tribus, per ignem suum in centro, tanquam in furno latentẽ, ad eum nempe modum, vt crassum & impurum sulphur hoc suum à puro separet, ac à sale suo feculentam terram, tandem à suo mercurio nubem & vmbram, puris in corpus vnum geogamicum vnitis, id est, in formam vnam terrenæ substantiæ postmodum naturali matrimonio coniungibilem. Ex ea mixtione quidem naturali primùm, decoquit sibi mercurium fluidum,

&

& huc atq; illuc transcurrentem, qui fortè factus obuiam chaoico sulphuri, id est, admodum subtili & aëreo copulatur, vel coagulatur (vt aiunt) in eam formam, ad quam sulphur hoc ab Archeo subterraneo dispositum fuerit, siue ad solem, lunam, iouem, venerem, saturnum, vel martem. Nõdum hac decoctione fixum esse putato mercurium, etsi congelatum, quin adhuc multo sit opus tempore naturæ, priusquam ad solidam & perfectam formã adducat metallicã. Hæc sunt quæ mercurius, vel argentũ viuũ et sulphur appellãtur à veris philosophis, & non illa vulgaria, quæ vili precio licet haberi poßint, vt de sua materia loquuntur, nihilominus ex istis si verum mercurium, verumq; sulphur elicere deberet, aut posset artifex, vix illi regiæ sufficerẽt opes, ob ignoratam proportionem etiam naturalem, imò vix totius mundi thesaurus. Non ergo vili precio habetur ex vulgaribus, sed ex philosophicis, materia vili admodum, respectu huius, adipiscitur, imò nullo, cùm in manibus omnium sit metallum, etiam perfectum, quamuis pro metallo non cognoscatur, quia carneis oculis occultum est. Sunt igitur mercurius & sulphur per naturam, iuxta veram ac iustam proportionem, ignotam quibusuis creaturis præterquã sibi, metallis perfectis incorporata, & eorum innata formis, vt nunquam ab igne fugiant, neq; per elementorum corruptionem detrimentum patiantur. Cùm igitur metallum perfectum, vt suprà, habeatur ab omnibus nihilo, materia sulphuris & argenti viui philosophorũ haberi potest à quouis eam cognoscente, idq; per eiusmodi

naturalis mistionis dissolutionem, per quam philosophi dicunt mercurium domitum esse, hoc est, nobis subditū quærentibus. Vnde manifestò patet mercurium hunc è corporibus perfectis, & viribus atq; virtutibus terrenorum planetarum, id est, metallorum subterraneorum eliciendum esse: Hermete hocipsum attestāte. Sol (inquit) & Luna sunt radices huius artis, id est, parentes. Item filius Hamuel ait, Philosophorum lapidē esse coagulatam aquam, videlicet in sole & luna. Ergo sol & luna sunt materia philosophorum. Hermes verò dicit esse parentes artis, id est, in arte. Si hæc ars indigeat parentibus, ergo & generatione proleq;. Non potest parens nisi sibi simile gignere. Prolem quærimus solarem vel lunarem, erunt igitur parentes necessariò sol & luna, qui vel solem, id est, rubeum lapidem generent, aut lunam, hoc est, album. Sunt ergo sol & luna matrimonio coniungenda nedum, sed etiam toro copulanda, nam sine tertio medióve de natura vtriusque participante, nō fit transitus de extremo ad extremum, neq; generatio. Hoc generationis medium, est semē animatum vtiusq; parentis, & vera philosophorum materia. Duplex eiuscemodi sperma, philosophis est mercurius, qui per naturalem coniunctionem amborum corporū, solis et lunæ videlicet, parentum naturam in vnione siue copula recipit. Ad hunc modum, & non alium perficitur opus Monarchiæ spagyricæ. Mercurius itaq; Monarchicus ille noster (aiunt philosophi) cōponitur spiritu, corpore, & anima: quapropter animalē vocauerūt, Adamum suum, inuisibilem Euam suā occultè gestantem

tem in suo corpore, vt suā Protoplastes ab eo momento quo crearetur ab altissimo creatore Deo, fuerunt vniti simul ambo. Nō est igitur vulgaris mercurius ille, qui philosophorum dicitur, sed hic est qui ad eum modum, quem suprà diximus componitur, & est abstrusissimus, vt loquuntur sapientes philosophi: Est (inquiunt) in mercurio quicquid sapientes quærunt. Extrahimus (inquit etiā Almadir) mercurium nostrū, putà philosophicū, ex vno corpore perfecto, hoc est, absoluto mercurio, duabusq; perfectis conditionibus naturalibus, id est, radicibus (vt ex Hermetis sententia) simul incorporatis, hoc est, copulatis in vtriusq; spermate, viri videlicet ac mulieris, hoc est, solis et lunæ generantiū mercurium vnum hermaphroditum (vt aiunt) virum aut fœminam, i. rubeum vel album lapidem, siue tincturam. Iste Mercurius ab initio suæ quidē operationis, extensione quadam à centro suo, perfectionem quā habet, protrudendo dilatat, qua valeat ignis iniurijs meliùs resistere, ac istis suis perfectionibus, in circuitu superficiei muniatur ac defendatur imperfectio eius intrinseca, circa centrum tantisper delitescens, donec etiā perficiatur, eo modo, qui sequenti capitulo vice versa declarabitur. Hoc loco palàm fit intelligentib. ac ingeniosis viris, quæ sit materia lapidis Adamica, microcosmi lumbus, i. Adamus Euam suā circumplectens atq; defendens ab imperfectione sua. Concludens igitur author lapidis materiam, hanc dicit esse mercuriū igneū & perfectum, per naturam & artem extractum, i. artem adiuuante natura à naturalib. deductū, ac artifi-

cialiter præparatum Adamum hermaphroditum, & microcoſmum philoſophorum ſapientum. Habet itaq; Mercurius philoſophorum ſolis perfectiones in ſeipſo concluſas, vires & virtutes, & ea ratione reliquorum etiam planetarum domos tranſcurrit, id eſt, conditiones induit, priuſquam regeneretur, & acquirat vim ſuperiorũ & inferiorum, ſupernaturali matrimonio videlicet, à rubedine & albedine ſimul in ipſo cõplexis, manifeſtò poſtmodum in operis perfectione productis.

CAP. XVII.

De præparatione materiæ lapidis philoſophici.

ID potiſsimũ requirit natura, videlicet, philoſophicum virum ſuum, in mercurialem ſubſtantiam adduci, vt in philoſophicum lapidem enaſcatur. Porrò notandum, communes illas præparationes Geberi, Alberti Magni, Thomæ Aquinatis, Rupeciſſæ, Polydori, ſimiliumque, nihil aliud eſſe, quàm particulares quaſdam ſolutiones, ſublimationes, calcinationes, & ad noſtrum vniuerſale minimè pertinentes, quod ſolummodò ſecretiſsimo philoſophorum indiget igne. Ignis igitur & azoth tibi ſufficiant. Philoſophos aliquarum pręparationum facere mentionem, vti putrefactionis, deſtillationis, ſublimationis, calcinationis, coagulationis, dealbationis, rubificatio-

cationis, cerationis, fixationis, &c. idipſum intelligas oportet, in eorum vniuerſali naturā ipſam quaſuis operationes adimplere, in dicta materia, & non operarium in vaſe philoſophico duntaxat, & igne ſimili non communi. Album & rubeũ ex vna radice proſiliũt abſq; medio quouis. Soluitur per ſeipſum, & copulatur per ſe, albefit, & rubefit, croceũ & nigrũ efficitur per ſeipſum, ſeſe deſpõſat, & in ſeipſo concipit. Decoquendus igitur, aſſandus, fundendus, aſcendit & deſcendit. Quę quidem omnes operationes vna ſunt operatio igne ſolo facta. Nonnulli tamẽ philoſophi per ſummè graduatam eſſentiam vini corpus ſolis diſſoluerunt, volatileque reddiderunt, vt per alembicum aſcenderet, putantes, veram eſſe materiam volatilem philoſophorum, cùm non ſit. Etſi non contemnendum ſit arcanum, perfectum hoc corpus metallicum in volatilem & ſpiritualem ſubſtantiam adducere, tamen errant in elementorum ſeparatione: qui proceſſus monachorum, ſcilicet Lullij, Richardi Angli, Rupeciſſæ, & aliorum, eſt erroneus. Quo quidem opinabantur, aurum hac via in ſubtilem, ſpiritualem, & elementalem potentiam ſeparare quamlibet ſeparatim, poſtmodũ per circulationem & rectificationem rurſus in vnum copulare, ſed fruſtra. Siquidem, etſi vnũ elementum ab alio quodammodo ſeparetur,

nihilominus quodlibet elementum ad hunc modum ſeparatum, in aliud elementum iterum ſeparari poteſt, quæ partes poſtmodum pellicanica circulatione vel deſtillatione rurſum in vnum redire minimè poſſunt, at ſemper manent volatilis materia quædam, & aurum potabile, vt ipſi vocát. Cauſa cur ad ſuam intentionem peruenire non potuerunt, hæc eſt, quia natura hac ratione minimè diſtrahi nec ſeparari vult humanis diſiunctionibus, vti per terrena vitra & inſtrumenta. Sola ipſamet nouit ſuas operationes & elementorum pondera, quorum ſeparationes, rectificationes, & copulationes exequitur abſque adminiculo cuiuſuis operantis, aut manualis artificij, dummodo contineatur in igne ſecreto materia, & in occulto ſuo vaſe. Per hominem igitur impoſsibilis eſt elementorũ ſeparatio, quæ licet appareat, non eſt vera tamen, quicquid de Raymundo Lullio dicatur, & Anglico ſuo nobili aureo, quod fabricaſſe falsò putatur. Habet enim ipſa natura in ſeipſa proprium ſeparatorem, qui, quod ſeparat, iterum coniungit abſque hominis auxilio, nouitq; omnium optimè vniuſcuiuſq; proportionem elementi, & non homo, quicquid ſcribentes erronei, ſuis friuolis falſiſque receptis de volatili hoc auro ſuo fabulentur. Hæc eſt opinio philoſophorum, vt quum ſuam materiam in ignē ſe-

cretiorem posuerint, calore suo philosophico moderato, circumquaq; fouetur, vt incipiens per corruptionem transire nigrescat: hãc operationem putrefactionem esse dicunt, & nigredinem caput corui nominant: materię huius ascensum atque descensum, destillationé, ascensionem & descensionem proferunt: exiccationem dicunt esse coagulationem: & dealbationem calcinationem. Et quia calore fluida fit ac mollis, cerationis mentionem faciũt. Quum ascendere desinit, & liquida manet in fundo, fixationem adesse dicunt. Ad hunc modum igitur operationum philosophicarũ appellationes intelligendæ sunt, & non aliter.

EXPLICATIO.

Præcedenti capitulo solam materiã lapidis declarauit author, nũc verò præparationem ad opus per ipsam aggreditur. Adamicum itaq; mercurium hũc, in mercurialem substãtiam, id est, mercurio similem, vel speciem eius referentem adduci vult, priusquam in lapidem regeneretur: idq; non externis operationibus siue manualibus, quales sunt Geberi, Alberti Magni, & reliquorum id genus hominum in textu, quæ particulares sunt, ad vniuersale nostrum nihil prorsus conducentes. Opus nostrum ignis hoc suo genere nõ eget, nec nisi philosophorũ occultissimo, de quo dictũ, Ignis & Azoth tibi sufficiant, hoc est, materia iã dicta cũ igne secreto,

ſine alterius additione poſſunt opus adimplere. Quanquam philoſophi de operationibus crebram in ſuis ſcriptis mentionem faciunt, vtputà putrefactionis, deſtillationis, & reliquarum in textu poſitarum, nihilominus vnica solùm vniuerſali quadam operatione continua, et non interrupta, reliquas omnes quotquot ſunt comprehendente, fieri, nos volunt intelligere: per naturam ſolam, intellige quidem exiſtentem in materia, & non per operarium vel artificem: vnico vaſe, & vno duntaxat igne philoſophico, non communi, cõtinuato, non etiam intermiſſo, &c. Album & rubeum (inquit author) ex vna radice proueniunt absq; medio quouis, hoc eſt. Lapis albus & rubeus ex vno & eodem Adamico dicto hermaphrodito mercurio generantur, abſque vllo materiali medio quouis alio, materiam ſubintrante putà. Nam abſque ignis philoſophici medio minimè fieri poteſt: verùm iſte nõ permiſcetur materiæ, at introducta in eam debita forma, recedit non ſecus atque vir à muliere poſt conceptionem. Deinceps omnia per ſeipſum perficit, quæ fieri dicuntur à philoſophis opera colorationum, deſponſationis, conceptionis, videlicet in ſeipſo. Coquendum & aſſandum inter, aſcendit atq; deſcendit per vnicam operationem, putà circulatoriam, donec ceſſet motus, id eſt, fixetur: à quo quidẽ indicio, cognoſcitur in materiã introductam eſſe formam. Nonnulli tamen (inquit author) philoſophi, corpus ſolis diſſoluerunt per eſſentiam vini ſummè graduatam, id eſt, per vini ſpiritum, vt per alembicum tranſiens volatile redderetur, credentes hanc eſſe materiam

teriam veram philoſophorum volatilem, de qua dictũ fuiſſe putabant. Fac fixum volatile, cùm tamen non ſit. Quamuis arcanum hoc ſit arduum, & non aſpernandum ſolidiſsimum eiuſcemodi corpus, & cõpactiſſimum à natura, per artem reddendi ſpirituale, nihilominus error eſt in elementorum ſeparatione, vt proceſſus habet monachorum in textu nominatorum, quo ſeparare ſe poſſe elementa ſeorſim, ac per ſe quodlibet opinabantur, & poſtea circulationibus atq; rectificationibus rurſum in vnum copulare, ſed fruſtra hoc ſuũ opus experimentati fuere. Quorum fatuitas ſibi non apparuit ex ſtudijs ineptiarum ſuarum, naturam videlicet nihil reſarcire, niſi quod ipſamet ſeparauit, ea de cauſa, quia per eiuſmodi hominum diſiunctionem, & copulationem, impoßibile eſt obſeruare iuſtam & requiſitam partium proportionẽ, quæ in hac arte maximè neceſſaria eſt. Naturæ ſoli hæc omnia committenda ſunt, vtpote ſeparationes & coniunctiones elementorum, & reliquæ operationes, nulli præterquam ſibi poßibiles. Nam et ſi ars elementa ſeparet, vt creditur, nihilominus quodlibet elementum in quolibet adhuc manet elemento non ſeparatum, hoc eſt, ſemper de cæteris aliquid in ſe retinet, vt quodq; ſeparatum ad hũc modum, rurſum in quatuor ſeparari queat in infinitũ: quæ partes poſtmodum nulla circulatione conueniunt in vnum, at ſemper volatilis materia manet, quam vocant aurum potabile. Nemo vnquam hoc loco poterit occultißimas eiuſcemodi operationes, & elementorũ pondera vel proportionem, ex æquo cognoſcere. Natu-

ræ proprius inest separator igitur, qui, quod separat, iterum coniungere solus potest. Valeant illi, qui de suo fabulantur auro volatili. Sed iam ad rem veniamus (inquit) ex sententia philosophorum hac de re probè scribentium, non priùs tamen, quàm resumamus nonnulla quæ dixi in præcedentibus, commentando videlicet. Præcedenti capitulo dixi de virtutum dilatatione à centro ad superficiem, econtra nunc à superficie ad centrum constrictionem earundem audiamus, quò postmodum dilatata virtus (in proiectione putà) quæ vehementer est intensa, potentissimè operetur, vel minimæ quantitatis pondere. Hinc intelligere poterit ingeniosus, naturam non satis admirandam centri, de quo latissimè tractaui libello meo, De Physica naturæ luce, quò relegandum lectorem video. Interea tamen progrediamur ad intensionem extensarum virtutum in centrum. Posita in ignem secretiorem extensa (vt auditum est præcedenti capitulo) materia, suo vase pariter secretissimo contenta, philosophico & moderato calore circumquaq; fouenda est, ac tantisper donec per corruptionē putrescat, & conuertatur in nigredinem, quam caput corui nominant. Prima hæc operatio vocatur à philosophis Putrefactio. Interea dū ista fit, ascendunt vapores atq; descendunt assiduè: hanc autem operationem vocauerunt ipsi destillationem, circularē putà. Tandem exiccari materia sensim incipit, & isti dederunt operationi suum nomen, coagulationem videlicet. Postquam ipsa materia dealbatur, calcinationem fieri dicunt. Calore postmodum fluidam ac mol-
lem

tem effici volũt ceratione videlicet. Postremò verò cùm non ascendunt ampliùs vlli vapores, & fluida manet in fundo, fixationem, vltimamq́ fieri dicunt operationem. Hic est verus intellectus & sensus operationum spagyricæ Monarchiæ, per intensionem virtutum cœlestium & supernaturalium ad centrum.

CAP. XVIII.

De instrumentis & vase philosophico.

PVtaticij philosophi perperam intellexerunt occultum & secretum vas philosophicum, & peiùs id quod Aristoteles alchimista (non ille philosophus academicus Gręcus) loquitur, inquiens, materiam in triplici vase decoquendam: item pessimè, quod ab alio dicitur, scilicet materiam in prima sui separatione, primoq́ue gradu vas metallicum requirere, in secundo gradu coagulationis, atq; dealbationis suæ terræ, vas vitreum, & in tertio gradu ad fixationem vas terreum. Nihilominus per hoc intelligunt philosophi, solùm vnũ vas in omnibus operationibus, vsq; ad perfectionem rubei lapidis. Cùm igitur materia nostra sit radix nostra ad album & rubeũ, necessariò vas nostrum ad hunc modum esse debet, vt in eo materia regi valeat à cœlestib. corporibus,

Influentiæ namque cœlestes inuisibiles, & astrorũ impressiones apprimè necessariæ sunt ad opus: aliter impossibile fuerit, Oriẽtalem, Persicum, Chaldaicum, & Ægyptiacum lapidem insuperabilem adimpleri: per quem Anaxagoras totius firmamenti vires cognouit, ac præsagiuit magnum lapidem è cœlo descensurum in terras, quod etiam post mortem ei⁹ accidit. Cabalistis vtique vas nostrum potissimùm innotescit, quod iuxta verè geometricã proportionem atque mensuram, & ex certa circuli quadratura fabricari debet, vt spiritus & anima nostræ materię separata à suo corpore, hoc pro cœli altitudine secum eleuare valeant. Si vas præter æquum, strictius, amplius, altius, demissiúsve fuerit, quàm dominantes & operantes spiritus animaque desiderant, calor ignis philosophici nostri secreti (qui quidẽ acutissimus est) materiam violentiùs excitatam, ad operationem vrgebit nimiam, vt vas in mille partes dissiliat non sine periculo corporis & vitę operantis. Contrà si capacius, quã vt calor iuxta proportionem operari valeat in materiam, irritum etiam erit opus & frustraneum. Quapropter, summa diligẽtia vas nostrum philosophicum est fabricandum. Quæ verò materia sit huiusmodi nostri vasis, intelligunt illi soli, qui in prima solutione nostræ materiæ fixæ & perfectæ, hanc in suam primã essen-

eſſentiam adduxerunt, de quo ſatis. Operator etiam accuratiſsimè notet, quidnam in prima ſolutione materia dimittat, à ſeq; reijciat. Vaſis formam deſcribendi ratio difficilis: talis eſſe debet, vt natura ipſa requirit, ex vno & alio petenda & inueſtiganda, vt ex altitudine cœli philoſophici à terra philoſophica eleuati, queat in fructum ſui terreni corporis operari. Hác formam vtique habere debet, vt ſeparatio & purificatio elementorum, quãdo ignis vnum ab alio pellit, fieri poſsit, vtq; quodlibet ſuum locum in quo hæret occupare valeat, & ſol ac alij planetæ circumcirca terram elemẽtalem ſuas operationes exerceant, & curſus eorum in circuitu non impediatur, aut velociori motu agitetur: iuxta hæc omnia quæ dicta ſunt, iuſtam proportionem habeat oportet rotunditatis & altitudinis. Inſtrumenta verò ad primam mundificationem corporum mineralium, vaſa fuſoria, folles, tenaculæ, capellæ, cupellæque, teſtæ, cæmentatoria vaſa, cineritia, cucurbitæ bociæ ad aquas fortes regiasq;, tũm quæque ad proiectionem in opere poſtremo neceſſaria ſunt.

EXPLICATIO.

Ab occultiſsimo philoſophorum vaſe, habuit ortum apud modernos operatores, error non minimus inter

cæteros, quia non intellexerunt veteres hoc describentes ænigmaticè, neque dictum Aristotelis cuiusdam alchymistæ: materiam videlicet, in triplici vase decoquendam esse. Quod alij sic proferunt: Materia (inquiunt) in primo gradu, qui separationis est, vas metallicum habet, habereq; debet: in secundo verò coagulationis ac dealbationis terræ suæ, vas vitreum, & in tertio gradu, fixationis nempe, vas terreum. Quid prodest inuidere hominibus bonæ voluntatis arcana, quæ tamdiu delituerunt propter iniquos? Nouerit Deus illa tueri ab impijs ne intelligant, aut intellectis etiam potiantur. Hîc maximè reuelatur materia lapidis, quam dicunt esse debere in primo gradu suæ operationis in forma metallica conspicuam: in secundo verò, qui est albi lapidis, in vitrea siue crystallina & alba forma, diaphanam: & in tertio ac vltimo rubei lapidis gradu perfectionis, terream formam coagulatam, & fixam, instar terræ habere vas philosophicum, id est, materiam lapidis virtutes continentem, in qua decoquuntur cœlestes vires, &c. oporteréque mutari de gradu in gradum, à sua forma quam habebat priùs. Attåmen vas manet vnicum, id est, vnica materia vasis in omnibus operationibus, vsque ad perfectionem rubei lapidis. Item dicunt philosophi materiam suam esse radicem artis & operis sui, ad vtrunque lapidem perficiendum, & hac de causa vas ipsorum ad eum esse debere modum præparatum, vt in ipso vase materia regi & gubernari poßit à cœlestibus corporibus, id est, astralibus virtutibus in materia existentibus,

& in suo vase materiali etiam, eiusmodi materia virtutum exaltari queat. Hoc interpretatur author per sequentia dicens, influentias cœlestes inuisibiles, id est, in materia vaseq́; delitescentes impreßiones astrorum esse ad istud opus necessarias, vt sine quibus minimè perfici queat Orientalis, Persicus, Chaldaicus, & AEgyptiacus lapis, id est, in istis regionibus primùm fabricatus à pijs bonisq́; viris, quos Deus ad hoc opus inueniendum olim elegit: per quem (inquit author) Anaxagoras cognouit vires totius firmamenti, hoc est, in isto lapidis opere conspiciuntur omnia quæcunque fiunt in firmamento, per similitudinem eorum, in dicto vase philosophorum apparentem. Præsagiuit etiam inde magnum lapidem è cœlo descensurum in terras, quod etiam post mortem eius accidit. Hinc patet quàm benignus Deus sit, vt etiam Ethnicis hominibus arcana sua, velata licet, attamen distribuat. Anaxagoras enim dicitur hoc loco per admirandas apparitiones ascensionum à terra philosophica, id est, à materia in cœlum, hoc est, in sublimia vasis philosophici, ac deinceps è cœlo hoc descensionum in dictam rursum terram suam, siue materiam, idq́; sub finem operis, intellexisse mirandum arcanum descensionis è cœlo magni cuiusdam hominis in terram, sibi tamen incogniti, Dei filij videlicet: quod etiam post mortem eius, Anaxagoræ putà, accidit, id est, mortuus est priusquam videret aut intelligeret hoc mysterium. Patet itaq; Deum infidelibus etiam arcana multa detexisse, sub vmbrarum

occulta velamine duntaxat, quæ postmodum ipsi non intelligentes ad inanes fabulas à veritate deflectentes, contorserunt. Existimandum sanè id à Domino Deo factum fuisse, vt essent eò magis inexcusabiles, & nos confidentiores, dum considerabimus patrem nostrum erga nos eius filios longè liberaliorem futurum, si cum diligentia quæsierimus, vt ipsi fecerũt infideles, qui sobriè viuentes, omne studium ad arcana detegenda direxerunt. Nec voluit altißimus benignusq; Deus labores istorum hominum, etsi paganorum, inanes: reuelauit enim ipsis arcanum, sed finem eius non, quem suis electis nobisq; reseruauit, vnà simul cum arcana detegendum, vt in isto lapide incarnationem, mortem & resurrectionem esse figuratas, ex apparentibus in hoc opere mirabilibus, ac euidentißimis propemodum signis, declarare voluit. Ad vas iã rediens author de alio videtur loqui, dum in hæc verba prorumpit: Cabalistis (ait) vas nostrum præsertim innotuit, hoc videlicet à quadratura circuli fabricandum esse. Mira locutio sanè his, qui non intelligunt sententias spagyricorum: ac si diceret, Vt circuli quadratura nũquam præcisè fuit inuenta, sic & præcisa quantitas nostri vasis omnino iusta & exacta reperiri non potest. Sed vt Archimedes omnium proximè acceßit, proportione tripla sesquiseptima diametri ad circunferentiam, nec tamen est æqualitas in proportionatis hac via, quin aliquid vel tantillum desit, quod viginti duorum subtendentes arcuũ lineæ demonstrant, à suis spacijs: non aliter in fabricando lapide, cùm ista non poßit aßignari proportio vasis

ad materiam, quantò proximiùs accedere poterit artifex in adornanda proportione, tantò meliùs operabitur, & minori periculo: vt spiritus & anima nostræ materiæ separata à suo corpore, hoc, pro cœli (inquit) altitudine secum eleuare valeat. Hæc est loci declaratio de fixo volatili fiẽdo, qua docetur corpus beneficio spiritus & animæ fieri volatile, hoc est, in sublime cœlum vasis videlicet, attolli. Nam si vas strictius æquo fuerit, quàm dominantes spiritus desiderant, ignis philosophici calor (qui quidem acutissimus existit) materiam violentiùs excitatam, ad operationem vehemẽtiorem vrgebit, vt vas in mille frusta disrumpatur. Ad terræ motum naturalem id potest referri. Contingit enim aliquando, vt vapores subterranei per calorem intensissimum, & ignem existentem in centro, per inflexos vndique radios, ita multiplicentur, vt cauernæ capacitas aliquo loco globuli sustinere nequeat, ibidem ad superficiem impetu lati, si debiliores existant, quàm vt valeant erumpere, concutitur superficies terræ, febrili quodammodo paroxysmo: si verò vehementiores fuerint, omnino diruunt ædificia, montes quoque dum erumpunt: cuius exemplum præbuit in Italia nuper anno 1570. celeberrima ciuitas Lombardiæ Ferraria, & aliquot annos antea in Toscanæ limitibus, oppidum quoddam Scarparia nuncupatum. Non secus multiplicatis vaporibus, vas philosophicum nimium igne secreto suo, supraq́; modum excitato, cogitur in frusta dissilire, maximo periculo corporis & vitæ astantis operarij. Si verò vas eiusmodi sit amplius, capaciusq́;, quàm

vt calor operari satis in materiam valeat, frustraneum est opus. Iam rursum apparet generatio quædam imperfecta subterraneorum & cachymiarum, quas vocant, ob defectum subterranei caloris, inualidorum mineralium, &c. Quapropter (inquit author) vas nostrum philosophicum est summa cum diligentia fabricandum. Iam videtur de vitreo vase loqui, vt antea de secreto partim, & vitreo simul. Secretũ vas admodum esse dicitur, & paucis notum ab eius structura, & materia. Dicit enim author. Quæ materia (inquit) sit eiusmodi nostri vasis, intelligunt illi soli, qui in prima solutione nostræ materiæ fixæ & perfectæ, hanc in suam primam essentiam adduxerũt. Ac si diceret: Eadẽ est fabrica nostri vasis occulti, quæ fuit antea, cùm dissolueretur in eo materia nostra fixa et perfecta. Formam istiusmodi vasis ex vno & alio petendam & inuestigandam esse dicit, putà scripturæ de vase differentis loco, potiùs quàm ab vno & alio artifice, nam istorum maxima pars ignorat eã, et si qui norunt, non nisi ænigmaticè declarabunt. Notandum (inquit) accuratißimè quid in prima solutione materia dimittat, & à se reijciat. Hinc est colligendum, post materiæ solutionem, separationem esse faciendam alicuius partis. Dicit enim, quando ignis vnum elementum ab alio pellit, elementorum fieri separationem, qua sol & reliqui planetæ circum terram elementalem agere queant seu operari, cursusq́; suos perficere. Quod vt fiat, necessariũ est vas habere iustam rotunditatis proportionẽ, & altitudinis. Hæc de secunda mundificatione dicta sunt:

in prima verò vasa fusoria cæteraq́; instrumenta in textu posita sunt necessaria, tum in opere postremo, proiectionis videlicet.

CAP. XIX.

De secreto philosophorum igne.

CElebris philosophorum hæc est sentẽtia: Ignis, & Azoc tibi sufficiant: solus enim ignis, totũ opus est, & ars integra. Porrò quotquot ignem suum carbonibus extruunt, errant, vas in eo calore continentes. Igne fimi equini, frustra nonnulli tentarunt. Carbonũ igne, sine medio, materiam sublimarunt, sed non dissoluerunt. Alij calorem suis lampadibus excitarunt, asserentes, eum esse philosophorum ignem secretum, ad suum lapidem fabricandum. Nonnulli posuerunt in balneum, primò in ouorum formicarum aceruis: alij in cineribus iuniperinis: aliqui ignem in calce viua quęsiuerunt, in tartaro, vitriolo, nitro, &c. Alij in aqua ardente, vti Thomas de Aquino falsò de hoc igne loquitur, inquiens, Deũ & angelos suos carere nõ posse hoc igne, sed eo indies vti. Quæ blasphemia hæc est? an non manifestissimũ est mendaciũ, Deũ carere nõ posse elementali igne aquæ ardentis? Calores oẽs ijs medijs quæ dicta sunt, excitati per ignẽ, ad opus nostrũ prorsus inutiles. Vide ne

ſeducaris ab Arnaldo de Villa noua, qui de carbonum igne ſcripſit: ipſe namque hoc ipſo te decipiet. Almadir ait, ſolos radios inuiſibiles ignis noſtri ſufficere. In exemplum adducit alius calorem cœleſtem, ſuis reflexionibus ad coagulationem & perfectionem facere mercurij, necnon ad metallicam generationem, cõtinuato ſuo motu. Iterum idem, fac ignem vaporoſum, digerentem, vt coquentem, continuum, non tamen volantem aut bulliẽtem, clauſum, aëre circundatum, non comburentem, ſed alterantem & penetrantem: iam verè dixi, omnem ignis & excitandi caloris modũ, ſi verus es philoſophus, bene intelliges: hæc ille. Salmanazar inquit: Ignis noſter corroſiuus eſt ignis, qui ſupra noſtrum vas aërem vt nubem obducit, in qua nube radij huius ignis occulti ſunt: hoc rore chaos, & humiditate nubis, deficientibus error commiſſus eſt. Rurſum Almadir ait, niſi ignis ſolem noſtrum humore ſuo calefecerit, per fimum mõtis, aſcenſu temperato, non erimus participes albi neque rubei lapidis. Hæc omnia demonſtrant apertè nobis, occultum ignem ſapiẽtum. Summatim hæc eſt materia noſtri ignis, videlicet vt accendatur per quietum ſpiritum ſenſibilis ignis, qui ſurſum pellit, velut calefactũ chaos, ex oppoſito, ac ſupra materiam noſtram philoſophicam, qui calor ſupra vas noſtrum gliſcens,

ſcens, ad motum perfectæ generationis, conſtanter intermiſsione ſine temperatè quidem vrgeat. Hæc ego.

Explicatio.

Philoſophi breuiter comprehendunt opus hoc ſuum ſub hac ſententiola videlicet: Ignis & azoc tibi ſufficiant in hac arte: ſolus ignis enim artem perficit, azoc verò materiam exhibet. Per azoc mercurium intelligunt philoſophorum, & per ignem calorem temperatum: hunc negat author extrui debere vel excitari carbonibus, quibus ſine medio ſublimarunt (inquit) ignari materiam ſuam, priuſquam diſſoluerent. Nonnulli fimo, lampadibus alij, in balneo, cæteriſq́ue, vt in textu, ſed compererunt eiuſmodi media calorum eſſe fruſtranea. Thomas ille de Aquino peroptimè mentitur, inquiens, Deum carere non poſſe elementali igne ardentis aquæ, at eo indies vti. Quæ blaſphemia maior iſta proferri poſſet, Creatorem ipſum indigere ſuis creaturis, ac ſi in ſeipſo & in ſeſe non eſſet abſolutiſsimus. Sed fortaſsis exiſtimauit aliter loqui, cùm nõ animaduerteret perfectionem omnimodam in Deo ſolo, & ſi quæ ſit in alijs, hinc procedere contributè. Villanouanus de carbonibus loquitur, ſed cauẽdum à ſeductionibus. Almadir de radijs inuiſibilib. ignis philoſophici. Alius per exemplum allatum à cœleſti calore ſuis reflectionibus concitato, motuq́ue ſuo continuo, verba hæc profert in medium. Fac ignem vaporoſum (inquit) digerentem,

vt coquentem, continuum, non tamen volantem, aut bullientem, clausum, aëre circundatum, non comburentem, sed alterantem & penetrantem. iam dixi (inquit) omnem ignis, & ipsum excitandi modum, si verus es philosophus, bene intelliges. hæc ille. Sed verba hæc notentur, dixi omnem modum construendi ignem, ac si loqueretur, elige tibi quemcunque velis ex istis, modò talis sit, qualem tibi præscripsi: vaporosum (inquam, id est, roridum, non fumidum neq; flammeum, digerentem, id est, similem illi, qui digerit cibos in stomachis animalium: vt coquentem, hoc est, veluti panē in furno, & non in olla carnem bullitionibus: continuum, id est, non interruptum, modò calidum, iam frigidum aut extinctum, & rursum accensum: non volantem, id est, flammam liberam ad aëra mittentem: sed clausum, hoc est, non dispersum, sed compressum, ne calor dilatatione debilis fiat, vel extrinseco aëre ventóve dispergatur: aëre tamen circundatum, id est, aëre proprio non externo fotum: non comburentem, id est, non admodum vehementem, sed alterantem & penetrantem, id est, sensim agentem, & materiam inuertētem vt intrinseca eius natura valeat paulatim eo calore, ad naturam perfectionis in superficie circum circa munientis imperfectionem tantisper, donec et ista ducatur, id est, alteretur in perfectam naturam: & penetrantem, hoc est, ad centrum vsq; moderatè longoq; successu motuq; peruenientem. Si verus es philosophus (inquit) bene intelliges. His verbis deridet scholarum infideliū philosophos, ac si loqueretur ad hūc modum: Vis tu vocari

cari philosophus, & ignorare quæ tibi vel cochlearibus tanquam pultes ingeruntur. Philosophos veros, id est, adeptos decet acutissimum ingenium, vt nedum obscura, sed etiam abditissima quæq; in centrum vsque videat mentis oculis, vt interim de his ænigmaticis, quæ tibi tamen crasso modo iam sumus interpretati, veluti pueris Donaticas lectiones, taceam. Salmanazar ait in hanc sententiam: Noster ignis corrosiuus est, id est, paulatim agit, non celeriter, vt rodere solēt mures, donec penetrēt corticem, ac ad medullā siue nucleū perueniāt: qui supra nostrum vas obducit aërem vt nubē, in qua radij huius ignis occulti sunt, hoc est, qui vapores eleuet suos in aërem, vt nubem videmus naturaliter in aëra pelli per ignem centri, & eleuatā suspendi, secum etiam radios occultos ignis iam dicti cētralis ad sublimia deferre: Hoc rore chaos, id est, aëreo vapore, & humiditate nubis deficientibus, id est, aquea, commissus est error. Rursum Almadir sic: nisi ignis (inquit) solem nostrum, id est, materiam nostram, humore suo calefecerit, id est, humido calore fouerit, per fimum montis, id est, per suam nubem (sunt enim in aëre nubes montium instar) ascensu temperato, hoc est, modestè eleuato vapore, non erimus rubei neque albi lapidis participes. Author autem, etsi hæc sufficere dicat in declarationem occultissimi philosophorum ignis, tamen hac de sententiam adferre suam non distulit, inquiens: Hæc est materia nostri ignis, videlicet vt accēdatur per quietū spiritum, i. remissum vigorē, ignis sensibilis, hoc est, elemētati, qui sursū pellit velut calefactū chaos, id

eſt, tepidum aërem, ex oppoſito ac ſupra materiam, id eſt, ſubtus & ſupra aſcendẽtem per latera ſurſum, qui calor ſupra noſtrum vas gliſcens, id retentus et ſuſpenſus, motu perfectæ generationis, id eſt, eo qui ſit per lentam alterationem ad generationem, temperatè admodum vrgendo.

CAP. XX.

De fermento philoſophorum, & pondere.

PLurimùm in arte fermentorũ, & fermentationum laborarunt philoſophi, quę potiſsima videtur inter alias, de qua etiam nonnulli Deo votum & philoſophis exhibuerunt, ſe nunquam eius rei manifeſtum arcanum, ſimilitudinibus neque parabolis prodituros. Cùm tamen philoſophorum omnium pater Hermes, libro ſeptem ſuorum tractatuum, fermenta luculentiſsimè patefaciat; inquiens, non niſi ex paſta ſua conſtare: ác latius fermentum dealbare confectionem, & aduſtionem impedire, fluxumque tincturæ prorſus retardare, corpora conſolari, & vnionem ampliare. Dicit etiam hanc eſſe clauem atque finem operis, concludens firmamentum aliud nihil exiſtere, niſi paſtam, vt ſolis nil niſi ſolem, & lunæ nihil aliud quàm lunam. Alij affirmant fermentum animam eſſe, quæ niſi ritè præparata

rata ſit ex magiſterio, nihil etiam efficere. Artis huius nonnulli zelores, quærunt artem in ſulphure cõmuni, arſenico, tutia, auripigmento, vitriolo, &c. at fruſtra. Quoniam eſt eadem ſubſtantia, quæ quæritur, cum ea, ex qua depromi debet. Notandum igitur, eiuſmodi fermentationes ex voto zelotum non ita ſuccedere atque vellent, ſed vti ſuprà patet ex dictis, ſucceſsibus tantùm naturalibus. Vt ad pondus tandem veniamus, dupliciter hoc obſeruandum, prius eſt naturale, alterum verò artificiale. Naturale conſequitur effectum in terra per naturam & concordantiam, de qua Arnaldus. Si terræ plus aut minus additum fuerit, quàm natura patiatur, ſuffocatur anima, nullusq́ue fructus percipitur, nullaq́; fixatio. Idipſum de aqua cenſendum, ſi plus iſtius aut minus accipiatur, non inconuenientius damnum attulerit: cuius ſuperfluitas materiam vltra modum humidam reddit, eiusq́ue defectus eam iuſto ſicciorem efficit, ac duriorem. Si plus aëris adfuerit, tincturæ nimium imprimitur, ſi parum, pallidum corpus euadet. Itidem ſi vehementior ignis exiſtat, aduritur materia, ſi remiſsior, poteſtatem exiccandi non habet, neque ſoluendi, aut alia elementa calefaciendi: in his pondus elementale conſiſtit. Verùm artificiale, eſt occultiſsimum, cùm in arte magica ponderationum ſit concluſum.

Inter ſpiritum, animam & corpus, aiunt philoſophi pondus cõſtare ſulphure, tanquam operis rectore, etenim anima ſulphur apprimè deſiderat, neceſſarioq; obſeruat, ratione ponderis: ad hũc modum intelligito. Materia noſtra eſt vnita rubeo ſulphuri fixo, cui tertia pars regiminis commiſſa eſt, vſq; in vltimum gradum, vt perficiat in infinitum operationem lapidis, & cum eo perſiſtat, vnà cum igne ſuo, & pondere conſtet æquali, cum ipſa materia, in omnibus & per omnia, ſine variatione alicuius gradus permutationis. Poſtquam igitur materia adaptata eſt, & proportionato ſuo pondere mixta, vaſe philſoophorum optimè ſigilloq; ſuo concludenda, & igni ſecreto committenda, in quo ſol philoſophicus orietur ac ſurget, necnon illuminabit omnia, quæ ſuum lumen expectarunt, ſpeq́ue plurima deſiderarunt. His paucis concluſum eſſe volumus lapidis arcanum, nullo puncto mancum neque defectuoſum, pro quo Deo gratias agimus immortales. Iam vobis Theſaurum noſtrum reſerabimus, totius mundi non perſoluendum opibus.

EXPLICATIO.

Poſtquam præcedentibus tribus capitulis de tribus occultiſſimis tractauit, vtpote materia, vaſe, & igne philoſophicis, in hac arte cognitu perquam neceſſarijs,

de

de quarto præ alijs abditißimo velatißimoq; per philosophos arcano tractare iam instituit, fermento videlicet ipsorum, & fermentatione, quæ potißimæ sunt inter alias operationes. Votum fecerunt se nunquam apertis verbis in lucem edituros, nec aliter manifestaturos. Quanquam Hermes dilucidè satis dicat fermenta constare ex propria sua pasta. Vulgò scitur fermentum panis non constare nisi ex pasta, ex qua panis ipse constat, & pastam ex farina aquæ permista. Sic etiam Hermes ait aurei panis, id est, lapidis pastam ex auro, tanquam ex sua farina fieri, & argentei ex argento, sed ex ea pasta desumi fermentum, quo pasta fieri queat ex alia farina, sicuti in nutriticio pane solet. Dicit etiam fermentum dealbare confectionem, id est, esse causam dealbationis lapidis: & impedire adustionē, id est, sua perfectione extrinsecus acta, vt suprà, munire ac defendere quicquid adhuc est imperfectionis intrò conclusum: fluxumq; tincturæ, id est, intempestiuam cerationem, sed potiùs liquationem, retardare, putà donec opus ea sit, retinere: & vnionem ampliare, hoc est, fixionem adaugere. In hoc ponit arcano, clauem atq; finem operis inquiens: fermentum esse pastam, hoc est, ex pasta factum, vti solis est sol, & lunæ luna suæ quodq; farinæ fermentum. Sunt qui fermētum dicāt animam esse, hoc est, farinam ad alterationē excitare, si ritè præparetur. Nonnulli (inquit) artē hanc in sulphure cōmuni quærunt, in arsenico, tutia, auripigmento, vitriolo, &c. hoc est, illi qui hanc artē fermentorum & fermentationum, quærunt in medijs mineralibus, in quibus nō nisi particularia docuimus suprà

in arsenico videlicet, vitriolo, & antimonio frustra conantur ex istis & alijs id genus vniuersale nostrum, de quo nunc potissimùm agitur, conficere. Hæc elegantissimè confirmat author hisce verbis. Quoniam (inquit) est eadem substantia, quæ quæritur, cum ea ex qua depromi debet. Melius quid in hanc sententiam dici potuit nihil, atq; dicere: Quídnam in hac arte quæris philosophe? aurum, inquies, conficere magisterio: sed vnde putas id fieri debere, nunquid ex auro, vel ex lapidibus, veluti lapis ipse tu factus panem petis ex eis vnà cum patre sophistarum omnium, fieri? Quia quæris igitur in eo, in quo non est id quod quæris, pro voto non succedunt qualescunque tui conatus. Ad pondus tandem veniens, duplex hoc ponit, naturale prius: alterum verò artificiale. Naturale dicit in terra per naturam esse proportionatum, quod etiam elementale vocatur, de quo Arnaldum allegat. Si plus terræ (inquit) aut minùs additum fuerit, intellige per naturam, vel aliàs, quàm natura, putà componendæ rei, patiatur, suffocatur anima sine fructu: vice versa si plus aquæ, id est, mercurij philosophici & aurei, minúsve, ad fermentum accedat, non inconuenientius eueniet, neque frugalius: huius enim superflua portio, materiam plus nimio humectam reddit: tum pauca iusto sicciorem efficit ac duriorem. Si plus aëris adsit, nimium tincturæ, si minus, parum imprimitur, & pallidum redditur corpus. Pariter ex igne superfluóve calore materia comburitur, si remißior erit, potestatem exiccandi non habet, neque soluendi, &c. Hæc resumere vt ex textu visum

ſum eſt, quòd in iſtis verbis deliteſcere videtur vniuerſa metallorum & mineraliũ œconomia, per naturam ſub terris exercitata, vt infrà ſub finem annectemus huius libri, poſt Theſaurum philoſophorum. Etenim ſi rem, ex verbis exactiùs examines, videbis per improportionatas eiuſcemodi rationes naturales, imperfecta quæque ſub terra generari per naturam. Aliud eſt etiam in iſtis animaduerſione dignum, vtpote partes proportionales elemẽtorum fieri iuxta naturam, quæ non operatur per ſeparationem, niſi puri ab impuro, ſed per purorum tantùm commiſtionem. Artificiale pondus autem, dicit eſſe occultiſsimum in arte magica ponderationum, hoc eſt, in mentalibus, & non in elementalibus fieri ponderibus. Nam inter ſpiritum, animam, & corpus, aſſeuerant philoſophi pondus conſtare ſulphure, hoc eſt, his tribus communi, tanquam operis rectore, id eſt, vinculo ſingulas partes in vnicũ corpus vniente. Hoc interpretatur ad hunc modum: Etenim (inquit) anima ſulphur apprimè deſiderat, neceſſarioq́ obſeruat ratione ponderis, hoc eſt, pars illa media, quæ eſt inter ſpiritum & corpus, tanquam vinculum, deſiderat maximè ſulphur hoc magicum (quod in Phyſicis meis vocaui magneticum) & obſeruat ratione ponderis, id eſt, occultæ magicæ vel magneticæ proportionis. Hoc ænigmaticè poſtmodum interpretatur in hanc ſententiam: Materia noſtra (inquit) eſt vnita rubeo ſulphuri fixo, hoc eſt, conſtat noſtra materia ex rubeo ſulphure fixo, vel aureo vnito, cui tertia pars regiminis commiſſa eſt, hoc eſt, tanquã tertium et vincu-

lum coniungit, imò potiùs vnit reliquas duas partes, videlicet corpus & spiritum, pacemq́ facit inter istos duos inimicos. Hoc igitur officium fideliter exequitur, vsq; in vltimum gradum, donec perficiat in infinitum operationem lapidis, intelligito per suas multiplicationes, & cum eo nempe lapide persistat, vnà cum igne suo, hoc est, vigore virtuteq́; & pondere constet, æquali, hoc est, proportionato per iustam rationem puritatis in vnione consistentem, cum ipsa materia, hoc est, forma dicta sulphuris & materia sic vnitæ sunt, vt iustam rationem proportionis obseruent in pondere magico, vel magnetico aut supernaturali, si mauis. Concludens igitur theoricam vniuersalis operis Monarchici, loquitur ad hunc modum. Postquam materia adaptata est, & proportionato pondere suo mista, id est, præparata fuerit per mistionem proportionalem iustamq́; suarum partium, est in vase philosophico, sigilloq́; diligenter concludenda, & igni secreto committenda, hoc est, nulli præterquam isti, post Deum tamen, fidenda operatio in materiam necessaria: in quo quidem igne sol philosophicus orietur, hoc est, lumen edet suæ tincturæ, id est, sanitatis, per quam etiam illuminabit omnia, quæ suum lumen expectabunt, hoc est, quæ tinctura hac sua indigebunt ad sanitatem (quæ lumẽ hoc loco dicitur) cùm corporis humani, tum metallici. Hactenus de Theorica vniuersalis operis, siue medicinæ Monarchicæ, post particulariũ arcanorum, cùm Theoricam, tum Practicam disseruit: tam æquum erit ad vniuersalis Medicinæ Practicam etiam deueni-
re,

re, quam author Thesaurum suum in sequentibus manifestum exhibet, bonis & validis viuacibusq́; singulis ingenijs, ad cuius declarationem patulas aures exhibete, quicunque hoc delectamini: Reliqui hinc fugite procul, ne vos offendant aquæ viuæ, quas in rerum natura nunquam degustastis.

DE THESAVRO THESAVRORVM OMNIVM, THEOPHRASTI PARACELSI.

NAtura mineralium genus vnũ, in terræ visceribus produxit admirandum, idq; duplex: hoc varijs Europæ locis reperitur. Optimum quod mihi præ manibus oblatum fuit & experimento comprobatum, ex figura maioris mundi, ab exordio, sphęræ solis est astrum: alterum in astro meridionali consistit, in prima sua florescentia, viscus est terrę, per suum astrum in lucẽ productum, & in prima sua coagulatione ornatũ rubedine, in eo flores omnes mineraliũ & colores includuntur, de quib. multa penes philosophos. Quod ad frigidam humidamq; naturam attinet, ad aquam comparatione quadam fuit adaptatũ. Verùm eius notitia perfecta ad experientiam collata, plurimos, imò ferè omnes philosophos, quotquot ante me sagittas suas ad metã emiserunt hactenus, adhuc latuit, frustraque conantes, latissimè declinarunt à scopo vero & completo. Opinati sunt mercurium & sulphur, matrem & patrem esse metallorum omnium, verùm enimuero tertij nõ meminerunt. Imò quod potius est, horum nullus rete piscatorium adhuc in manus assumpsisse potuit,

tuit, quod aquæ veræ conuenit, matri metallorum, quæ quidem artificio ſpagirico ſeparata, ſuos piſces palàm facit, quos neq; Galenica piſcatio, nec Auicēnæ rete lacerum, apprehendere potuerunt vnquam. Si modernis phyſicis demonſtrare deberem, vel ſolū nomen coniunctionis, ſolutionis, & coagulationis, quas ipſa natura in principio mūdi, hoc in ſuo creato patefecit, & demonſtrauit, annus vix ſufficeret, aut papyrus omnis quantacunq; ad eos erudiendum. Dico quidem hoc in minerali tres haberi ſubſtātias, vtpote Mercurium, Sulphur, & mineralem aquam, ex quibus compoſitum eſt, & arte ſpagyrica ſeparatum, ſoluitur in proprio ſuo liquore nondum maturo, & vti pirum in ſua arbore occultum eſt. Occultator piri eſt arbor, in quam vt aſtra naturaq; ſimul cōueniunt, virides ramos edit, Martioque poſtmodum atomos & flores patefacit, vſq; in fructus pirique productionem, faciunt progreſſum, autumno tandem fructus emergunt. Non abſimili modo cēſendum eſt de mineralibus, in viſceribus terræ, quæ per aſtra protruduntur: quod quidem alchimiſtæ ſummè conſiderandum venit ad naturæ theſaurum anhelanti. Cuius artificij modum ab initio, medio, & fine, tractatu ſequenti, vnà cū aqua, ſulphure, balſamoq; ſuis aperiam. Quorum trium ſolutione, & rurſus in vnum con-

iunctione, totum rei negotium absoluitur ad hunc modum: Sumito mineram cinnabaris, quam abluas aqua cœlesti, per tres horas tandem cola, & solue aqua regis ex vitriolo, sale petræ, & sale communi facta. Per alembicum abstrahatur, reaffundatur, & cohobando curetur, vt purum separetur ab impuro, quod infrà. Putrefiat equino fimo per mensem, & postmodum separentur elemẽta, vt quum signa sua patefecerint, per alembicum destillentur igne primi gradus, quo aqua & aër ascendunt primò, tãdem ignis, idq; reliquis gradibus, quæ ab experto operatore discerni poterũt. In fundo vasis terra manet, in qua latet id omne, quod à multis quæsitum fuit, à paucissimis tamen inuentum. Terram hanc reuerberatorio conclusam, artificialiter calcinabis, à primo in quintum gradum procedendo, gradu quolibet, spatio quinq; horarum: hoc fiet, vt sal volatile habeas, admodum subtile sicut alcool, & constans astrum ignis & terræ, quod separabis per elementa aquæ & aëris, quæ seruasti priùs. Tãdem ponas in digestionem balnei maris, per octo horas, & videbis, quod à multis alchimistis incognitum hactenus fuit, & minimè consideratum. Separa iuxta tuam experientiam, artificiosè & spagyrico modo reddetur ipsa terra mirum in modum alba, ex qua tinctura fuerit extracta. Cõiunge elemen

tum

tum ignis cum ſale terræ alcolizato per digeſtionem & pellicanicum artificium, adhuc aliud ſedimentum ponet iſta ſubſtantia, quod quidem à puro ſeparabis. Tãdem accipe pellicanatum leonem, qui ab initio inuentus eſt. Quum videris tincturam eius, & elementum ignis ſuper aquam, aërem, atq; terram, ſepara per tritoriũ, & ſolẽ eiuſmodi cola, per inclinationem, eſt enim aurũ potabile. Alcoole dulci vini perfundatur, & abſtrahatur vſq; dũ acuitas nulla percipiatur amplius aquę regis. Separato hoc oleum ſolis, & ponito in retortum, ſigillo hermetico clauſum ad eleuationem, i. ad exaltationem, vt in gradu ſuo dupletur. Recipe vitrum hoc occluſum, & in locum frigidũ ponito: nõ ſoluetur ibidem, ſed coagulabitur, idq; tertiò repetendum eſt ſoluendo & coagulando. Hoc artificio tinctura ſolis perficitur in ſuo gradu. Tum demum ſumito huius duplũ, veneris ad ſummum, & ſpagyrico modo præparatæ, ad quam elementa aquæ & aëris affundas, quæ ſeruaras, ſoluito ac putrefacito per menſem vt prius. Et quum ad perfectionem deuenerit, videbis ſignum elementorũ. Separa vnum ab altero, ſiquidẽ oculariter apparet ab albo rubeum ſecretum. Hoc ab albo ſeparabis, eſt enim tinctura rubea tam potens, vt alba corpora quæque in rubedinem tingat, vel rubea in albedinem, quod valde mirum eſt.

Tincturam hãc per retortum vrgeto: videbis nigredinem assurgere, quam iterum vrgebis per retortum, idq́; sæpiùs donec albescat. Prosequere hoc tuum opus, nec animum despondeas præ nimio labore. Toties rectificato, quousq; viridem leonem, verum & clarum videas, ponderosum, & grauem, qui tingit in aurum perfectum. Non desistas ab opere, cuius nunc meminimus, donec signa habeas, & videas leonem atque thesaurum, Leonis decimi thesauro non persolubilem. Bene sit illi, qui repererit, & ad tincturam applicare nouerit. Hoc est balsamum verum astrorum cœlestiũ, quod nullum corpus in putrefactionem abire sinit, lepramq́ue nullam, podagram, aut hydropisin inexpulsas relinquit, administratione grani vnius, si fermentabitur cum sulphure solis. O tu Carole Germane, vbi tuum thesaurum habes, vbi tuos doctores atque physicos, vbi ligni guaiaci coctores, qui duntaxat purgant & laxant? Siccine cœlum tuum irritatum est, & astra tua deuiarunt à recto cursu, lineaq́ue tua prælustris, in aliã viam declinauit? Quid, oculi tui in vitrum & carbunculum transmutati sunt, vt solùm videant ea, quæ ad ornatum & superficiale spectaculũ pertinent, fastum & superbiã? Sanè si tui Doctores Principem suum (quem Galenum vocant) apud inferos degere scirent, indeq́ue huc rescripsisse,

ſe, quò meritam ſui condemnationẽ toti mundo palàm faceret, vulpina cauda præ ſtupore ſeſe inſignirent. Non minus de Auicenna cenſendum, in Inferni porticu ſedente, quocum diſputationem & controuerſiam habui, quod ad aurum ſuum potabile, necnon ad lapidem ſuum philoſophicum, ſuamq́; theriacam attinet. O vos laruæ ſophiſtarum, qui medicam artem ementimini, cùm tamen ex Deo nata naturæ ſit commiſſa, nõ vobis indigniſsimis hominibus, à quibus immeritò ſpernitur! Videte vos hominũ impoſtores, qui cathedras in terra ſuperiores amatis, ſuper quas etiam ſedetis, poſt obitum meum exurgent mei diſcipuli, qui vos hypocritas palàm facient, ac in lucem prodent vnà cum veſtris coquis immundiſsimis, qui veſtros Principes & Potentatus Chriſtianos miſerè ſeducitis, & in mortem adducitis, veſtra medicina. Væ vobis in extremo die iudicij. Spero meam monarchiam honore mihi debito triumphaturam. Non quòd meipſum extollam, ſed ipſa natura me. Ex ea ſiquidẽ natus ſum ego medicus, ipſam ſequor, ipſa me nouit, & ego ipſam noui, quia lumen, quod in ipſa eſt, vidi, in figura microcoſmi cõprobaui, ac in ſuo mundo ita eſſe reperi, quod verum eſt. Vt tamẽ ad inceptũ redeam, meiſq́; diſcipulis faciam ſatis, quibus etiam doctrinã meam impertiens optimè faueo, dummodo

eam quęrant in luce naturę, & experiantur, astrorum cognitionem habeant, ac in philosophia docti ſint: omnia docebit eos, ac patefaciet aquæ natura, & omne quod ſcripſi.

Sumito igitur liquoris mineralium quantum voles, ſalis rubeæ terrę partes duas, ſulphuris ſolis partem vnam. In pellicano poſita ſoluantur & coagulentur, idq́; tertiò. Hac via tincturam habebis alchimiſtarum, cuius pōdus hoc loco minimè deſcribendum, ſed libro de tranſmutationibus. Quicunque ſolis aſtri vnciam vnam habuerit, & ſuper aliquot vncias auri proiecerit, proprium ſuū corpus tinget. Aſtrum mercurij ſi habuerit, totū corpus mercurij vulgi ſimiliter tinget. Si veneris aſtrum non abſimili modo, veneris corpus integrum in optimum aurum tinget, inq́ue ſummam & conſtantem perfectioné: ſic de reliquis metallorum aſtris iudicādum, vt Saturni, Iouis, Martis, &c. Ex quibus etiā eadem ratione tincturæ trahuntur, hoc loco minimè deſcribendæ, quòd libro de natura rerum, & archidoxorum habeantur. His paucis primum ens metallorum & mineralium terræ ſatis abundè veris alchimiſtis vnà cum tinctura alchimiſtarum declaratū volo. Nec eſt, quòd quiſpiam operantum deterreatur ſpatio temporis menſium nouem, verùm progrediatur abſq; tędio, ſpagyrico ductu, quo quadraginta diebus

busalchimisticis figere poterit, extrahere, exaltare, putrificare, fermentare, & coagulare lapidem alchimistarum, ad honorem Dei & vtilitatē proximi. Soli Deo laus, honor, & gloria in æternum.

EXPLICATIO.

Priusquam ad practicam deueniat, optimo iure de materia latiùs clariusq́ disserere voluit inquiens: Naturam mineralem genus vnū in matrice terræ genuisse varijs in locis, idq́ sub duplici forma, quorū alterum esse dicit optimumq́, solis videlicet vires atq́ potentias in aureo corpore quodam delitescentes: hocipsum experimento se comprobasse dicit ex figura maioris mundi, hoc est, ex opere Monarchiæ spagyricæ, supercœlestíque magisterio, in quo apparet figura, cùm firmamenti cœli, tum elemētorum inferiorum Globuli minoris: Alterū in astro meridionali consistit, hoc est, in ea plaga nascitur, & est, viscum terræ per suum astrum, puta terræ centrum huiusq́ virtutem igneam, in lucem productum, ornatum rubedine in prima sua florescentia, i. nascentia. Quidquid sit, ex præcedentib. omnibus colligendum est, aurum immaturū esse, quod à natura non est elaboratum, vel ob caloris naturalis defectum, aut aliàs propter aliud accidentale quodpiam impedimentum. Sed hoc fortè contradicere videtur priùs allegatæ philosophorum sentētiæ, dicentiū, vbi natura desiit operari, debet ibidem artifex incipere: ni fortasse

per hoc excusetur, quia natura intelligitur vbiq; suum opus reliquisse, vbi fuit impeditum, quocunque modo etiam id eueniat, non solùm post introductam materiæ formam absolutam, sed etiam antequam introducere valeat impedita. Siquidem opus est maiori calore in operis medio fineq;, quàm ab initio, quo fit, vt nonnunquam iniuria loci, vbi natura hoc suum opus incęperat, calore deficiente maneat imperfectum, vel in medio, vel in fine. Quandoquidem aurum operari natura (etsi non perficiat) conatur vbique, quòd nullibi sol radios suos nõ emittat perpẽdiculariter vel obliquè. Desinit itaq; nihilominùs agere, ac si perfectã introduxisset formã, quia quam potuit introduxit, licet imperfectã, cessatq; motus eius ibidẽ, æquè atq; cessasset introducta perfecta. Cõparatũ fuisse genus hoc minerale ad aquã, ob humidã frigidamq; naturã, dicit. Nã parum adhuc immutatũ est à sua radice, quæ fuit, vt reliquorum omniũ mineraliũ atq; metallorũ aqua mineralis, purißima tamẽ per mundißimum sulphur coagulata. Huius materiæ verã experientiã, ante sua tẽpora, dicit Paracelsus, valde paucis cognitam fuisse. Non dicit materiam eis incognitam, sed artem præparationis perfectam eius, ipsos adhuc latuisse, & à vero scopo longè lateq; deuiasse, ac sagittas suas non attigisse metam perfectionis absolutæ. Crediderũt mercurium & sulphur, putà existẽtium in dicto minerali, matrem & patrem esse metallorum omnium, sed non meminerunt (inquit) maximè necessarij, tertij, videlicet vinculi & animæ coniungentis, ac matrimonium copulantis sulphuris.

phuris. Neminem eorum dicit rete piscatorium inuenisse, quod aquæ veræ matri metallorum conuenit, hoc est, mercurio philosophico, quod necessarium est ad hoc opus, hūc enim nō cognouerunt. Hæc (inquit) aqua separata magisterio, suos pisces palàm facit, hoc est, extracto rete hoc nudantur pisces, vel exiccata, vel in locum vnum congregata, apparent in arida pisces, qui reti fuerāt inuoluti, & quos Galenica piscatio non potuit, nec Auicennæ rete lacerum apprehendere. Hoc est, ignorarunt isti, in tam vasto naturalium Oceano marive, quibus instrumentis & hamis, piscandæ sunt vires atq; virtutes arcanorum, in corporibus naturalium delitescentes. Si demonstrare deberem (inquit) vel nomen harum trium operationum duntaxat, videlicet coniunctionis, solutionis, & coagulationis, quas in principio mundi, hoc est, ab initio magisterij spagyrici (quod mundum vocat ob apparentias omniū quæ vidētur in hoc mundo) natura demōstrauit in hoc suo creato, minerali putà, vix annus multa cū papyro sufficeret, nec eos erudire satis possem. Tandem aggreditur materiæ spagyricæ, siue Monarchicæ declarationem ad hunc modum. Tres in isto minerali substantias inesse dicit, mercurium, sulphur, & mineralem aquam, ex quibus compositum est, & in proprio suo liquore nondum maturo solui, ac vti pirū in arbore sua, hoc est, in corpore suæ mansionis, occultari. De hac arbore lege in sequenti tractatu huc apposito, De mineralium œconomia naturali. Similitudinem sumit ab arboribus, sub hyemem, non aliter quàm corpora mineralium &

metallorum, silentibus, quæ mense Martio tandem in atomos, frondes, atq; flores prorūpunt, ac deinceps consequenter in fructuum productionē faciūt progressum, donec autumnus & messis adueniat collectionis. Nō aliter de mineralium annorum temporibus iudicādum est, in visceribus terræ fieri, cùm per astra, hoc est, vires atq; virtutes cœlestes in inferiora demissos, protruduntur. Huius artificij modum ab initio, medio, & fine, hoc est, à sua hyeme, vere, æstate, & autumno suis, in sequentibus aperire pollicetur, vnà cum aqua, sulphure, balsamoq;, id est, mercurio, suis partibus componentibus, quarum trium solutione, hoc est, debita separatione, & in vnam coniunctione, id est, vnione monarchica, negotiū totius operis absoluitur (inquit) in hunc modum qui sequitur in textu. Processus operationis clariùs declarari non potest, quàm in textu per se positus est, quare ne frustra paginas implere dicar, ea tantùm quæ necessaria videbuntur, et interpretatione digna, huc apponam. Absoluta priore narratione sui processus, ad viridem leonem transiens, hunc dicit esse thesaurum, qui Leonis decimi, & Caroli Germani thesauros excedat. Ista scripsisse videtur, de balsamo verò, vt ait, astrorum cœlestium, quod nullum corpus in putrefactionem abire sinit, lepram nullā podagram, aut hydropisin inexpulsas relinquit, administratione grani solùm vnius: fermentari tamen vult cum sulphure solis. Ad Carolum rediens, inquit, vbi tuos thesauros, doctores, atque physicos, ligni Guaiaci coctores habes, qui duntaxat purgant & laxant? Ac si diceret: O Carole

role, si tui doctores hoc arcanum in scholis infideliũ didicissent, quod impoßibile fuit, nec nisi in spagyricis, opus non esset ipsis ad Guaiacum, tãquam ad sacrã anchoram in desperatis ac alijs morbis, confugere. Hoc solo possent omnes ægritudines & corruptiones propulsare sine fœtidis illis purgationibus, ventrisq́; laxationibus. Siccine cœlum tuum irritatum est, ait, & astra tua deuiarũt à recto cursu? hoc est, ea, quæ tibi cœlitus data sapientia fuit, ad hunc modum est perturbata, lumenq́; perspicacitatis ingenij tui, quod astris haud dissimile est, in tenebras ita versum credam, vt cursum in cœlo tuo, hoc est, in inclinatione tua natali, recto tramite perficere nequeant: item linea tua prælustris in aliam viam declinauit, hoc est, generositas, quam hæreditario iure quodam habes in rectè de singulis iudicando, ab auita linea semper iam degenerauit quæso? vt etiam oculi tui in vitrum & carbunculum transmutati sunt, hoc est, solùm intenti ad annulos & gemmas quibus doctores tui solùm ornantur, non arte vera medica, quæ in arcano hoc astrorum cœlestium balsamo consistit? Admiratur per interrogationem, innuens, hoc sibi nunquam persuasum iri, vt tam sapiens Princeps, Salomon alter qui meritò dici debuit à sapientia, id non videat, sed cùm alios non reperiret, his contentum esse oportere tam magnanimum Principem deplorat, ipsiq́; Monarchiam, quam hoc loco describit, optat: libentérque impertiuißet, nisi aulas & seruitutem à natura semper fugißet, cùm sæpius vocatus, id solum responderet: Non sit alterius, qui

suus esse potest. Sanè si doctores (inquit) principem suũ (quem Galenum vocant) apud inferos degere scirent, &c. quæ in textu. Hic locus plurimis non parum scandali præbuit, vt riderent hominem scribere damnatos ab inferis huc rescribere, tum cum ipsis haberi posse colloquium. Verùm si Paracelsi mentem intelligerent, eius quoque scribendi modum admirarentur, quo consilio tam absurda scribere voluerit, vt illud etiam quod habetur de scriptione ad Athenienses scholas, quæ longo tempore ante Paracelsum natum esse desierãt. Hac via nimirum, vt feliciora hominum ingenia, vexationibus ceu illecebris quibusdam, ad perscrutãda singula diligenter eius tam admiranda scripta, pelliciat: contrà verò crassos homines, qui talia ferre nequeunt ænigmata sub nuda phrasi posita, procul abigat, velut indignos. Galenum itaque deguisse apud inferos intelligit, etiam priusquam moreretur, indeq; scripta sua rescripsisse, hoc est, desumpsisse, vel tanquam ex libro inferorum descripsisse: quo palàm toti mundo suam condemnationem, etiam viuus, faceret. Qui autem aliter scriptum hoc intelligent ex literali sensu, vulpina cauda (inquit) præ stupore sese insignient, id est, muliercularum instar admirabuntur hoc mirabile dictum, seu paradoxum. Non minùs de Auicenna censendum esse (ait) ipsum in inferni porticu sedentem, hoc est, in aula infernalium suorum scriptorum, quib. cum, scriptis intellige, vel contra quæ disputationem & controuersiam se, quod ad auri potabilis descriptionem. & lapidis sui philosophici, habuisse dicit, deq; sua theriaca:

non

non coràm, sed cum eius libris, quos etiam exußisse Basileæ palàm ac publicè fertur, non flammis infernalibus, sed elementatis. Accipit igitur libros Auicennæ pro suo authore, sicuti scripta Galeni pro Galeno ipso, pariter & Athenienses pro discipulis horum infidelium hominum, atque nefarijs sectatoribus. Hoc scribendi genere lectorum suorũ acuit ingenia, disponitq; meliùs, vt reliqua intelligant, quæ faciunt ad artẽ. Quandoquidem ista manifestißimè prolata, qui non intelligent ex allegorico sensu, non video qua ratione capiant abstrusißima: qui verò percipient, non erunt, vt ipse existimauit, ad maiora prorsum inhabiles. Inde progrediens, in istos acriter exclamare pergit, inquiens: O vos larue sophistarum, &c. vt in textu. Medicam artem ementiri, & falsificare dicit per sophisticationes, quotquot medici sibijpsis medicinam adscribunt: arrogantißimi namq; sunt homines, de stolido suo stultoq; capite fingentes quicquid in medicina proferunt, cùm soli naturæ Deus medicinam tribuerit, imò ex Deo nata sit, hoc est: Quicquid in corporibus naturalibus delitescit, vires & facultates habens medendi, hoc omne Deo ferendum est acceptum, qui naturæ dedit, veluti medijs quibusdam & vehiculis, aut habitaculis, præter quæ non possunt apud homines subsistere, nam spiritus sunt incorporei, qui nisi corpus induant, fugiunt vt haberi nequeant. Primùm, corpus induunt in firmamento, quodlibet iuxta voluntatem altißimi, donantis, ac disponentis hæc & omnia pro suo arbitrio, vel hoc vel illud astrum, siue planetam. Et quamuis eiuscemodi vir-

tutes diuinæ sint, ac perfectißimæ, debilitantur tamen hoc indumento, quia perpetuum ac æternum cum transituro quandoque iunctum est inseparabili, diuinóque nexu: Alterum corpus hæc vnio postmodum induit in elementis, à quo tamen spoliari, hoc est, separi potest, & isto magis quàm priori debilitantur primæ virtutes, imò tanquam incarcerantur, ac iam in tenebris delitescunt, quæ priùs lucem inhabitabant. Eiusmodi corpora duo non sunt Medicina, sed id solùm quod includunt in se, mederi potest, non elementum, neque firmamentum, quantò minùs homo externus, sed internus ille solummodo, cui datum est internas atque latentes in externo corpore vires, è suo carcere liberare nosse, retento priore siue firmamentali vehiculo superiùs dicto. Imò nec iste artifex medicus est, sed veri medici, cùm naturalis, tum supernaturalis minister duntaxat. Quid igitur de medicina gloriantur Galenus, Auicenna, cæteríque id genus hominum infidelium (quos Paracelsus sophistarum laruas nominauit) cùm medicinam ipsam non viderint vnquam, neque nouerint, sed carceres ac tenebras medicinæ tantùm? Quapropter optimo iure, cum Paracelso, laruatam infidelium esse medicinam, cur dicere non poßit vnusquisque, libenter audiremus. Et ipsi Gentiles (inquiet horum acerrimus propugnator) sua medicamenta præparare norunt. Audiamus qua ratione. Rosarum & violarum olea, cæteráque per infusionem in oleis oliuarum, aut amygdalarum dulcium,

cium, conficiunt virtutes, vt opinantur falsò, cum odoribus elicientes eorum quæ infunduntur, & crassum corpus abijciunt. Notate verba quæso fratres. Carceribus inclusas virtutes suis naturalibus, alijs longè tenebricosiorib. concludũt, vt ipsi fatentur, cùm crassum & pingue corpus abijciunt: nos ad hæc dicimus in eo quod abiecerunt corpore, virtutes potissimas, imò integras adhuc manere, ipsosq́; nihil aliud habere in oleis addititijs, præter odorem, & nihil vmbratile canis AEsopici. Reminisci me cogit stulta hæc ratio Hispani cuiusdam, qui cùm assas carnes emere nequiret, odorem ipsarum astans, cum pane & raphano comedit, vel, vt ita dicam, in pane conclusit odorem, quo tamen stomachum nec intestina potita sunt, nec vllum aliud membrum præter cerebrum: cuius tamen imaginatio multò plus effecit, per conceptum odorem, quàm incarceratio rosarum & violarum odorum, per ingluuiem præstare possunt. Hac ratione dicetur hæc medicina fumosa vel vmbratilis, quæ laruata priùs dicebatur aut superficialis & incarcerata.

Rursum dicat veteres etiam olim destillasse vegetabiles herbas, & id genus alia. Quid inde magis, quàm antea dictum est, reportarunt, fumosos nempe vapores aqueos, cùm incluso tantùm odore, medicina vera suis in fecibus, quas abijciunt, manente? Non habetis, ô vos insensati, clauem carcerum naturalium. Ad naturam ipsam, & non ad scholam vestram estis relegandi.

Videtis ne illam reserare carceres, & liberare captiuos edulijs liquores, quos firmamentales vocaui, idq; sua claue, digestionis videlicet: non ita cum vestris carceribus agitis, quas fæces appellatis, cùm in istis quæ spernitis, prettosissima lateat medicina. Quo factum, vt vobis hoc obiiciat Paracelsus: O vos laruæ sophistarum, (inquit) qui medicam artem ementimini, cùm tamen ex Deo nata, naturæ sit commissa, non vobis indignissimis hominibus, à quibus immeritò spernitur, id est proiicitur, odore vano solùm à vobis retento, euanidoq; fumo. Videte (inquit) hominum impostores, hoc est, nedum aliorum, sed etiam vestrimet ipsorum (quos homines existimat, non viros) qui cathedras in terra superiores amatis, id est, ambitiosè supra naturam firmamẽtalem vosipsos extollitis, super quas sedetis, hoc est, in ea phantasia, per præsumptionem securi quiescitis, vobis pollicentes neminem contradicere vllatenus vel posse, vel debere: spe tamen hac vanissima frustrabimini. Post enim obitum meum (ait) id est, etsi ego in vita nihil aliud efficiam, quàm vt doctrinæ medicinæq; veritatem scriptis ita propalem, quæ fuit à vobis hactenus in sepulchro detẽta, hæc sibi discipulos multos concitabit, qui vos hypocritas palàm facient, hoc est, Gentilitios fucos vestros detegent, quibus nedum ignarum & ignobile vulgus, verumetiã Principes & Christianos Potentatus vestros, id est, à quibus etiam stipẽdia magna erogatis, miserè seducitis in mortem vsque, vestra medicina, hoc est, perniciosa, propter nullam aut inualidam repurgationem eius à suo veneno, quo

qui-

quidem in rerum natura nihil quod proprio careat: vti de auro præ cunctis excellentißimo habetur, De vita longa, lib. 3. cap. 3. Væ vobis (inquit) in extremo die iudicij. Spero meam Monarchiam, honore debito, mihi triumphaturam, hoc est: Vniuersalis hic medendi modus, quem doceo, longè maiore fructu quàm veteres, (quo fit etiam vt meam vocem Monarchiam, tanquã à me, si non inuentam priùs à suis principijs, tamen ad suum finem accuratiùs adductam) honore debito, Deo videlicet, mihi triumphaturus est, tanquam illi qui hanc per ipsum, adhuc in tenebris hærentem, prorsum erui. Hoc est, Soli Deo debetur honor, qui dedit ac reuelauit eam suis, quibus etiam triumphum non inuidet naturalem, id est, in hac vita. Hoc ipsum interpretatur author hisce verbis videlicet: Non quòd meipsum extollam, sed ipsa natura me. Hoc est, non sum ita præsumptuosus, vt me, infidelium more, medicum primũ existimem, sed naturam ipsam, cui Deus medicinam dedit, medicum agnosco, hinc est cur ipsa me honoret, veluti ministrum fidum, tutißimis ac verißimis experientiis, sic volente iubentéque Deo optimo, maximóque medico. Ex ea si quidem, putà natura, natus sum medicus, hoc est: Si quid in medicina boni habeam, hoc omne Deo per naturam, quæ me velut filium docuit, acceptum fero, tanquam per medium. Ipsam sequor (inquit) ipsa me nouit, hoc est, Quia nihil de meo capite somniatum in medicinam adfero, nec aliquid, quod ab ipsa natura non didici, hinc fit etiam, vt ipsa me, tanquam præceptor discipulum suum do-

ceat. Tandem ait: Et ego ipsam noui, quia lumen, quod in ipsa est, vidi, hoc est: Ego hac via didici Medicinam à vero Medico, natura videlicet, quia in eius libro studui, qui lux est naturæ quibusuis conspicua, licet cognita paucis: & in figura microcosmi comprobaui, hoc est, Theoricam in lumine didici naturæ, quam ad Practicam in humano corpore, per certissimas experientias comprobaui, & in suo mundo, microcosmi putà, verissimas reperi, hoc est, eandem rationem vtrunque mundum habere, maiorem atque minorem. Postremò rediens ad Monarchiæ suæ processus narrationem, summariè concludit, in ista luce naturæ discendum esse, per cognitionem astrorum, & adeptam philosophiam: hæc (inquit) omnia docebit meos discipulos, simul & aquæ natura, quam infrà ponit.

Sumito (inquit) liquoris mineralium quantum voles, & cætera quæ sequuntur in textu, per se tam clara vt dilucidiùs exponere nequeam, nisi velim eadem ferè verba recensere, & quod actum est, rursum agere. Præterire non est æquum, authorem hoc loco dicere, completum hoc opus esse Solis astrum. Antea namque locutus erat de astro sphæræ solis, cùm de subiecto duplici faceret mentionem ab initio huius capituli, Hoc de tractatum non est hoc loco, sed solùm de astro meridionali rubeo. Quapropter de sphæra solis astro meritò dicendum est, ex mente similiter Paracelsi, non priùs tamen, quàm absol-

absoluerimus, quicquid de meridionali dixit, quæ quidem & sequenti capitulo pariter astra, latiùs declarantur. Notandum itaque, quod de astris omnium metallorum dicit, videlicet astrum Solis, astrum Mercurij vulgi, Veneris, Saturni, Iouis, Martis, &c. quodlibet proprium suum corpus tingere, in summam auri perfectionem. Concludens itaque, his paucis (inquit) primum ens metallorum & mineralium terræ, &c. declaratum volo. De tempore & spatio nouem mensium, addit, obseruandum hoc non esse, cùm diebus quadraginta, qui mensem philosophicum implent, opus integrum bonus & eruditus artifex absoluere valeat, per omnes requisitas operationes, ad honorem Dei & vtilitatem proximi. Laudetur altißimus, qui de profundißimis abyßis thesaurorum suorum, scintillam hanc, & ingentißimum thesaurum ad nos deriuare voluit.

De eodem, alio modo, thesauro.

PRiusquam de tinctura physica dicamus, operæprecium erit in primis scire quod sit eius subiectum; hoc enim semper occultatum est hactenus. Est igitur tincturæ materia res quædam (vbi me tamẽ iuxta spagyricum sensum intellexeris) quæ quidem ex tribus in es-

ſentiam vnam arte chimica tranſit, aut manere poteſt. Verùm vt eam ſuo nomine declarē iuxta veterum vſum & conſuetudinem, Leo rubeus à multis vocatus eſt, à pauciſsimis verò cognitus. Hic per auxilium naturæ pariter & artis poteſt in aquilam albam tranſmutari, vt ex vno duo fiāt, quæ ſpagyro ſupra ſplendorē aureum relucent, in vno ſeruata magis lucēt. Iam ſi Cabaliſtarum & veterum Aſtronomorum conſuetum ſermonem non intellexeris, à Deo minimè ad ſpagyricam artem vocatus es, nec per naturam electus, imò non aptus vt os vix in arte hac aperias. Eſt itaq; materia tincturæ margarita maxima precioſiſsimusque theſaurus, ac nobiliſsimum hoc omne quod ex altiſsimi conditoris manifeſtatione, meditationib. hominum obtingere poteſt. Hoc eſt Lili Alchimiæ, & Medicinæ, quod philoſophi tam accuratè quæſierunt, verùm ob defectum integræ cognitionis, & perfectæ præparationis eius, ad abſolutiſsimum finem perducere nondum potuerunt. Per inueſtigationes eorum & experiētias, tincturæ tantùm initium datum eſt nobis, attamen verum fundamentum, quod meos imitari diſcipulos oportet, mihi relictū fuit, vt nemo ſuas laruas noſtris inuētionibus immiſcere debeat. Ego (inquit Paracelſus) meritò poſt longas meas experientias ſpagyros corrigam, & falſum & erroneum

à vero

à vero ſeparabo, cùm prolixis admodum inueſtigationibus meis repererim, quò iuſtè ſimilia reprehendere queã & immutare. Veterum ſi tamen experimenta meis excellẽtiora comperiſſem, tãtos minimè labores aſſumpſiſſem, quos in gratiam, vtilitatem & honorem proborum alchimiſtarum omniũ libenter ſubij. Cùm ergo tincturæ ſubiectum ſatis declaratũ ſit, vt fratres inter duos vix fideliùs queat ac liceat, præparationẽ eius aggrediar, & vltra primi ſeculi experientias, addam & meas inuentiones. Spagyri veteres lili putrefecerunt vno menſe philoſophico, poſtmodum ſpiritus humidos ab eo deſtillarũt, quouſq; ſicci tandem eleuati ſunt. Caput mortuum ſpiritib. humidis imbiberunt, & ab eo per deſtillationem ſæpius abſtraxerunt, idque tamdiu donec ſicci prorſum eleuati ſunt. Deinceps abſtractos humores, & ſiccos ſpiritus per pellicanũ ter aut quater ſimul vniuerunt, vſque dum lili totum in fundo ſiccum reſederit. Quanquam experientia prima proceſſum hũc ante fixationem dedit, nihilominus anteceſſores noſtri ſæpius eo votum perfectè ſuum aſſecuti ſunt. Breuiorem tamen viã habuiſſent ad rubei leonis theſaurũ perueniendi, ſi concordãtiam Aſtronomiæ cum Alchimia didiciſſent, quam in Hermetis Apocalypſi demonſtraui. Cùm verò dies quilibet (vt Chriſtus loquitur in fidelium

consolationem) propriam suam essentiam habeat, spagyris ante mea tempora labor fuit ingens & grauis, qui iam auxilio Spiritus sancti affluentis hoc postremo seculo mea theorica subleuabitur atque practica. Cùm ergo primum sæculum tincturæ primam dederit experientiam, ex vno simplici duo spagyri fecerunt. Verùm quòd inuentũ hoc medio seculo perijsset, eorum successores diligenti perscrutatione postmodũ in eiusmodi nomina duo simplicis inciderunt huius, idque nominarũt vnico vocabulo, nempe lili, tincturæ subiectum. Tandem imitatores naturæ materiam hanc, nõ secus ac in terra semen, tempore suo putrefecerunt, cùm ante corruptionem hanc ex eo nihil enascatur, nec aliquod arcanum erumpere potest. Postea spiritus humidos abstraxerunt à materia, donec tandem ignis violentia sicci pariter eleuati sunt ac sublimati, vt hac via non aliter quàm rusticus ex anni tempore, peruenirent ad maturitatem. Postremò tandem finito suo vere prodijt æstas, quo tempore fructus istos & siccos spiritus incorporarunt, & magisterium tincturæ eò perduxerũt, vt ad messem deuenerit, & ad extremam se maturitatem disposuerit. Tam prolixo labore tædiosaque reiteratione spagyri veteres nõ indiguissent, si ex mea schola didicissent opus, longè citiùs ac minoribus impensis vo-

tum

tum fuissent assecuti. Proinde vobis dico (Paracelsus inquit) rosei coloris tantùm à leone sanguinem accipite, & ex aquila gluten, quæ postquam simul cōiunxeritis, iuxta veterem coagulate processum. Tincturam habebitis philosophorum, quam infiniti quæsiuerunt, inueneruntque paucissimi. Quædam itaque simplicia componit Alchimista, quæ corrumpit vt est artis, indeque præparat aliud, ac tantisper donec vnum fiat: hoc plus efficit quàm ipsa natura per se posset. Rectè probeque me vt intelligas, leonem tuum in Oriente quæras, & aquilam ad Meridiem in assumptum hoc opus nostrum. Instrumenta meliora non reperies, quàm Hungaria & Histria producunt. At si cupias id ex vnitate per dualitatem in trinitate, cum æquali permutatione cuiusque deducere, tuum iter ad Meridiem dirigas oportet; sic in Cypro votum cōsequeris, de quo latiùs minimè loquendū. Arcana plura transmutationes exhibentia reperiuntur, etsi paucis cognita, quæ licet alicui manifestētur à Domino Deo, nō propterea statim erumpit rumor cum arte, sed omnipotēs cum ipsis dat pariter intellectum hæc & alia celādi vsq; in aduentum Heliæ Artistæ, quo tempore nihil tam occultum quod non reuelabitur. Videmus enim in sulphure Iouis maximam esse tincturam gemmarum, quæ quidem eas

altiùs adducit, quàm ipsa natura per seipsam valeat. sed de his hactenus: ad physicã tincturam tandem redeamus. Postremò spagyri veteres lili pellicanatum, ignis ordinata quadã augmentatione materiam suam tamdiu fixarunt, quousque, post omnium colorum dispa ritionem, rubeum instar sanguinis induerit, & cum eo salamandræ conditionem. Rectè quidem ab eis processum fuit, ac ad eundem vnumquemque, margaritam hanc ambientem, procedere modum æquum est ac decet, Hunc tibi clariùs declarare posse mihi difficillimum esset, cùm tamen didiceris in Alchimistarũ schola gradus ignis obseruare, vasa quoque mutare, tum demum videbis, mox atque lili tuũ in ouo philosophico fuerit ex calefactum, admirandis apparere demonstrationibus, vt coruo nigrius fieri, cygno postmodum successu temporis albius, & postremò trãsiens per flauedinem sanguine quouis magis rubeum. Cùm igitur Ægyptiorum thesaurum præ manibus habuerimus, est quòd in vtilitatem nostram conuertamus, idq; duplici magisterio, priore quidem ad instaurationem sanitatis humani corporis, posteriore in transmutationem metallorum. In huius vsum vt veniat, eius primò pondus vnum super mille solis fusi pondera proijciendum est. Medicina tum demum præparata fuerit ad metallorum tol-
lendam

lendam lepram. Item physicorum in Ægypto nonnulli per hanc tincturam annos centum & quinquaginta vixerunt. Aliorum vita prolixior fuit hoc medio, vt ex historijs patet. Est itaque tinctura physicorum vniuersalis medicina quædam, quæ cunctos morbos consumit non aliter quàm ignis omne lignum. Dosis eius est valde exigua, sed operatio potentissima. Per eam (inquit Paracelsus) curaui lepram, hydropisim, caducum, venereã labem, guttam, colicam, &c. item lupum, cancrum, noli me tangere, fistulas, & genus omne morborum internorum & externorum.

EXPLICATIO.

Antea præcedenti capitulo dictum fuit, in minerali subiecto Monarchiæ, tres inesse substantias, quod hoc loco repetit in hanc sententiam. Est (inquit) igitur tincturæ materia, res quædam, (vbi me intellexeris iuxta spagyricum intellectũ) quæ tribus est in essentiam vnam, arte chimica, ritè compacta substantijs, quæ suo nomine Leo rubeus appellatur à veteribus, à paucis autem cognoscitur. Ex hoc vno, duo fieri possunt, videlicet Aquila alba, & Leo rubicundißimus, ídque per artem auxiliante natura. Hunc (inquit) sermonem Cabalistarum, & Astronomorum veterum si non intelligas, ad spagyriam à Deo te minimè vocatum esse putato, neque per naturam electum: ad materiam

tincturæ, hoc est, Monarchiæ margaritã, & pretiosissimum thesaurum, præ cæteris nobilissimum, qui ex altissimi Conditoris manifestatione, meditationibus hominum acquiri potest. Paucissimi norunt & experti fuerunt, qua via quáve ratione detegantur per philosophiam adeptam arcana. Plurimi verò qui Monarchiam hanc non possibilem credant, imò funditus negent. Quid mirum? tales nihil nisi visibile carneis oculis percipiunt. Sed quid lapidibus verba dare proderit? non magis stupidis ingenijs qui negabũt visibilia quæque priùs inuisibilia fuisse: de his satis, quod ingenioso valere queat. Sed ad rẽ. Hoc est lili Alchymiæ (inquit Paracelsus) & Medicinæ, &c. hoc est, in hoc subiecto Monarchiæ, quod ex tribus in vnũ conuenientib. constat, vt suprà dictum est, duo magisteria perfectissima latent, prius ad alchymiam in transmutandis imperfectis metallis in perfecta: posterius verò est vniuersalis & indifferens ad omnes morbos medicina, vnde Lili nomen etiam habet, non secus atq; ex duobus floribus ab vna radice tractis. Veteres hunc duplicem florem cognouerunt quidem, sed non perfectè, neq; omnimodam eius præparationem, quo factum, vt ipsum ad perfectum finem nõdum adduxerint: hoc solùm præstiterunt nobis, vt initium tincturæ dederint. Verum fundamentum (inquit) quod meos imitari discipulos oportet, mihi relictum fuit, vt nemo suas laruas meis inuentionibus immisceat, ac si loqueretur ad hunc modum: Antiqui solummodo aliquod principium habuerunt vniuersalis Medicinæ, siue Monarchiæ, sed non

verum & perfectum fundamentum huius, neq; subiecti sui præparationis; hoc mihi relictum fuit à Deo per naturam, ac si loqueretur: Quis enim ante me hac de re scripsit, quæ ego meis inuentionibus & experientiæ variæ tribuere possum, quibus adeptus fui, quod meos discipulos oportet imitari? Nemo suas itaq; laruas, i. sophisticationes, meis inuentis immisceat, quibus etiam spagyrorum priscorum errores non immeritò possum corrigere. Si horum experimenta meis præstantiora comperissem, quid opus erat mihi tantos impendere labores in perquirendo maiora? Postquam igitur subiectum & materiam artis apertè satis detexi, præparationem eius aggrediar. Sed priùs antiquorũ ponam experimenta, quibus & meas addam inuentiones, vt appareat quid & quantum per me huic arti postmodum accesserit. Spagyri veteres lili putrefecerũt vno mense philosophico, hoc est dieb. quadraginta, spiritus humidos postea destillarunt, i. aquam totam, & omnem liquorem abstraxerunt, idq; tantisper dum et sicci tandem eleuati sunt, hoc est, sublimati, & quæ sequuntur in textu clarißima. Iam Paracelsi correctionem audite, quam, quia obscurior est, explicabimus. Tã prolixo labore, tædiosaq; reiteratione spagyri veteres non indiguissent, si ex mea schola didicissent, i. ex eadẽ ex qua ego. Iam dicendum est quæ schola fuit, ex qua Paracelsus didicit. Eam sæpius ac sæpißimè nobis exponit, esse lucem naturæ, & non Academiam. Proinde vobis dico (Paracelsus inquit) rosei coloris tantùm à leone sanguinẽ accipite, & ex aquila gluten, hoc est: Leonis tincturam sumito, & resinam mineralẽ, siue mercurium

philoſophorum: quæ duo lilia, poſtquam ſimul coniunxeris, iuxta veterum coagulato proceſſum, vt infrà ponitur videlicet. Hac via tincturam (inquit) habebis philoſophorum. Rectè probeq́ me vt intelligas, leonem tuum in oriente quæras, hoc eſt, in Hungaria, vel in Hiſtria, & aquilam ad meridiem, id eſt, in Cypro: verùm iſtud ex vnitate per dualitatem in trinitate, cum permutatione cuiuſq́ deducitur, hoc eſt, ab vno ex tribus compoſito duo trahuntur, ſed partes eiuſmodi priùs mundandæ ſunt: illud autem fit compoſitione ſimplicium per alchymiſtam facta, corruptioneq́, tantiſper donec vnum fiat. Iſta per ſe iam ita clara ſunt, vt me pudeat latioris explicationis. Miror equidem ſi lectores adhuc de obſcuritate conqueſturi ſunt, nam minimus initiatorum, qui vel tantillum exercitatus ſit in adurendis ad hanc rem carbonibus, intelligere poterit, quæ iam expoſui: vel alioqui ſe nondum vocatum à Deo, nec ad iſtam artem electum fateatur oportet, vſque dum intelligat. Non eſt quòd propterea deſpondeat animum, ſed potiùs diligentiæ priori in operationibus addat calcaria maiora. Fuerunt olim excellentiſſimi viri qui iuuenes arti nauarunt operam, nec niſi valde ſenes facti voti compotes euaſerunt, vt Bernardus Marchiæ Treuiſanæ Comes Germanus, Dionyſius Zacharius Gallus, & plærique alij literati viri, vt ab eorum operibus videre eſt. Multa detegit hominibus Deus arcana tranſmutationum alia, quæ non ſtatim vnà cum ſui manifeſtationibus in publicum erumpunt, quia cum reuelatione Deus & gratiam

tiam donat ea velandi hominibus indignis, vsque dum aduenerit Helias artista. Paracelsici de hoc Helia disputant, quis nam sit ille futurus. At non quid quærant alij me remorabitur, solùm quid verba sonant authoris, attentißimum reddunt animum meum, non mihi tantùm quantum fratribus. Quo tempore (inquit) nihil tam occultum quod nõ reuelabitur. Stupidum admodum ingenium oporteret esse, quod per ista verba non intelligeret præcedentia. Quis ignorat hoc tempus non priùs aduenturum, nudißimæ reuelationis abditißimorum quorumq́; videlicet, quàm veniat ille qui tacitas cogitationes hominum iudicaturus est, Iesus Christus? Eum vocat Paracelsus Heliam artistam, id est, omnium artium & arcanarum rerum primum fontem, & inexhaustum. Si quis miretur scientias & artes omnes bonas nunquam ad tam sublimem gradum peruenire, quin semper altiùs deueniant, & in eis indies noua quædam & inaudita reperiantur, consideret solùm vnde manarint, & mirari tandem desinat. Cùm enim ab æterno fonte verboq́; Dei sint, non habere terminum pariter, neque finem est necesse, nisi in æterno verbo Dei Filio, quem Heliam artistam agnoscimus, reueremur, & adoramus. Accidit aliquando vt artes in obliuionem transeant, vel patiantur detrimentum, non propter ea finem habent in seipsis, at solùm respectu hominum, quibus in obliuionem abierunt, ab istis recedentes ad suum fontem perpetuum, à quo rursum ad hos, vel alios suo tempore possunt refluere, dum vult qui velle posseq́; solus habet. Ad phy-

ſicam tincturam rediens, veterum proceſſum reaſſumit his verbis: Poſtremò, inquit, ſpagyri veteres lili pellicanatum, id eſt circulariter motum, ignis ordinata, id eſt, iuxta ſuos gradus continuata quadam augmen tatione, materiam ſuam tam diu fixarunt, id eſt, decoxerunt in exſiccationem, vſq; dum poſt omnes colores poſtremus aduenerit rubeus inſtar ſanguinis, qui ſalamandræ conditionem habeat, id eſt, in igne viuat eoq; delectetur, ignisq; fiat excellentiſſima proles. Rectè quidem (inquit) ab eis proceſſum fuit, id eſt, hic poſtremus coagulandi materiam præparatam priùs modus, eſt is de quo ſuprà tibi dixi; Quæ poſtquam ſimul coniunxeris, iuxta veterem coagulato proceſſum. Clariùs (inquit) hunc tibi declarare poſſe, mihi difficillimum eſſet. Gradus tandem colorum ponens coruo putrefactionem deſignat, cygno per albedinem, ipſam calcinationem, & per ſanguinis rubedinem, operis finem & fixationem, quam vocant. Vtilitatem & vſum etiam duplicem ponit, ad metalla tranſmutanda prius: & poſterius ad inſtaurationem ſanitatis & vitam longam. Phyſicorum enim (inquit) nonnulli in AEgypto, per hanc tincturam annos centum & quinquaginta vixerunt: aliorum vita prolixior fuit hoc medio, Monarchiæ videlicet, vt ex hiſtorijs patet. Definitionem igitur pro concluſione ſuæ Monarchiæ ponens ait. Eſt itaque tinctura phyſicorum, ignis conſumens omnes morbos, non ſecus quàm elementaris ignis omne lignum abſumit: quapropter Medicina dicitur vniuerſalis, à qua, vel per quam Paracelſus ipſe ſeipſum Mon-
ar-

archam vocat, & non ab vniuersali mundano regno vel imperio, vt imperiti loquuntur. Huc se referunt ea quæ de vita longa dicta sunt, libro suo, tanquam ad scopum vnum instrumentalis medij. His paucis explicatam, Auroram boni consule, & vale.

FINIS.

DE MINERALIVM OECONOMIA THEOPHRASTI PARACELSI, CVM ARGVMENTIS ad singula capitula, vicem declarationum supplentibus.

Præfatio ad Lectorem.

QVanquã ordo videtur expetere priùs de generatione mineralium & metallorũ tractari, quàm de transmutationibus: attamen quia non dilucidiùs Theorica potest, quàm à sua practica percipi, è re studiosorum huius artis fore putaui, si ab opere primùm aggrediantur. Maximè quia Chimia nõ verbis, sed elaboratis rebus duntaxat adimpletur, vt reliquæ omnes, quotquot in vsum & necessitatem hominum veniunt artes, quarum etiam habitus vsu contrahitur magis, quàm vllis demonstrationibus. Licet istæ plurimùm faciant in confirmationem eorum qui iam prouecti sunt potiùs, quàm initiatorum: Istis tamen à principio maximè prodest, manum in pastam (vt aiunt) mittere, ac sensim ab annotatis erroribus addiscere. Siquidem absq; his nemo vel facilli-

cillimam vnquam artẽ didicit. Pariter & Chimiam assequi nullus facilè poterit, qui priùs in ea non errarit sæpius, donec probè teneat. Item nunquam ingredi veram semitam continget, vsq; dum à deuio gressu gradum ad metam reuocet, erroresq́; suos ab imitatione operum naturæ corrigat. Ab hac statim discere non ita facile fuerit, cùm deficiant obiecta chimica naturalibus comparanda. Proinde Chimiam artificialem naturali præmittere visum est, quò periclitantes in hoc opere, ad mineralẽ genealogiam, tanquam ad anchoram reuocemus. Quam etiam in hanc rem annectere chimicis, visum est opportunum atque necessarium.

DE GENERATIONE Mineralium.

CAP. I.

Arguit hoc primo capitulo priscos Physicos, quòd primam rerum naturalium non intellexissent materiam, ea de causa, quia non cognoscerent vltimam, à qua primã vult intelligi & indagari. Exemplum *adfert medicinæ, in qua morbum ab exitu, id est, confirmato statu, suum initium patefacere docet. Non aliter creaturas vult, quàm à fine in quem*

creatæ sunt, cognosci. Materiam vltimam ab igne cognoscendam, hunc etiam esse clauem omnia corpora naturalia reserantem asserit: Aquam esse matrem mineralium, fœtumq́; sibi dißimilem parere, sic & alia quæuis elementa: Deum in omnibus vnũ esse, & omnium pariter vnam esse primam & vltimam materiam.

CVm antiquorũ scripta de generatione mineralium accuratissimè perlegissem, deprehendi ipsos vltimam illorũ non intellexisse materiam, & per consequens multò minùs primam. Siquidem vt cuiusq; rei probè scribatur initium, finis apprimè debet innotescere. Primùm omnium igitur vltimã vobis materiam proponere decreui mineraliũ, vnde facilè primam intelligetis, ex qua ducunt originem. Exemplum priùs adducamus ex medicina, qua morbus ab exitu cognoscẽdus, & nõ ab initio in quo nulla scientia, quòd per cæcitatem introductum sit, etiam cęcum esse oporteat; finis verò visibilis ab exitu, ad quem tendere percipitur tanquã ad scopum sibi propositum. Proinde res omnis meliùs cognosci nõ potest, quàm dum optimè scitur in quem finẽ à Deo creata sit; alioqui facilè continget, vt eius creaturæ Dei verus vsus in abusum abeat. Quicunq; igitur opus aliquod ex aliquo susci pit, hoc ipsum ex quo, radicitus cognoscat oportet,

portet, vt ex præſcripto Dei perficiat ordine, ne propter materiæ non perfectam cognitionem, aut quandoq; nullam, ſecus eueniat, ac diaboli potiùs opus efficiatur ex abuſu materiæ, & inſtrumentorũ. In rude ſatis exemplum ſit: quid ſecuris vel dolabra, lignumq; vel alia materia quæuis, in manu his vti neſciẽtis prodeſt, alioq; tendere poſſunt, quàm in iſtorum vaſtationem? is autem in manus aſſumere poteſt ac debet, qui nouit ex inſtrumentis & materia licitum & honeſtũ opus fabricare, quod cedat in vtilitatem proximi, ſeruata in ſuum vſum, ad quem à Deo data fuit materia. Deus enim omne quod creauit, hoc ipſum etiã eum habere poſsidereq; voluit, cui verã vſus eiuſdẽ rei noticiam dedit: huic applicare ſe debet omnis qui ſe vocatũ ad id in propria conſciẽtia percipit, hoc pariter addiſcere, nõ alienũ quid vſurpare phantaſticum à diabolo ſuggeſtum. Rerum autem vltimã diſcito materiam ac primã ab igne: hic enim vt clauis arcã reſerat, ille quoduis occultũ in ꝗuis manifeſtũ facit. Eſt igitur hoc loco rerũ vltima ſua materia, in quã per ignẽ ſunt omnino reſoluta, vt tandẽ inter tria vniuerſalia prima, de quib. varijs locis diſſerui, primũ ac prædominãs cognoſcatur. Exemplo ſit metallum igne diſſolutum, primũ ſtatim initium ſuũ patefacit eſſe mercurialem aquã, & nõ ſulphur, quoniã eius reſolutio nõ

flagrat resinarum instar: demonstratur etiam non esse sal, quia resolutionis eius primum indicium non est friatio præter liquationem & flagrationem, quemadmodum terrenorum & lapidum esse videtur. Habet nihilominus omne metallum in se sulphur & sal, sed principem locum in eo tenet mercurius. sic de cæteris mineralibus. Verùm ita visum est Deo creare aquam elementum, & indies ex eo produci mineralia quæuis ad vsum hominum, vt mater esset illorum, in qua tanquam in sua matrice mineralis ignis, similiaq; sal & mercurius, coquerentur in metalla, lapides, ac mineralem omnem substantiam, etsi fœtus matri dissimilis existat: ad hunc modum Altissimus cuncta creauit in sua natura, vt ad aliud aues in aëre, quàm pisces in aquis: sic de reliquis omnibus, quæ diuinæ suæ voluntati solùm committendæ sunt, qui facit omnia vt sunt, esseq; voluit ab æterno, quæ facit. Vt igitur aqua metallico suo fœtui non est similis, neque filius matri, nō aliter ipsa terra lignum est, & non lignum quod ex ipsa tamen est: eadem ratione lapis & ferrum fiunt ex aqua, quæ talis fit aqua, qualis & quæ ipsamet non existit; terra similiter fit id quod ipsa in se nō est: sic & hominem oportet fieri, quod ipsemet non existit. In summa, quicquid in suam vltimam materiam transire debet, aliud oportet

tet fieri, quàm fuit eius principium quoduis in ſuo genere varium atque diuerſum, etiam ex vna matre. Sic Deus in omnibus vnus eſſe voluit, item vnam eſſe omnium primam & vltimam materiam; talis eſt, ac tam admirandus rerum primus artifex, qualis nunquam fuit antea, nec vnquam futurus eſt alius. Vt autem de matre mineralium aqua videlicet audiſtis adhuc, in ſequentibus docebimus ampliùs, malè, perperam quoq; ſcripſiſſe veteres illam eſſe terram, quod nondum verè demonſtraſſe potuerunt.

De vltima & prima materia mineralium.

CAP. II.

Vltimam materiam fuiſſe primum principium apud Deum, qui fecit eam eſſe primam, hoc eſt, vltimæ materiæ ſemen indidit, quod ſemen eſt materia prima, ſecundo capitulo docetur. Semen omnium mineralium & metallorum eſſe in aqua, quod vltimam producit in terra materiam eorum. Aquam eſſe matrem, ſemen, & radicem arboris mineralium, habere ſua tempora meßis vel autumni cum reliquis, vt alia naturæ producta: Vltimam naturæ materiã eſſe hominis primam, vt verificetur quod antea dictum, vbi naturæ deſinit opificium, artem hominis incipere, &c.

PRimum principium apud Deum fuit vltima materia, quam ipse primam effecit, vt fructum, qui alium fructum produceret: illa ipsa habet semen: hoc semen est in prima materia. In vltima similiter mineralium materia facta est materia prima, id est in semen facta, quod semen est elementum aquæ, quod resoluit, vt sit aqua. Ad hoc naturæ commisit, vel ordinauit in ea, vt materiam vltimam produceret, ea quidem est in aqua. Sumit ergo natura quod est in aqua sub sua potestate ac separatione, quodque ad metallum pertinet, segregat in metallum quodlibet per se; sic de gemmis, lapidibus, magnete, idque genus alijs in sua natura quodque seorsim & in sua specie. Quemadmodum enim Deus tritico suum tempus in messem ordinauit, autumnum bellarijs, ac similibus in suis elementis, haud secus elemento aquæ voluit esse proprium suæ messis tempus & autumni: quibuscuis quoque rebus alijs in suo genere sua præfixit fructuum collectionis tempora. Est itaq; elementum aquæ mater, semen, & radix mineralium omnium, & Archeus in ipsa est is qui singula disponit ordine quodã, vt vnumquodq; deueniat in vltimam suam materiam naturalem, quam tandem homo recipit in primam suam materiam artificialem, id est: Vbi natura desinit, ibidem ars hominis incipit;

pit; nam illius vltima materia hominis est prima:rursus corruptio naturæ per artem, hominis est vltima materia. Tam admirando creauit opificio Deus primam naturæ materiam aquam, adeò mollem substantiam atque debilem, & ex ea tamē fructum solidissimum metallum, lapides, &c. vt ex mollissimo durissimum, & ex aqua ignis proueniat supra captum intellectus humani, non tamen supra naturam. Etenim Deus admirabiles fœtus creauit ex ea matre, vt apparet in hominibus si conspiciantur etiam in sua matre, quisque reperietur peculiaris ingenio proprietateque, non iuxta corpus, at pro sua conditione complexionis.

CAP. III.

De agro, radicibus & arboribus mineralium.

Elementum Aquam esse velut agrum, in quo semina mineralium per astra sata, radicem figunt arborum suarum, quarum trunci ramiq; protruduntur in terrã, asseuerat autor hoc loco. Separatam à reliquis tribus, vt per se liberum esset corpus in terra centrum habens, in quo fundetur; terrámque deferat velut nauim ipsa, vt ista hominem. A terra non sustentari, sed hanc ab illa, super quam aquam est fundata. Metallorum & mineraliũ arbores, ha-

bere suas radices in aqua, trūcos in terra fructusq́;: vegetabiles autem in terra suas radices, & truncos in aëre. Errasse veteres, qui metalla scribunt ex terra generari, cùm ex ista nil nisi lignū producatur.

CReauit altissimus elementum aquæ, vt esset velut ager, in quo radices arborum mineralium ex suis seminibus ortæ figerētur, ac inde truncus & rami protruderentur in terram, vt infrà latiùs. Separauit igitur à reliquis tribus, vt non in aëre, non in terra, neque in cœlo, sed per se liberum corpus existeret in inferiori globulo positum, vt sit supra terram, & in ista centrum habeat in quo fundatum est, tam admirando creatum ordine, vt vnà cum terra hominem deferre debeat, vt super aquā velut in aliqua naui gestatus ambulet, eáque potiatur: item quod mirabilius, circum globulum quaquauersum lata non decidit extra suos limites, etsi pars antipodum pendere nobis videatur, & illis nostra, nihilominus vtraque supina iacet, ac tota sphæræ suæ superficies, vbiuis locorum consideretur, vt si fouea quæpiam imaginetur perpendiculariter in abyssum suæ profunditatis & exaltationis sui centri, fundum non inueniat, nec etiam à terra sustentatur, sed longè mirabiliùs, quàm ouum in suo cortice, quo caret omni, continetur. Generationes igitur omnium mineralium

ralium ex elemento aquæ protruduntur in terram, quemadmodum ex elemento terræ fructus omnes in aërem, vt in terra nihil præter ipſam radicem maneat: non ſecus metalla cuncta, ſal, gemmæ, lapides, talcum, marcaſitæ, ſulphura, & ſimilia quæuis, ex ſua matre aqua in aliam matrem ſubintrant nempe terram, in qua perficitur arborum ſuarum operatio, radicibus in aqua defixis. Vt etiam quæ naſcuntur ex radicibus terræ, perficiuntur in aëre, pariter & quæ in aquis originem ducunt, in terra prorſum adimplentur per naturam in ſuam vltimam, vt illa, materiam. Hac opinione ſeducti veteres, quòd viderent in terra metalla reperiri, non vlteriùs animo progreſsi, tam enormiter de mineralibus ſcribentes errare non putarunt; cùm tamen ex terra nihil aliud creſcat præter lignum, frondes, flores, fructus, & herbas: quod reliquum eſt, ex aqua naſcitur. Non aliter fabulari contingeret ac ineptè loqui eum, quicunque aſſereret producta terræ ex aëre ſumpſiſſe originem, quia in iſto ſunt ac perficiuntur, cùm radices in terra videat. In aquis verò mineralium radices carneis quia non vidit oculis, etiam nugabitur iſtas in terra defixas. Talis eſt Græcorũ Phyſica, ſcilicet ex manifeſto ſolùm deducta, nihil occulti videns mentaliter ab experimento. Figmentum eſt otioſorum ho-

minum de rebus naturalibus ex oculo garrire duntaxat præsumentium, & non operari vt examinentur occulta sub manifestis, quæ semper & in omnibus opposita sunt.

CAP. IIII.

De fructibus & messe mineralium.

Mineralia metallaq́; suam in terra messem habere autumno suo, nō secus atq; vegetabilia supra terram, & in aere, docetur hoc loco. Fructus mineralium, vt vegetabilium, suis cum nasci corticibus aliquos, alios verò nudos. A corticibus externè cognosci posse fructus vtrosq;. Corpus tribuere mineralibus aqueum spiritum. Purum cum impuro nasci corpore, à quo separandum aureum corpus, tanquam à suo cortice fructū. Puros spiritus & corpus inseparabilia esse: homini quoque duo contigisse corpora, corruptum vnum, alterum incorruptum, propter coniunctionem æterni cum creato, per imaginem Dei, quæ duo dicta in reliquis creaturis non coniungit, sed sola virtus eius.

HAud aliter quàm terræ fructus omnes super terram, & in aëre suam messem & autumnum habent in sua generatione, iuxta prædestinatum terminum, aquei fructus, mineralia videlicet, suo leguntur maturitatis tem-

tempore. Germinante ſiquidem radice minerali primùm, exurgunt in ſuum truncum & arborem, id eſt in corpus ex quo mineralia vel metalla tandem producuntur; quemadmodum nux aut cераſum non immediatè naſcitur ex terra, ſed primò arbor, ex qua demum fructus generatur; natura ſimiliter in elemento aqua mineralem edit arborem, id eſt corpus aqueum: iſta naſcitur in terra, hoc eſt, terræ poros replet, quemadmodum aërem implet ipſa terra. Ex ea demum fructus enaſcuntur iuxta naturam atque proprietatem ſuę ſpeciei; ad extremitates ramorum, copioſius parciúſve, vt in euidentib. contingere ſolet ſuperficialibus arboribus. Quærenda primùm eſt igitur arbor aquea, tandem fructus eius, diſciplina per exemplum ab agricultura terræ non ineptè ſumpta, ad hunc nempe modum. Nonnullæ viſibilium arborum ſuos fructus contectos edunt, vti caſtaneas nuces ſub ſpinoſo cortice, iuglandes ſub amaro viridi, & ſubiſto contegitur ligneus, ſub quo rurſum amara membrana, tandem ſub iſta nucleus. Itidem in mineralib9 euenit, quorum nuclei, metalla videlicet, à ſuis corticibus, vt illi, ſeparanda ſunt. Aliæ nudos fructus proferunt, vt ſunt pruna, ceraſa, pyra, poma, racemi, &c. à quibus nihil ſeparatur; aqueæ ſimiliter aliquot arbores aurum ſuum, argentum, coral-

la, & id genus alia metalla producunt libera nudaq́ue, iuxta conditionem atque naturam aquę. Vt etiam à cortice cognosci potest, quid in vel sub ipso latet, vti spiritus à suo corpore; non secus in mineralibus cognoscitur metalli spiritus occultus sub suo corporeo mineralive cortice. Spiritus autem aquei elementi corpus efficit, aliud tamen in minerali, in fructu item aliud. Quamuis igitur aurum in corpore minerali sit, nihilominus illud corpus est nullius momenti, quapropter venit ab auro separandum vt impurum, at auri corpus est purum. Sunt igitur in minerali duo corpora, quorum vnum est fructus corpus auri purum, cui spiritus eius incorporatus est inseparabilis. Fructus itaq; primùm ab elemento in arborem introducuntur vti spiritus in corpus impurum, & cum isto demum in terram, nobile purumq; Idipsum videtur in homine, cui duo corpora contigerunt, corruptum vnum, alterum verò incorruptum, quod cum isto sit æternum coniunctum, imago Dei videlicet, propter quam potissimùm differt ab omnibus alijs creaturis.

CAP. V.

De morte elementorum, & præsertim aquæ.

Elementa sui ipsorum esse mortem in seipsis, propria sua

ſua corruptione, demonſtratur, à fluminibus ortum & interitum in magno ſuo termino, mari nimirum, ſumentibus. Flumina non eſſe elementum aquæ, ſed fructus elementi maris.

MOriuntur etiam elementa propter corruptionem (quemadmodum & homines) in ſeipſis. Vt aqua quæ ſuimetipſius mors exiſtit, proprios fructus ſiquidem ipſa deuorat ac abſumit, non ſecus ac terra ſuos. Quicquid enim ex iſta naſcitur, iterum in eam rediens abſorptum euaneſcit, inſtàr temporis præteriti per heſternas dies & noctes abeuntis, quarum lucem vel tenebras videre nunquam licet ampliùs: nec propterea ponderoſior hodie quàm heri, vel drachmula facta, poſt annos mille ſub eodem pondere ſemper, vt edit, abſumit etiam æqualiter. Mors autem aquæ eſt in ipſius proprio elemento, in magno termino & aquę centro mari videlicet, in quo fluuij omnium aquarum & quicquid in ipſum defluit, moritur & conſumitur, velut ab igne lignum. Flumina ſiquidem non ſunt elementum aquæ, ſed fructus eius elementi nempe maris, à quo ducunt originem, & in quo vitam & mortem accipiunt.

CAP. VI.

De morte arboris mineralium.

Quod ex elementis nascitur, simile non esse suis parentibus docetur. Mineralium arborum ramos, per terræ globum in diuersa dispergi, non secus atque in humano corpore venas per membra diuersa, sic & illi per varias regiones. Ab ortu fructuum mineralium, arbores minerales mori, ac alias recentes enasci. Materiam primam mineralium in aqua contineri, vt in aliquo sacco semina diuersa. Per meditatiuas contemplationes admirandorum operum Dei, summi conditoris, virtutumq; suarum cognitionem adeptam philosophiam oriri. Semen Græcum, esse lolium à Satana satum in agrum veræ sapientiæ, quo lucem eius obtenebraret, ab eo tempore quo Sophiæ nomen in philosophiam peruertit.

POstquam natura mineralem radicem arboris in centro suæ matricis plantauerit, siue ad metallum producendum lapidem, gemmam, sal, alumen, vitriolum, fontem salsum, dulcē, frigidum aut calidum, corallum, siue marcasitam, & eius truncum in terram protruserit, hic per diuersos ramos spargitur, quorum substantiæ forma, ramorū, atq; caudicis,

dicis, liquor est non in modum aquæ, nō olei, non luti, neq; muſcilaginis, aut non aliter intelligēdus, quàm de ligno ex terra nato, quod nō eſt terra, nihilominus ortum ex ea. Extenduntur ad hunc vtiq; modum, vt ramus ab alio diſtet interuallo duorum triúmve climatum, totidemq́; regionum: à Germania nonnunquā in Hungariam & vltra: variarū ſunt arborum eiuſmodi rami per totam terræ ſphæram implicati, tanquam in humano corpore venæ diſtēduntur in diuerſa membra à ſe mutuò diſtantia. Fructus verò per extremitates locuſtarum ab vltimæ natura materiæ protruſi, mox atq; in terram deueniunt, momentanea fit ipſorum coagulatio, tum demum expulſo toto fructu ſuo moritur hæc arbor; exiccationeq; prorſum abſumitur in terra ſuo fœtu relicto, poſtmodū iuxta naturæ conditionem adeſt alia recens. Mineralium itaq; materia prima conſiſtit in aqua, eſtq́; ſolùm in ea ſulphur, ſal, & mercurius mineralia, quæ ſpiritus & anima ſunt eiuſdem elementi, cōtinentes in ſe omnia mineralia, metalla, gem̄as, ſalia, cæteraq́; id genus alia, tanquam in ſacco ſemina diuerſa, quæ in aquas effuſa natura deinceps quodque ſemen ad ſuum proprium finalemque fructum dirigit, ac indefeſsè diſponit iuxta ſuas ſpecies atque genera. Hæc & ſimilia prodeunt ex vera Phyſica, veræque

philosophiæ fontibus, ex quibus, per admirandorum operum Dei meditatiuas contemplationes, oritur summi conditoris eiusque virtutum germana cognitio, in philosophantium animis oculisque mentalibus, non minùs quàm carneis manifesta lux apparet, illis occulta fit manifesta. Sed Græcus ille Satan in philosophicum agrum veræ sapientiæ, lolium falsumque suum semen inseuit Aristotelem, Albertum, Auicennam, Rasim, idque genus hominum inimicorum Dei lucis, atque naturæ, qui totam physicam sapientiam peruerterunt, ab eo tempore quo Sophiæ nomen in Philosophiam transmutarunt.

CAP. VII.

De variatione primæ materiæ mineralium, pro diuersitate specierum & indiuiduorum eius, deq; varijs coloribus, &c.

Mineralium trium primorum esse magnam varietatem, sub vniuersali natura trium primorum, in suo generalissimo genere nihilominus comprehendi, ac subijci. Sal naturæ colores omnes exhibere, balsamum rebus & coagulationes: Sulphur corporum ædificationem in substantia: Mercurium habere virtutes & arcana medicinæ: His omnibus & in vniuersum

uersum tribuere vitam, & esse, quod esse voluit ab æterno, Deum solum. Physices vera librum, & academiam, siue scholam esse naturæ lucẽ in suis productis & operationibus euidentissimam: hanc solam Paracelso fuisse præceptorem atq; doctorem, quæ viam ei commonstrauit ad sublimia. Post Paracelsum venturum suæ scholæ discipulum, (vt ipsemet fatetur) qui multò plura quàm ipse propalaturus sit.

DIximus antea materiam primam in sua matre tanquam in sacco quopiam existere, compositamque ex tribus in vnum concurrentibus. Verùm tot sunt mercurij varietates, salis atq; sulphuris, quot fructus & quàm varij sunt in mineralibus. Aliud enim sulphur habetur in plumbo, ferro, auro, &c. in saphiro, gemmis, alijsq; lapidibus, marcasitis, atq; salibus, item aliud sal in metallis, salibus, &c. similiter de mercurio iudicandum, alium in gemmis, alium in metallis existere. Præterea pro horum compositione diuersa reperiuntur indiuidua sub eadem specie: nam aurũ quandoque reperitur aliud altero grauius, coloratius: sic de reliquis. Proinde tot sulphura sunt auri, salia, & mercurij diuersitates auri ac aliorum, quot gradus maiores atque minores, nihilominus omne quod particularitatem in ipsis recipit ex subiecto, sub vniuersalitate sem-

per continetur vnius & eiusdem sulphuris, salis, & mercurij in vniuersali naturæ mysterialiter comprehensorum. Ad hæc natura pictori cuipiam similitudine cõparari posset, qui ex nonnullis paucisq; coloribus infinitas imagines fingit, nullam alteri similem omnino, hoc solo differunt, quòd natura viuas producit, ille verò hanc imitatus, easdem repræsentat oculo, sed mortuas. Colores autem naturales omnes proueniunt ex sale naturæ, in quo consistũt, vnà cum balsamo rerũ & coagulatione: Sulphur exhibet corporum substantiam, & ædificationem: Mercurius verò virtutes & arcana: solus Deus vitam tribuit omnibus, vt ex vnoquoque fiat, quod inde fieri prædestinarat ab æterno, quod & in quo sibi complacuit voluitq; sic esse omnia. Quicunq; igitur corpora naturaliũ volet cognoscere, discat à sulphure naturali, quod in primis optimè cognitũ habeat; si colores naturales, fundamentũ ex sale quęrat: si autem virtutes rerum scire desiderabit, arcana scrutatur eiusdẽ rei mercurij, cuius vires cognoscere cupit, oportet. Hæc omnia simul in vnum cõplectitur ipsa natura, separat, vnicuiq; suum distribuit, aufert, coloresq; delet. Considerate quæso tantillum seminis granum, nigri, vel spadicei coloris, ex quo nascitur ingens arbor, producens tam admirandum in frondibus virorem, in floribus tam

varios

varios colores,& ſapores in fructibus pro multitudine tam diuerſos, idipſum in reliquis omnibus productis à natura, hanc in ſuis myſterijs tam admirandam, ac opulentam reperies, vt ſatis habeas quod per totam vitam in hoc libro ſolo phyſices addiſcas, omni relicta papyro. Si Deus igitur per naturam ſe nobis cernendum tam potentem, tamq; ſapientem præbet, quàm abunde glorioſiorem ſe menti noſtræ per ſanctiſsimum Spiritum ſuum patefaciet, modò quæramus eum. Hæc eſt via ſalutis quæ ducit ab inferioribus ad ſublimiora, hoc eſt in vijs Domini ambulare, videlicet in admirandis eius operibus verſari, & voluntatem ſuam, quantum in nobis eſt, eſſeq; debet ac poteſt, exequi. Hæc mihi (Paracelſus inquit) Academia fuit, non Athenæ, Pariſij, nec Lutoſa, Toloſaque minùs, aut Doloſa quæuis alia ſchola; poſtquā doloſos multos legiſſem doctorum libros, ad hunc ſolum me contuli, ex quo didici omnia quæ ſcribo ſcioque vera, ac ita ſe habere. Fateor tamen eſſe longè plura quæ ignoro, ſuo tempore tamē emerſura, Deo dante. Nihil enim tam occultum, quod non reuelabitur, quum volet omnipotens. Hoc ſcio tamen, poſt me venturum vnum iſtius ſcholæ diſcipulum, qui nōdum viuit, hic multa patefaciet.

CAP. VIII.

De naturali dispensatore mineralium, & subministris eius.

Archeum solum esse ministrum naturæ, qui subministros habet solos, tria prima sua principia, nos docere, Paracelsus innuit ab opere naturæ quod imitari nos docet, inquiens: Hæc omnia simul in vnum congesta, &c. vt in textu. Sulphur esse materiam corpoream, id est, solidam: liquidam esse mercurium, in quo caro decoquitur sulphurea. Sal esse horum condimentum, & confirmatorem operis, siue consummatorem, vt in autumnum deueniat: estote vos messores atque fabri, si potestis. Iam de singulis in specie tractatur in sequentibus.

QVemadmodum in mineralium artificio per homines, ad ipsa cùm præparandum, tum in vsum adducendum, non vnus tantùm, sed plures successiuè requiruntur, eorum tamen vnusquisque peculiare donum habet officij. Quid enim prodest minera è terræ visceribus eruta, præter suum separatorem, præparatorem, aut liquefactorem? quid hic rursum absque fabro? nihil item iste potest absque aliquo emptore, nec iste præter eum qui metalla nouit in vsum adaptare. His omnibus non indiget ipsa natura, sed suis tantùm,

vt

vt ſunt primò diſpenſator mineralium Archeus, qui miniſtros ſub ſe, naturæ miniſter ipſe hos habet, primum, qui corpoream exhibet materiam in quam cadat operatio, videlicet ſulphur minerale huius aut alterius conditionis atq; naturæ: ſecundum, qui proprietates ac virtutes fabricet ac operetur in præiacentem materiam, vtputà Mercurium: tertium verò, qui per compactionem & coagulationem ſingula ſimul coadunet in vnum corpus, Sal nempe confirmatorem operis. Hæc omnia ſimul in vnum congeſta, & in Athanore ſuo concluſa decoquit Archeus non aliter quàm in terra ſemen, necdum in iſta ſolùm, verùm etiam inter ſe mutuò decoquuntur ad hunc modum. Sulphur alijs duobus ſubdit corpus ſuum, in quod operentur quicquid volent, ac ad eum finē perducāt, cui deſtinatum eſt id, quod inde fieri debet. Accedit Mercurius cum ſuarum virtutum proprietatibus, hic decoquitur ex alijs duobus. Eiuſmodi decoctionibus adimpletis omnium, tum demum incipit operari ſal in alios ſibi conſocios, & in ſeipſum, primò condenſando, poſtea congelando, & poſtremò coagulando confirmat opus ad autumnum ſuum, & meſſem, vt nihil deſit præter meſſorem & fabrum. Breuibus igitur totam mineralium genealogiam perſtrinximus, reliquum erit, vt ſingu-

lorum vires atq; virtutes, cùm ad Alchymiam, tum ad Medicinam peculiariter ac breuiter etiam audiamus, quantũ de his cognosci oportet ad suprà dictas facultates. Admonitos interea lectores velim, vt tantisper aliorum corruptè nimiùm de his & per somnia duntaxat fabulantium seorsim ponant opiniones, donec istos videant sola papyro, & non natura doctos, à sibi similibus, & eadem minerua literatè non expertè doctis existimari solùm, alijs verò tales quales etiam sunt apparere. Sin minùs videre velint, resumere poterunt quod eos adhuc ponere volebam, vt saltem absque perturbatione tenebrarum mortis, vitæ naturæ lucem faciliùs ac sinceriùs perciperent. A primis itaq; mineralium principijs incipientes (quæ salia sunt) per singula discurremus in finem vsq;, metallum videlicet.

CAP. IX.

De virtutibus atq; proprietatibus salium in Alchymia & Medicina.

Balsamum naturæ sal esse naturale, sine quo viuere homo nequeat, ostenditur. Hoc impedire corruptionem calidi sulphurei, cum humido mercuriali nascibilẽ. Salis nutritiui tria potißimùm esse genera sanitati conducentia. Salia iuuare concoctionem in sto-

in stomacho, vt sine quibus fieri nequeat, nec egestio. Insulsum à sanguine minimè recipi nutrimentum. Oppilationum resolutiuam inesse sali facultatem, & hanc esse sal cruoris, id est, sal ex sale naturali, microcosmico sali coniunctum. Sal gemmeum in medicina aptißimum esse, ad salis expulsionem.

EO necessitatis hominem adducere per naturam voluit O.D.M. vt absq; sale naturali viuere naturaliter nequeat. Proinde hoc opus habet in omnib. cibis. Etenim sal naturæ balsamum est, quod corruptionem arcet calidi sulphuris cum humido mercurio, ex quibus homo naturalis cõpactus est. Cùm autem oporteat ista prima conditi condentia, quodque sibi simili nutriri, necessariò sequitur hominem vti debere cibis ardentib. ad sustentationem sui sulphuris interni: humidis ad mercurium nutriendũ, itẽ salsis ad sal in condenti facultate conseruãdum. Virtus eius conseruationis in eo maximè conspicitur, dum carnes emortuas à putredine diutißimè conseruat, quãtò magis viuas pręseruabit, iudicare facile fuerit? Vt ad eius genera tandem veniamus, tria potißimũ habentur ad vsum vitæ hominis idonea. Primum horũ est sal marinũ, secundum est fontanũ, tertiũ verò minerale. Maximè conducens sanitati fontanum est, secun-

do loco minerale, postremò verò marinum: hoc & primum excoquuntur arte, reliquum autem à natura sola coctum est. Hoc & marinum sub muriæ natura non comprehenduntur, at illud quod excoctum est, in eam primùm vertitur priusquam separatum sit ab aqua in sal coagulatum. Duæ sunt igitur nobis proponendæ salis descriptiones, vna de muria, altera verò de integrè finito sale. Primò tamen omnium, consideranda venit communis quædam cuilibet sali correctionis conditio, ad hunc modum. Vbicumque sal non interuenerit cibis, in his etiam nulla correctio, quos quidem si stomach9 receperit, decoquere minimè potest; nam ex sale virtus est expulsiua, in secessum vel in vrinam; quæ duo nisi conseruentur in ordinato suo cursu motúve naturali, frustrata sunt omnia vitæ facultatum officia suis conatibus atq; viribus expulsionis. Etenim sanguis natura propria salsus, insulsum non recipit nutrimentũ, quod fortè si recipere quandoq; sit coactus maxima quadam inedia, hoc in corruptionem abit. Vt igitur euitetur hoc vitium, ordinatum fuit alimẽtarijs cibis sal addititium, ne meatus naturales obstruantur, membraque suis debitis fraudentur nutrimentis. Præterea latet in sale resolutiua quædam facultas, oppilationes in poris accidentaliter contingentes aperiendi,

ac

ac per resolutioné in vrinam expellédi. Nam vrina cùm sit sal cruoris tantùm, id est, sal duntaxat ex sale naturali, quod naturale cum sale microcosmico associatum per coniunctioné, simul ambo maximè faciunt ad expulsionem excrementorũ. Verùm enimuero coniunctio naturalis hæc, haudquaquã probè fieri potest, nisi per iustam quantitaté vsus alimẽtarij salis temperetur, alioqui facilè per oppilationem alicubi consistunt, hærentq;. Quapropter cuiuis medico scitu dignissimum, sali vtiq; medicinæ ius suum inesse, præsertim vbi naturale sal expurgari cupit, vt salis paulò copiosiorem vsum præscribat, maximè gemmei, qui præ cæteris omnibus facultates habet naturale hoc sal exire moliens, expellédi. Spirituum igitur salis in tribus iam allegatis specieb. operationes diligentissimè sunt obseruandę per vsum, qui nedum in his, at in alijs omnibus oculos magis aperit quã litera quæuis, vel descriptio.

CAP. X.

De muria.

Muriam docet capitulum hoc, esse præstãtissimam, ad superfluas morborum exsiccãdas humiditates, vti podagræ, hydropisis, ac vlcerum. Obesis tantùm prodesse balneationibus, &c.

NVperrimè duarum ſalis deſcriptionũ feci mentionem, murię videlicet, atq; ſicci ſalis. De muria primum eſt quod ſciatur, huic ineſſe vires maximas exiccandi quaſcunq; ſuperfluas humiditates, imò plus vna hora quã ſiccum ſal vno menſe valeat; quamuis etiam iſtud reductum ſit in muriam, non tamen poteſt vnquam præſtare quod naturalis, vtpote humidam curare podagrã, hydropiſin, humidosq; tibiarum quoſcunq; tumores, aliosq;, ac ſummatim leproſos liquores non naturales conſumere, ſi poſtquam à calore ſuo temperata fuerit, vt æger inſidere, tanquam balneo queat abſq; læſione. Muriæ perfectionis experimentũ ouo in ipſam iniecto fit ſupernatante. Animaduertendum tamen eſt, eiuſmodi balneum non niſi obeſis natura proficuũ eſſe corporibus, macie tamen attenuatis à natura, minimè conſulẽdum, quòd nimiùm exiccet. Si fortè poſt vnam aut alteram balneationem redirẽt humores, in ijs locis commorari, quibus muriarũ & ſalis eiuſmodi fiunt decoctiones, conſultiſsimum erit.

CAP. XI.

De ſale ſicco.

Siccum ſal permiſtum ſulphuri, docetur hic vulnera quæuis à corruptione tueri vermium, & muriam natu-

naturali similem confici, cum vrinæ sale, & sicco. Ex sale fieri solutiuum auri liquorem in oleum poculentum, & arcanum aurifabris alijsq; ad inaurandum vtilißimum. Deinceps ad metallis conciliandam ductibilem conditionem cimentationibus, est sal maximè idoneum.

SIccorum salium sunt variæ species, vti communium cibariorum, gemmeorum, lapideorum, terrenorum, & per conos congelatorum, quorum omnium communium notato virtutem. Quodlibet istorum admixtum sulphuri ac vulnerib. applicatum, cùm in emplastri modum, tum in lotionem, illa tuetur à vermibus, quos etiã iam antea innatos pellit, vt non nascantur amplius. Etenim sola mundatione media, natura per se nullo alio interueniẽte medicamẽto sanat vulnera, nisi venenata cõplexio quępiã sit obstaculo, quominùs liberè naturale balsamũ operari queat. In eiusmodi salibus etiam vlcerum cura non exigua consistit, scabierum omniũ ac similiũ, si resoluãtur in balneis; muriæ vires tamẽ longè sunt potentiores, quæ salib. etiam in ipsa dissolutis adaugeri possunt ad externa multa vitia curandum, alopeciã, & id genus alia, maximè si salia hæc per additionẽ correcta sint, aut virib. aucta ad hunc modum videlicet: Salis sicci, & salis vrinæ ana quantũ voles duab. horis vnà

calcinentur, & postmodum resoluantur muria, vel per se humido frigidoq; loco, muriam exhibebũt artificialem paulò minus validam naturali, in chirurgicalibus extrinsecis curis, verùm in alijs vt intrinsecis lõgè debiliorem. Salia quę dicta sunt, in nullis alijs rebus inuenientur vnquam, etsi decoquatur ex istis alcali: hoc non est simile sal antea narratis, sed alcali rerum naturale sal corporeúmve dicitur, quod à salibus nutrimentorum alitur in humano corpore, vel à præcedentib. siccis etiam, & maximè nutritiuis. Ad Alchymiam verò fit aqua salis ex eiusmodi salibus calcinatis in spiritum prolecta, quo soluitur aurum in oleum, ac ab eo separatur, vt maneat optimum ac potabile, vel poculentum aurum. Antequam ad finalem istam executionem deueniat, nihilominus vt audiuimus resolutum, aurifabris ad argentum, & ferrarijs fabris ad ferrum inauranda, præclarum est artificium, constansque thesaurus, modò per chimicam artem illud præparare norint. Notandum etiam de puro sale per naturam solam congelato, vel in conos, vel in sal gemmæ, hoc ad argenti cimentationes communes maximè congruere, malleabile metallum reddit præter cõsuetas ignitiones. Idipsum efficit in cupro per cimentum in regulum adducto.

CAP.

CAP. XII.
De sale nitro.

Compositio prima salis nitri, fit in corporibus animalium, & per vrinam egestum decoquitur in terra, vnde postmodum elixatur. Acerrimum est & multæ efficaciæ, vt apparet in compositione cum sulphure, fulgur exhibere hîc in terris videlicet. Secũdum genus generatur in terra per se, ex rerum naturalium resolutarum sale, rursum in terram reuertente à qua decoquitur, & per petras cauernarũ subterranearum in conorum formam decolat, vnde nomen habet salis petræ: intra corpus neutrum tutò fuerit vsurpandum ob acrimoniam.

EST & aliud salis genus quod nitrum dicitur, compositum naturaliter ex naturali corporum animaliũ sale, & salibus nutrimenti simul in corpore coniunctis, à quo iam vnũ ex duobus facto superfluitas in vrinam decocta & in terram decidens coquitur iterum suo tempore, magis ac magis vniuntur, vt inde sal vnicum atq; perfectum resultet, chimistica separatione per decoctionem artificialem à sua terra, in conos vel glebas apparens manifestè clarum & perspicuũ: si bene separetur à superfluo sale nutrimenti nondum ab animali concoctione digesto, quum in vrinam expellere-

tur. In Alchymia præſertim huius vſus eſt frequentiſsimus. Recenſere ſuperuacaneum foret, quantam in eo violentiam experiẽtia prima perniciosiſsimo euẽtu, compoſitione cum ſulphure, demonſtrarit in puluere bõbardico, à qua terrenum fulgur meritò vocari poſſet. Nõ aliter ex ſale liquoris terræ, quod naturale balſamum eſt vniuerſale, quo res omnes conduntur in ſui compoſitione, tandẽ ex iſto particulari per reſolutionem rerum in terram iterum reuertenti, naſcitur vt ſuprà ſal vnicum, quod poſtea per poros terræ colans in conorũ glaciei formam coagulatur adhærens petris, vnde nitri nomen in ſal petræ commutauit. Neutrum tamen ad internã medicinam vſq; adeò idoneum, niſi ad conciliandã obeſis corporibus maciem, nec ſic quidem admodum tutum remedium, niſi cum ſale cupri permiſceantur duo, vel tria per extractionis opus, & in vnum conueniant ad ſuúm vſum.

CAP. XIII.

De vitio ſalis nutrimenti.

Sal quod panis dicitur, periculoſum eſt intrò aſſumptum, etiam vnà cum cibis, niſi digeratur. Quapropter ſeniorib. in copia ſumptum, eſt periculoſius, alijs qui validiſſima dotati ſunt facultate digeſtiua.

Sal

SAl omne cibarium quod à ſtomacho digeſtum non fuerit, & per expulſionẽ deuenerit in inteſtina, niſi tranſitũ faciat, colicam, iliacámve paſsionem generat curatu præ cæteris difficillimá. Corroſiua ſua natura nonnũquam inteſtina perforauit, vt ex anatomia viſum eſt. Si tamen in ſtomacho manſerit inexpulſum, orexes & arſuræ, necnon aliæ plurimæ ſtomachi paſsiones exoriũtur in orificio. Euenit etiam aliquando, vt ſal indigeſtum in venis meſaraicis conſtipetur & coaguletur in granula, vnde grauiſsimę prodeunt ægritudines incognitæ, nedum in his, verùm etiam in alijs totius corporis partibus, & præſertim illis circa quas vrina ſuum habet emũctorium. De ſalium ſpeciebus, vitijs, & virtutibus dictũ ſit hactenus; iam ad aliud minerale magis veniendum eſt ſal, quod vitriolum nominatur, præ cunctis alijs omnibus, cùm in Alchymia, tum in Medicina præſtantiſsimum.

CAP. XIIII.

De vitriolo.

Admirandi ſalis naturalis iã vires & virtutes enarrantur, in vitriolo deliteſcẽtes, cùm ad medicinã, tum ad alchymiam, ac tales quæ in medicina morborum quartã partem curare valeãt: in alchymia verò mi

randa perficiant opera, vt in Aurora dictum est, & in sequentibus audietur latiùs. Toties enim virtutes suas variare comperitur, quoties aliter atq; aliter præparatur.

NAtura producit è terræ visceribus genus quoddam salis, quod vitriolum nuncupatur, tantarum virium atq; virtutum, vt vix vnquam satis à quoquam describi valeant. In isto siquidem perfectæ curæ consistunt ictericiæ, arenæ, calculi, febrium, vermium, caduci, ac plurimorum aliorum id genus curatu valdè difficilium morborum ex oppilationibus ortorum, vt infrà latiùs. In vtraque facultate medicinæ videlicet, & Alchymię, mirandas operationes, ac varias pro modo suæ præparationis efficit. Ex eo namq;, tanquam ex ligno vno variæ fabricantur imagines, varia pariter parantur medicamenta præstantissima, cùm ad internas, tum ad chirurgicales curas, vti capitis tineã, lepram: in summa, quicquid alia nõ possunt præstare præ debilitate virium aduersus morbos, id omne tollit à fundamento, vitium extirpando. Virtutes eius cumprimis cognoscendæ: nonnullas crudum existens patefacit, alias in aquam reductum, calcinatum alias, atq; alias in oleum viride redactum, in forma olei rubei alias, item alias in albi habet olei forma; toties nouas induit virtutes, quo-

ties

ties aliam formã à præparatione recipit. Supplere ſolum poteſt pro quarta parte morborũ, & pharmacorum omnium adhuc excogitatorum. Non eſt opus igitur vero medico huc atq; illuc oculos ad diuerſa circunflectere, ſed inſtar pudicæ virginis in terrã habere defixos: in hac enim ſub pedibus longè plus virium opumque hoc in theſauro naturæ, quàm India, Ægyptus, Barbaria, Grȩciaq; ferant, inueniet.

CAP. XV.

De ſpeciebus vitrioli, & examinibus eius.

Specierum vitrioli quinq; hoc loco ponũtur examina, quorum ſecũdum narrat hoc ita crudum intrò aſſumptum, inteſtinorum vermes inſigniter pellere, nec mirum propter ponticitatem amarulẽtiæ permixtam, quam vermes plurimùm abhorrent: ſed magis credo id, ob innatam quandam arcanam conſtellationem corruptionibus inimiciſſimam fieri. Summatim in eo tranſmutationes videntur admirabiles, etiam ipſo in ſua cruditate permanente. Quid ſperãdum ſit de ſua præparatione, iudicio relinquo peritorum in hac arte philoſophantium.

TAm variæ ſunt vitrioli ſpecies, quã fodinȩ de quib. eruitur, aut fontes. Examina pariter diuerſa fiunt eius maioris vel minoris

præſtantiæ. Primum hoc eſto, ſi laminam ferream præter ignem in cupri colorem tingat, quò altiùs, hoc iudicatur meliùs, verùm iſtud eſt leuiſsimum inter alia. Secundum, vbi crudum adminiſtratum per os intrò aſſumptum vehementer pellat præ alijs vermes inteſtinorum, quò vehemẽtiùs, eò meliùs in medicina. Tertium eſt, quum ferrũ in cuprum tranſmutat, quantò perfectiùs ac citiùs, tantò præſtantiùs habendum in vtraq; facultate: plurimum enim affinitatis eſt inter hęc duo metalla. Nec admiranda res, cùm per aquã boracis ex plumbo pariter fiat argentum viuum. Sunt & alia cachimiarũ genera quæ metalla conuertunt, & præter iſta fons in Hungaria vel torrens potiùs ex vitriolo ducens originem, imò tota eius ſubſtãtia vitriolum exiſtit, cui ferrũ quoduis iniectum in ferruginem conſumitur, quæ poſtmodum follibus & igne reducitur in optimum cuprum nõ retrogradum. Quartum examẽ eſt, quum eius colcothar rubeum igne vehementiſsimo cõflatum per ſe cuprum exhibet, iſtud in medicina debilius, at in alchymia præſtantiſsimum exiſtit. Non ſunt prætereundi colores. Quod omnino cœruleum, non æquè validum in medicina, ac illud quod ſub eodem colore rubeas flauaſque maculas admixtas habet. Quod cœleſtis eſt pallidi coloris, apprimè ſumendum eſt in olei viridis &

albi

albi præparationem. Illud verò quod in rubeum aut obſcurè flauum colorem tendit, optimum eſt ad rubeum oleum ex eo parandum. Poſtremum examen eſt, vbi cum gallis aterrimum atramentum, ac obſcuriſsimum efficit, hoc præ cæteris eligendum. Ab examinibus igitur ſpecies numerantur.

Cap. XVI.

De virtutibus vitrioli in medicina, crudi vel calcinati.

Vitrioli primo loco hîc virtutes medicinales enarrantur in ſua cruditate adhuc manẽtis, & intrò aſſumpti, quod mirum eſt. Neminem enim nõ expertum fuiſſe puto in eo ſtipticam ponticitatẽ, attamẽ oppilationes reſoluit. Hoc dicit author fieri propter acetoſam ſalſedinem: cui ſuffragãdum opinioni iudico hac de cauſa, quia ſtomachus acidis maximè cõfortatur, & ſalſis iuuatur in digeſtione fienda per ipſum. Poſt eius deſtillationem ſiue ſeparationem à ſuis liquoribus, non ſuadet vt feces (quas ipſe colcothar appellat) intra corpus vſurpentur. In alchymia, primam ſuarum virium experientiam demonſtrat in ferro ad cuprum, quo magneticam, mediamq́; vim inter hæc duo metalla videtur habere. Nam & cuprum in vitriolum redire poſſe dicit, per viride æris, quo denotatur veneream haberi naturam in vitriolo. De oleo eius cum oleo

mercurij, lapidē azurini cœlestísve coloris fieri, nil mirum est, quòd viror Veneris, cum pallore mercurij facilè colorem hunc proferat. Iam de sulphure.

AD grauissimos stomachi dolores, & ægritudines ex inordinata cibi potusque sumptione prouenientes, vel ad eius malam digestionem, crudum exhibitum quantitate sex cometz vel guttarum trium, putà granorum trium, debilibus in vino vel in aqua, robustiorib. in vino destillato, radicitus omne vitium expurgat sursum atque deorsum pellens. In arcanis vocatur vitriolum grillus, vel grilla. Nō elleborus, non coloquintida, neq; diagridion æquè vehementer purgant, aut perfectè curāt ac istud, nec vermes pellēdi facultatē habent. Est etiam ad caducum, inter curandum, præ cæteris optima per vitriolum purgatio. Eiusmodi proprietates à duplici natura sibi contigerunt, acetositatis videlicet, atque salsedinis, quapropter alijs multò nobilior medicina. Colchotar eius, aut vt vocant caput mortuum rubeum intrò non est assumendum, nec nisi ad chirurgicales curas idoneum, ad vlcera putrida pro primo gradu malignitatis, oleum verò sumendum, ad illa quæ secundum atq; tertium attigerūt. Eius virtutes medicinales alijs de medicina libris continentur, vt in fasciculo flosculorum Paracelsicorum; hoc loco solùm

ea

ea tractare proposueramus atque in vnũ congerere, quæ ad Alchymiam transmutatoriam faciunt, etsi nos quandoque medicinalia digredi cogant à proposito. Proinde videndum quid in chimicis præstet vitriolum, vltra ferri transmutationẽ in cuprum, vt suprà diximus, cuius etiam formulam ponere primò visum est. Quanquam non ita arduum est opus atq; ferrum in aurum transmutare, Deus minora palàm vult fieri priùs, maiora tantisper occulta manere, donec Helias artis aduenîat: habẽt enim artes omnes queq; suũ peculiarẽ processum, vt in alijs intelligendũ. Sumatur itaq; limaturæ ferri nullo alio permixti metallo, libra vna, mercurij libra semis, affundatur aceti acerrimi mẽsura vna, vitrioli quarta libræ parte, cum vncia vna & semis armoniaci salis iniectis, bulliant simul agitata continuè spatula lignea, cõsumpto aceto recens affundatur atque vitriolum: post horas duodecim ferri maxima pars trãsmutata mercurium ingressa, separetur cum mercurio prorsum à reliqua ferri parte non transmutata, per ablutionẽ, & mercurio per corium expresso, manebit amalgamatis pasta, quæ reducta per ignem purissimũ cuprum exhibet. Huius vncia semis, cũ æquali parte argenti, statim permiscetur sedecim gradibus retentis, licet non fixis, in regali tamen fixibilibus, vt artifex industrius inde medio-

cre lucrum habeat ad victum & amictum. Fit etiam vitriolum ex venere soluta per aquã fortẽ, & granulata, quod nõ amplius in cuprum redit; sic etiam ex vitrioli colcothare fit venus (vt suprà in examinibus) quæ nõ reducitur in vitriolum per se, nisi per peculiarem aquã. Viride similiter æris gradatißimũ vitriolum exhibet spagyricum. In vitriolo tanta tamq; potens tinctura delitescit, vt vix cuiquã non experto credibile sit, bene quidẽ ei qui intelligit eius arcana. Quoties vtiq; oleum vitrioli cum oleo mercurij miscetur, & simul ambo coagulantur, in lapidẽ transeunt mirandæ tincturæ conditionisque, sapphiro persimilem. Absolutis salibus ad sulphura veniendum erit.

CAP. XVII.

De sulphure triplici mineralium.

Tria hoc loco sulphurum potißima genera ponuntur, quorum primum aliorum & omnium patrẽ vel matrẽ appellat, est minerale sulphur, vel resina terræ: secundum est, quum illud metallicam naturam & speciem induit, tum vocatur sulphur embryonatũ, idq; duplex consideratur esse, vel externum à cortice, vel internum à nucleo, quod embryonatum internum altero cõtinetur, embryonato suo videlicet externo: tertium autẽ quod arte spagyrica, purũ ex *præce-*

præcedentibus omnibus eruitur, propriè sulphur à nobis vocatur animatum. Postremum hoc intrò assumendum est, & nulla ratione crudum. Embryonatum sulphur, trahitur de fixis & fit volatile, & non fixis: vtrunq; purus est et viuus ignis, inuisibilis & visibilis, consumēs morbos vt lignum. Magna est opus industria, in extrahendis embryonatis, & potissimùm ex auro, ex quo, si tamē ritè haberi possit vt in textu, paucis admodum adhuc opus est, ad summam perfectionem arcanorum spagyricorum excellentissimi arcani. Sulphur itaque siue tinctura solis, aut lunæ, sua corpora tingit in tantum, supra naturalem gradum, vt iuncta cum imperfectis de suo tribuat excessu, coloréve, deficientibus, licet non fixè sulphurum operationes in alchymia sunt omnium difficillimæ.

RESina terræ propriè vocari debet sulphur, in quo virtutes innumeræ delitescunt, in vtraq; facultate, crudū tñ in neutra validum. Arcanum solū eius ab impuritatib. vindicatū ac liberum operatur admiranda: lotū priùs in albedinē excellentē eā quæ conspicitur in niue, per Isopicā artē. Tam diuersas virtutes, quā varias habet origines. Quodlibet enim metallū aut minerale, aliud ab alio sulphur in se continet. Vt suprà diximus ad similitudinē castanearum & nucum, mineralia pariter suis inuolui corticibus, in nucleo tamē præstantissi-

mam latere virtutem, quæ ab externis nutritur & ſuſtentatur, hoc loco de ſulphuribus intelligendum intimum illud eſſe quod præcellit, embryonatum ſpagyricè dictum ab origine ſpecifica, vt ſulphur embryonis auri, lapidis, &c. Sulphur externũ in quo latet embryo natum, nobis eſt minerale. Eſt & tertium genus, quod ex nucleis mineralium vel metallorum extrahitur, quod non meliùs quàm animatum & ſpagyricum ab arte vocari poteſt: quodq́ue cuique ſibi ſimili venit applicandũ in vtraq; facultate. Vel vt meliùs intelligatur, primum ſulphur vniuerſale, quod reſinam terræ diximus, tanquam matrem vel patrem aliorum ſulphurum, minerale vocamus: ſecundum eſt, vbi hoc ſpeciem induit metallicam aut mineralem, tum demum embryonatum, tertium quod ab iſtis repurgatur, ſpagyricè purum exiſtit abſque ſuperfluitatibus, ſulphur animatum. Embryonati ſulphuris duę notandæ conditiones, vna ex fixa volatilis fit, altera purus eſt & viuus ignis, inuiſibilis & viſibilis vtraque in ſimilem conſummationem tranſit ligni videlicet, ac morbi. Embryonati ſulphuris extractio fit, vel per ſublimationem, aut per deſcenſum. At aliquando non vſque adeò permixtum alijs à natura reperitur, vt propter nimiam ſubtilitatem ignẽ in huiuſmodi præparationibus ſuſtinere nequeat, aqua forti venit

nit extrahendum à ſuis mineralibus corporibus & coagulandum. Hoc omne iuxta verá concordantiam ſegregatum, in ſe continet auream naturam, quapropter in Alchimia prę cęteris expetendum, quòd fixationem facilè recipiat, imò fixat in cimentis aurum, in alijs metallis nondum maturum aut volatile. Fruſtra tamen quæritur aurum ex eo, niſi priùs inſit à natura: nullum continet argentum, ſed aurum ſolum, vnũ altero magis, vt in embryonatum veneris, talci rubei, marcaſitæ aureæ vel ferreæ, quæ raro carent auro. Quicumque tamen his manum applicare volet, primùm meminerit ac notet, vt ſeparet eiuſmodi ſulphur ab auro maxima cum induſtria, ac tam ingenioſè, vt auro nihil depereat. Multis hoc loco ſubuentum eſſe poſſet, verùm eſt quòd ſileam. Et niſi ex diametro pugnaret cõtra Dei voluntatem, omnes ex æquo diteſcere, breuibus admodum verbis adhuc, multorum optatus adimplere foret facilimũ. Cùm tamen diuitiæ pauperes à vera ſemita prorſum abducant, humilitatem ac pietatem adimũt, quarũ loco ſuperbiã & elationem adferũt, ſimul & petulantiam cum incontinentia, tacendum eſt potiùs, indigentiam pro fræno huius farinę pauperibus & auidis opum relinquendo. Vt ad minerale ſulphur veniamus, Dux artis eò ſuos milites adduxit, vt conſide-

rarent, ex muliere nihil generari posse sine viro suo: viderunt igitur artem esse patrem qui cuncta disponit. Hic spiritum transmutationis adhibuit, quo minerale sulphur oleo lini coniunctum est, & inde per decoctionem hepatis vel pulmonis forma quędam resultauit, & ex eo postmodum liquor duplex, vnus lactis instar albus, densus, & oleosus; alter vt oleum valde rubeum spissum vt sanguis, ambo simul vt neutrum tamen alteri permixtum fuerit; albus liquor in fundo subsidit, altero superiùs, rubeo videlicet innatante. Vltrà progressum est, vt ex albo fieret ad album tinctura, sed frustra tentatum fuit: hoc scio nihil ex eo factum extitisse, nec vnquam fieri posse, quòd inanis sit ac inutilis materia quędam ad hanc artem. Verùm crystallus, aut berillus omnis in eo suo tempore positus, & in eo manens vt minimum tribus annis, in hyacintho similimum lapidem transmutatur. Item rubinus à natura non vsque adeò coloratus, tam clarus & perspicuus redditur successu temporis, vt noctu luceat instar naturalis carbunculi, ac vbique positus absque lumine reperiri queat. Ex hyacintho pariter fit, necnon sapphiro cœruleus color augetur supra naturam, cum interserta viriditate translucente. Multarum aliarum est gemmarum tinctura præstantissima, pariter & lunæ, quæ in ipso

ipſo poſita nigreſcit, calcemq́ue ſolis ponit,licet non fixi, donec terminum compleat ſuæ perfectionis; de hoc ſatis. Quiſquis in hac tinctura volet operari, primùm diſcat ex alchimia præparationes cum induſtria perficere; eſt enim præ cæteris omnibus ferè chimicis operationibus paratu difficilima. Tantum de coloribus præſtat hoc oleum: in maioribus autem virtutibus non ita credendum eſt facere, quòd in ipſo coloris tinctura ſit dũtaxat, & non virtutis. Nonnulli ex metallis etiam tincturas elicere conati ſunt, verùm fefellit eos opinio, cauſam hoc loco ponere minimè conuenit. Hoc tamen eſt certiſsimum, quicunq; ſolis tincturam habuerit, auri corpus vltra naturalem gradum poterit adducere, hoc eſt, à viginti quatuor in trigeſimum ſextum, & vltra tam intensè vt altiùs aſcendere nequeat, conſtans nihilominus, fixumq́ue maneat in antimonio, & in omni quartatione. Sulphur etiã lunę ſuum corpus in tantum gradum exaltat, vt venus cum æquali huius lunæ pondere iudicium acquirat lapidis Lydij. Sulphur veneris cuprum fixat, vt fulminis examen ſuſtineat, non tingit tamen; cum ſulphure ſaturni in optimam chalybem: cum ſulphure jouis tanquam ferrum optimum. Item ſtannum ſuo ſulphure figitur etiam vt fulmen ſuſtineat, & ſuo ſaturnus confirmatur atque

atq; fixatur, vt nullam cerussam vel minium, neque spiritum de se præbeat ampliùs. Sulphur verò mercurij suum corpus malleabile reddit, vt veneris ignitioné patiatur, at cineritium non. Sulphur item solis tingit lunam, sed non fixat. Fiunt etiam transmutationes aliorum sulphurum in aliud quàm proprium corpus iniectorum, at non eò res peruenit, vt optatur. Notandum interea sulphur expertissimum operatorem, & non præsumptuosum putatitiúmve requirere.

CAP. XVIII.

De arsenico ad Alchimiam vsurpato.

In arsenico tinctura alba multos decepit artifices, nã ista solùm facit electrum album ex venere, non aliter quàm calaminaris rubeũ, in quibus nulla perfectio neque fixio. In hoc multa sunt ab artificibus frustra tentata, vt in textu habetur apertiùs. Nũc ad mercurium.

QVòd arsenicũ de genere sulphurũ potiùs, quàm sit mercuriorũ, statim post sulphura subnectere visum est. Nõnulli chimistę veteres, sophistę potiùs, chimistica laborãtes icteritia, id est, auri cupiditate turgẽtes, ac flaui tãquã hydropici, vidẽtes in arsenico tincturã albam

bã veneris, & rubeã in calaminari lapide, credẽtesquoque in istis verũ arcanũ contineri lapidis, electrum album & rubeum existimarũt argentum & aurum, donec per examina contrarium experti sunt, vanum opus videlicet. Nec eo contenti, progressum fecerunt obstinatissimum ad fixationem vt peruenirent, ac tãtisper, dum nulla domus, possessio nulla reliqua sibi manserit miseris, transmutationẽ in se potiùs expertis quàm in metallis. Quid mirum? absque iudicio cognitioneq́ue mineralium & metallorum opus hoc aggressi sunt, quod & hodie maxima pars operantium in hac arte adhuc facit. Ab eo tempore quo electrum ab antiquioribus inditum nomen, venit in obliuionem, ruina mox subsequuta est eorum, qui nomen hoc in aurum & argentũ fictitia mutarunt, id est, modernorum chimicorum perditio. Electrum autem vt definiamus, est metallum ex alio conflatum arte, nõ ampliùs illi simile ex quo factum est. In exemplum: Arsenicale metallum iuxta ritum præparationis metallicę paratum, cum venere cimentatum, pro more solito, cuprum totum in electrum album conuertit cupro suo viliùs. quid opus est igitur magnis sumptibus deprauare metalla? Nunquid meliùs cuprum fuerit in esse naturali suo relinquere, seruata pecunia, temporeq́ue laboreq́ue ad vtilius opus

etiam applicatis? Veteres electrum proprio nomine vocarunt, recentiores argentum falsò dicunt, veteres ex eo damnum non retulerunt, quòd ipsum electrum cognouerint, moderni quia nullã habent electri noticiam, iacturam faciunt suarum facultatum, laboris, atque temporis. At cum errores in Alchimia spe noua semper fulciantur, eò ventum est, vt arsenicum fixari tentatum sit reuerberationibus arundinis aliquot septimanis, alijsq; : factum inde, vt arsenicum in coralli formam rubeum durum ac fragile deuenerit, nullius tamen vsus in Alchimia prę terquam ad electrũ, vti suprà. Deinceps per descensum præcipitationemque, nihil aliud quàm suis calcinationibus effecerunt. Sic obstinatos homines in Alchimia decipi contingit, qui non omnia penitus & à fundamento suarum impositionum artis vocabula intelligunt exactissimè. Verum est, arsenicum propria sua natura continere aurum, quod per industriam Artistæ nonnunquam separari potest in cimento, vel proiectione, vel aliàs in argentum, cuprum, vel plumbum attractione, non propterea sequitur, hoc per suas operationes atque tincturas productum esse, sed quod antea inerat, per separationem duntaxat, velut ex sua minera solet, ortum est. Plerumque aureum reperitur, nec nisi rarò admodum caret auro, vt

ro, vt alia multa. Hactenus de arſenico quod ſciam, aut ſcribere decet; quiſque nomen eius optimè ſcrutetur priùs diligẽterq́ue, vt intelligat, alioqui facilè ſequitur maximus error in vtraque facultate, qui tandem ab euentu palàm fit.

CAP. XIX.

De argento viuo.

Mercurius ſiue argentum viuum propriè metallum dici non poteſt, at bene mineralis aqua, & materia prima, ſiue mater omnium metallorum, ex qua bene quidem fabricari metallum poteſt arte ſicuti natura, ſed non ſine monarchico lapide, perfectaq́ tinctura.

ABSOLVTIS ſalibus & ſulphuribus ad argentum viuum peruenimus. Hoc non probè metallum dici poteſt, ſed aqua potiùs metallica, verùm ea ratione metallum eſſe dicitur, quia per Alchimiam in ſolidam ſubſtantiam, & in colorem adducitur metallorum nonnunquma fixam, aliquando verò non fixam. Tantùm cognoſci poteſt, eſſe primam Alchimiſtarum materiam, qui poſſunt inde fabricare aurũ, argentum, cuprum, &c. vt in examine perſiſtãt: item fortaſsis ſtannum, plumbum, & ferrũ etiam; etenim admi-

randæ naturæ est, nec nisi maximis laboribus perscrutabilis. In summa, sese manifestum facit, esse primam materiam Alchimistarum in gradibus metallicis, atque maximum arcanũ in medicina. Est aqua non madefaciens omne quod tangit, & currens animal absque pedibus, grauissimum præ omnibus metallis. Constat vt singula ex sulphure, sale, & mercurio. Primam & vltimam in liquationibus metallorum patefacit materiam, in eis præsertim quæ liquescunt præter ignitionem à colore, & in alijs à fluxu.

CAP. XX.

De cachimijs & corporibus imperfectis.

Postquã de tribus primis principijs mineralibus, in corpus aliquod minerale coagulatis, dixit, sub triplici genere, salis videlicet, sulphuris, & mercurij, iã de corporibus quibusdam loquitur metallicis, quæ per seipsa metalla non sunt, nisi quatenus hospitia sunt metallorum, à quibus quidem ista separari facilè non possunt, quia simul vnà continent in se cum metallis, & horum inimicum, qui recedens metallũ abducit, domo vacua relicta: ni forte quis accedat propagator fortis, qui pellat inimicũ, & ab eo liberet amicum, id est, metallum. Inimicus metallorum est superfluum sulphur, tamquam superbus

bus quispiam ex abundantia tyrannus factus. Promiscuum genus metallicum ex mare & fœmnia mistum putatur, de quo dicetur in sequenti capitulo. Aliquod malleum sustinet, aliud non, fusionẽ tamen. Horum omniũm vltima materia non est reperta, hoc est, finalis propter quam à natura producta sunt.

ALIVD genus habetur mineralium corporum, quod nõ est salinum, neq; metallũ, sed bene metallicũ, vt sunt marcasitæ, chiseta, rubea & alba, antimonica perfecta & imperfecta, arsenicalia, auripigmẽta, talcica varia, cobleta, granata, gemmea, &c. Sunt inquam metallica, cùm primã materiam metallicam habeant potissimùm, & ex tribus primis metallicis ducant originem, ad quæ confugiunt & eis incorporantur metalla, vt aurum, argẽtum, cuprum, ferrum, &c. Verùm quia simul incorporatur cum eis inimicus metallicus, non nisi per Alchimiam ab istius tyrannide vindicata, separari possunt. Varij sunt inimici tales, qui latrocinium exercent aduersus metalla, non secus ac si quis refugium apud sociũ quærens, in eius domo deprædetur, neceturq; ab eodem cuius implorabat auxilium. Nonnulla dictorum cõsistunt potissimùm in sulphure, vt marcasitæ, chiseta, cobleta: alia quidem in corpore mercurij, vt arsenicalia, auripigmentalia, antimonica, &c. alia verò in sa-

le, vt omnia talcica. Marcaſitarum duo colores habentur, albus & flauus, iuxta metallicum ſulphur imperfectum, in ipſis ordinatũ, quòd eo ſit opus ad multa. Metallum ex cobletis fit imperfectum, hoc liquefactionem patitur ac fluit, nigri coloris eſt magis quàm plumbum & ferrum, nullius tamen ſplendoris nitorísve metallici, malleum admittit non vſque adeò multum, vt inde quid fabricari queat, eius vltima materia nondum eſt reperta, neque ſeparatio. Non eſt dubitãdum quin ſit promiſcuum genus ex mare & fœmina, velut in ferro & chalybe, ſed vt iſta ſimul perfectè cudi nequeunt, vſque dum ſeparationis artificium inueniatur. Habetur & aliud ſimile zinchinum appellatum, non vulgariter adhuc notum, peculiare genus, in quo varia metalla comperiuntur adulterari, liquabilis naturæ, non malleabilis, colore multum ab alijs differt, cuius vltima nondum etiam eſt reperta, in ſua præparatione tam mirabilis ferme ac ipſe mercurius, alterius permixtioné refugit, peculiare genus admirandum in mineralibus. Grana reperiuntur etiam in torrẽtibus metallica, granata propter formam exterioré dicta, liquantùr, ac malleos ſuſtinẽt, in nullũ tàmen inſtrumentum fabricabilia; horum proprietates ſciri nequeunt, niſi quandoque per Alchimiam detegantur: multa continent

tinent adulterina metalla, vt argentum & aurum, ad illa, tanquam ad cuprū & plumbum solent confluentia. Consistunt ex crasso quodam sulphure. Alterius generis granata nonnulla sunt perspicua, instar crystalli, quibus inest aurum & argentum.

Cap. XXI.

De metallis à natura absolutis, perfectis & imperfectis, & primò, de saturno vel plumbo.

Postremò iam de solidis, & in vltimam suam materiā adductis, agitur metallis, inter quæ primatum tenet aurum. Hoc summè perfectum est, vt in textu. verùm, dum ad huc vltima naturæ materia existit, nutritur tanquam in sua coquina, à qua quidem ablatum, fit hominis prima materia, & macrescit, quia per artem in separando gradibus octo spoliatur, vt è triginta duobus, vigintiquatuor tantùm fiant: & aliquando 26. in 10. reducantur. Differentia ponitur excellentissima, Physices manifestæ ad ocultam, vt quæ iudicat res naturales ex quatuor elementis componi, sit manifestorum speculatrix, hanc aliquando vocaui superficialem, circa quam totus Græcorum & infidelium labor versatur: quæ verò componi considerat ac meditatur, ex occulta natura, iuxta creationis ordinem,

verè Physica dici meretur, quia ex tribus ab vno in vnum redeũtibus, omnia iudicat: hanc ego centralẽ vocaui, Paracelsus monarchicã, vel adeptam. Hinc iudicare quiuis potest, quid intersit, & quid commune sit Galenistis cum Paracelso: hic medullas & nucleos quærit, illi vero cortices depascuntur. Vt ad aurum redeamus, ex tribus primis purißimis, & perfectißimis constat, sale videlicet, mercurio, & sulphure, cætera sunt ex impuris & imperfectis, imperfecta metalla. Cæterùm de mercurio metallico, non metallo propriè, neque minerali, sed inter ista medio, dicitur hoc loco, solum & non coagulatum, sed fluidum ea de causa reperiri sub terra, quia natura illius loci fœcundißima est in productione argenti viui, non ita in generatione sulphuris, at parca magis, ac velut hac parte sterilescens, quo fit vt propter abundantiam, vel potiùs redundantiam argenti viui, & inopiam sulphuris, illud non coagulatum, sed fluidum relinquatur. Postremò de metallis in genere dicitur, ipsa matrimonio iuncta per naturam aliquando reperiri, vt aurum & argentum vnà simul in vno corpore nata, chalybs, & ferrum, stannũ, & plumbum, vti marem & fœminã, quæ separantur arte, sed cuprũ mas non impedit suam fœminam, sicuti chalybs ferrum, in malleatione, ideo non separantur illa, sicut ista quæ simul malleari nequeunt in æquali proportione, vel si mas fœminam superabit: nec nisi paululum maris adsit fœminæ suæ. Hac ratione semper

nume-

numerantur metalla septem absq; Mercurio, quod in textu. Sæpissimè tamen hanc separationem per se natura facit, maris à fœmina sua, licet aliquando mista relinquat, & nonnunquam plura simul quàm duo sinit adulterari.

SATVRNVS omnium nigerrimum & crassissimum corpus obtinuit, mercurium similem, & sal præ cęteris maximè fusibile. Per corruptionem facilè reducitur in suum spiritum, in cerussam albã, flauam, in minium, & postremò in vitrum vt reliqua. Stannũ fit ex sulphure albo fixo, & fixo sale, sed ex mercurio nõ fixo. Et quia corpore fixũ est, nõ in mercurio, leuiter metallicam fusionẽ amittit auolante spiritu per ignem, quo quidem absente, non est ampliùs metallum, sed corpus euanidũ. Ferrum & chalybs sunt ex non liquabilibus sulphure, sale, & mercurio, contrarijs stanno & plumbo. Coagulatur in omnium durissimum metallum, seipsum desponsat, id est, reperiuntur in vno duo metalla, chalybs mas, & fœmina ferrum, quæ separari possunt in suum vsum, vtrunque seorsim. Aurum generatur ex purissimo sulphure summè per naturam sublimato, & ab omnibus fecibus atque spurijs repurgato, ad tantũ splendorem exaltato, vt nullum inter metalla corpore possit altiùs ascendere. Sulphur hoc, est vna pars auri mate-

riæ primę, quod quidem ſi poſſent Alchimiſtę habere, vt etiam in arbore ſua radiceque bene reperibile, meritò gaudere poſſent; nam eſt verum ſulphur philoſophorum, ex quo fit aurũ, non illud alterum ex quo ferrum fit cuprum, &c. Hic eſt ſcrupulus ſui vniuerſalis. Eius mercurius etiam eſt à natura ſummè ſeparatus ab omni terreſtri & accidentali ſuperfluitate, ſeorſim in ſuam partem mercurialem, & in extremam perſpicuitatem trãſmutatus, qui philoſophorum mercurius, eſt ſecunda pars auri primæ materiæ, ex qua generatur aurum. Poſtremò ſal eſt tertia primę materię pars auri, & ex arbore, ex qua aurũ naſci deberet velut ex roſarum ſeminibus roſæ, ad ſummam claritatem cryſtallinam ſequeſtratum, ac depuratum ab omni ſalis acredine, acerbitate, acetoſitate, aluminoſitate, & vitriolitate, vt nihil penitus adhæreat ipſi iam in ſumma luciditate ac diaphanitate liberè iubilanti. His tribus in vnum conuenientibus, decoquitur aurum in maſſam, non tamen ſemper vnius & eiuſdem conditionis vel gradus. Natura ſiquidem exhibet gradus auri triginta duos, qui tamen in arte viginti quatuor fiunt in ſummo gradu perfectionis. Huius rei cauſa eſt, quia aurũ in arbore ſua nutritur, velut in ſuis vacca paſcuis, vel Epicureus in ſua popina penuarioq; ; mox atq; horũ alterũ

extra

extra paſcuum ſuum venit, macreſcit: non ſecus euenit auro, ſtatim atq; fit materia prima hominis, octo gradibus diminuitur. Verùm eiuſmodi paſcua quandoque peiora ſunt, quo fit vt peiores etiam auri gradus vel pauciores fiant, vtque naturæ ſupremus à viginti ſex, ad decem in arte deſcendat. Accidentia vel potiùs incidentia aſtrorum aut elementorum, nonnunquam auri generationem impediũt, vt naturâ fiat rudius intractabiliúsve: ſed põderum præſertim inæqualitas primorum trium, vt ſalis nimia portio pallidius efficit, nimio mercurio plus iuſto flaueſcit, copioſiore verò ſulphure nimis rubicundum redditur. Apud naturam æquè, atque apud homines per impedimenta incidunt errores, qui tolli poſſunt antimonio, cimentis, & quartationibus. Cæterùm in ſulphure nihil aliud quærendum quàm corpus, in ſale confirmatio, ſed in mercurio virtus omnis, proprietas, eſſentia, & medicina, quæ non in alijs exiſtit vt in iſto, ſed velut in mortuo corpore ſpiritu carente, in quo nõnihil ad huc elementariũ virtutum, prout in aceto reliquias ignis vini, vires adhuc ſeruare cõſumẽtes & corroſiuas, nõ tamẽ fouẽtes, experimur vt in vino, neq; cõfortantes. Res naturales iudicãtur in manifeſto ex quatuor elementis cõponi, ſed in occulto res aliter ſe habet: compo-

nuntur enim ex tribus dictis tantùm communem inter se magnetem habentibus, qui in decoctione præparationis ad se trinitatem essentiæ trahit. Veteres physici statum esse vocarunt, quia trinitas statum vnitatis acquirit, in qua quiescit naturalis motus & gradum sistit. Verùm quartum esse (non elementum) meritò dici deberet illa magnetica virtus, quę medicinam attraxit in mercurium, in quo etiam reperitur: in vltima separatione tamen mercurius de suo pondere plurimùm amittit. Istis omnibus ad hunc modum à natura dispositis, aurum excrescit in arborem, à radice primùm per truncum in suos ramos & locustas extẽsam, in quibus flores enascuntur (vti supra terram videtur) quibus etiam euanescẽtibus, non semper fructus in locustarum extremitatibus reperitur, sed quandoq; aliquod centenis passibus profundiùs in arbore, aliquoties in media, vel aliquot gradibus versus terræ superficiẽ. Accidere nonnunquam solet, vt nihil enascatur præter mercurium, vbi hîc per superfluitatem alia suppresserit: si verò salia dominabuntur corrosiua sua natura, tanquam vermes, arborum flores exedunt: dominio sulphuris cuncta comburuntur, velut supra terram ardore nimio solis. Cuprum fit ex spadiceo sulphure, sale rubeo, & flauo mercurio coctis in metallum. Hoc in se masculũ

suum

ſuum cōtinet, id eſt, ſcoriam, quæ ſi reducatur rurſus in metallum ſuum poſtquam ſeparata eſt, in cuprum redit maſculinum, quod ampliùs non corrumpetur, & fœmina de ſe nullas ſcorias præbebit: malleatione fuſioneq́; nō aliter inter ſe differunt, quàm chalybs & ferrum, & ad eundem modū etiam ſeparari poſſunt, vt inde duo diuerſa metalla fiant. Argentum ex albo ſulphure, ſale, & mercurio componitur, à natura in ſummum gradum puritatis ac diaphanitatis præparatis atque fixis, proximè poſt aurum in cineritio, ſed non in antimonio, non in cimento regali, neque in quartatione. Fixionis differentia inter aurum & argētum, cognoſcēda venit ab eo, quòd aurum eſt maſculus, maſculeas vires habēs fixiſſimas; argentum, vt fœmina debiliores. Vnius & eiuſdem ſunt materiæ primæ, nec aliàs colore fixioneq́; differunt, quàm mas & fœmina. Sunt igitur numero ſeptem metalla tantùm, excluſo etiam ipſo mercurio, vt Aurum, Argentum, Stannum, Plumbum, Ferrū, Chalybs, & Cuprum, quod poſtremum licet marem & fœminam in ſe contineat, cùm ſimul ambo tamen cuſa veniant in vſum, & non ſeparentur à natura, vt chalybs & ferrum, pro vno habentur, quòd etiam eandem malleationem habeant æquè tractabilem, non ſeparantur vulgariter, niſi chymicè ad vſum artis

id fiat. Notandum etiam non ſemper in metallis, marem ſolum abſq; ſua fœmina ſeorſim à natura productum inueniri, vt aurum, argentum, ferrum, & chalybs, quodlibet per ſe; verùm ſæpenumero ſimul ambo, vti aurum & argentum in vno metallo, pariter chalybs & ferrum ſimul, ſtãnum & plumbum, vt neutrum tamen alterum impediat, imò per ſe nõ ſeparentur. Nonnunquam etiam adulterina reperiuntur metalla, vt aurum & argentum alijs ob ſuam ſubtilitatem admixta naturaliter, præſertim cùm plures, diuerſæq; materiæ primæ concurrunt in vnum corpus, vti videmus ſuper terram varios fructus inſitio ſuper vnius truncum arboris.

CON-

CONCLVSIO.

NEceſſaria fuit igitur generationis mineralium naturalis appoſita tractatio, qua probè cognita faciliùs intelligitur, quidnam regeneratio ſit metallorum artificio chymiſtico facta. Sententia ſiquidem eſt omnium in hac arte philoſophantium, in primis artificem iſtius profeſsionis imitari naturam in omnibus exactiſsimè debere. Proinde quid, & quemadmodum ipſa in terræ penetralibus operetur mineralem œconomiam exercẽs, qua materia, quibusq́; vtatur inſtrumentis, dictu pariter opus fuit, & intellectu. Quiſquis hac via non intellexerit, alia minimè perueniet eò, quò tendit eius animi conatus. Non tam igitur diſcipulus artis quàm naturæ, qui rem tam arduam & arcanam ſcrutatur, fiat.

INDEX RERVM AC verborum.

A.

B.

C.

Clauis

E.

F.

Gale-

G.

H.

I.

E.

F.

Gale-

G.

H.

I.

L.

Lapidis

N.

O.

P.

T.

V.

Vnio

INDEX.

FINIS.

ERRATA.

Pag. 8. linea 13. docētia. 26. 25. diuinus. 33. 6. quam. 38. 4. suscipiendum̄. 40. 11. cimentationum. 51. 21. cimentationem. 85. 28. isipsus. 101. 21. cimentatoria. 104. 12. arcano. 112. 3. id est. 112. 23. fermētum. 130. 13. vnum. ibidem, vnionem monarchicam. 182. 9. cōdiuntur. 188. 3. dele Iam de sulphure. 193. 10. in embryonato. 199. 21. nonnunquam.